

Tū'un é vā'a iña Xuva ko e xntée na'a San Mateu

*Tatá vi'i Jesucristu
(Lc. 3:23-38)*

¹ Xu'u é Mateú u ne, i'a kaka'án u iña táta vi'i Jesucristu, i'xá ika Dāvii, i'xá ika Ābraan.

² Xíō i'xá Ābraan é nani Īsaa; xíō i'xá Isaa é nani Jācoo; xíō i'xá Jacoo é nani Jūdaa; xíō ení ña di. ³ Xíō i'xá Judaa é nanī Fare ní Zara (di'i ñā ne, Tamaa nani ña); xíō i'xá Fare é nani Ēruun; xíō i'xá Ēruun é nani Āraan; ⁴ xíō i'xá Araan é nani Aminādaa; xíō i'xá Aminadaa é nani Nāsuun; xíō i'xá Nasuun é nani Sālmun; ⁵ xíō i'xá Salmun é nanī Boó (di'i ñā né, Raa nani ña); xíō i'xá Boo é nani Ōbeé (di'i ñā né, Ruu nani ña); xíō i'xá Obee é nani Isāii; ⁶ xíō i'xá Isāii é nani Dāvii, ña e kúvi rei. Ēni vi'i rei Davií san ni ñadī'í kíí, ñadī'í Uriá, ne, xíō i'xá ña é nani Salāmun.

⁷ Xíō i'xá Salāmun é nani Robōaan; xíō i'xá Roboan é nani Ābia; xíō i'xá Abia é nanī Asa; ⁸ xíō i'xá Asa é nani Josāfaa; xíō i'xá Josafaa é nani Jōraan; xíō i'xá Joraan é nani Ūzia; ⁹ xíō i'xá Uzia é nani Jōtaan; xíō i'xá Jotaan é nani Ācaa; xíō i'xá Acaa é nani Ezēquia; ¹⁰ xíō i'xá Ezequia é nani Manāsee; xíō i'xá Manasee é nani Āmun; xíō i'xá Amun é nani Jōsia; ¹¹ xíō ūun i'xá Josia é nani Jecōniá ne, xíō ení ña di. Ntoo ña ntuvi dá xee ñá'a, ña ñuú Babiloniá san ne, kue'en ní'i ña ña Israeé san ñuú ña kán é nantō'o ña ña.

¹² Dā rkontûvi xîō i'xá Jeconia é nani Salātíee; xîō i'xá Salatíee é nani Zorobābee; ¹³ xîō i'xá Zorobabee é nani Abīuu; xîō i'xá Abiuu é nani Eliāquiin; xîō i'xá Eliaquiin é nani Āsoo; ¹⁴ xîō i'xá Asoo é nani Sādo; xîō i'xá Sadoo é nani Āquiin; xîō i'xá Aquiin é nani Eliuu; ¹⁵ xîō i'xá Eliuu é nani Lāzaa; xîō i'xá Lazaa é nani Mātaan; xîō i'xá Mataan é nani Jāco; ¹⁶ xîō i'xá Jacoo é nani Jōséé, ðivi x̄h Maríā. Maríā sán ne, ði'i Jēsuú, ðivi ñā é kākā'an o é Cristu, ñā é taxnuu Xuva kō.

¹⁷ Xîō ūxkimi úvata ñā nté Abraan un tsi nté Davii. Xîō tuku uxkimi úvata ñā nté Davii un tsi da nté kue'en ni'i ñā ñā Israeé san ñuu Babiloniá ne, xîō tuku uxkimi úvata ñā un tsi da nté ntūvi e káku Cristú san.

*Dā káku Jesucristu
(Lc. 2:1-7)*

¹⁸ Dukuan ō kúvi da káku Jesucristu: Maríā, ði'i Jēsuú ne, e xé'e ñā xu'u ñā e tánta'a ñā ni Jōséé ne, ntá tsi ði'na dá kuntoo ni'i tā'an ñā ne, kūtuni ñā tsí ñu'u i'xá ñā kuenta iña Espíritū Sántū san. ¹⁹ Dōo va'á ñā'a x̄h ñā Joseé san. Ñā ni ntío ñā é kākā'an kīni ñā'a san iña Maríā. Dukuān né, dē kuení ñā é ðiin ðiin tsi naxtuvī mii ñā ñā. ²⁰ Ntá tsi da ñi kadē kuení ñā ne, xéé ūun ánje Xuva kō ñuu éni kán, kaka'an ñā:

—Jōsee, i'xá ika Dāvii, ñá ku u'vī o é nāki'in Maríā é kuvi ñā ñad̄'i o, tsí i'xa é nakāku ñā ne, ñu'u kuenta iña Espíritū Sántū san. ²¹ Nakāku ñā uun i'xa tií ne, xntēén ðivī í é Jēsuu, tsí ðivi ñā é nakakū ñá ñā ñuú ñā, ñā é iō kuetsí i —ka'an ánje san.

²² Un nt'i s̄a'a kúvi vata koo é kūntaa é kākā'an ñā é ka'án naa Xuva ko:

23 Ku'un i'xá uun ñadĩ'i kuétsi, ña é vāta kiní ñatĩ ne,

nakāku ña uun i'xa tii é kunani ña Emānuee, ka'an ña. Emanueé ne, kani tú'un: Xuva kō nuu mé'ñu ña kō.

24 Dā ntóto Joseé ne, dē ntaa ñá vatā ó kaka'an ánje Xuva kō san. Nāki'i ñá ñadĩ'i ña, 25 ntá tsi ña ni kántoo ni'i tā'an ña da nté ita ntí'xin ntuvi e káku i'xá ña. Xntee ñá divi í é Jēsuu.

2

Dā ixkoto ní'ni ña e dóo ki'in inī í san Jesuu

1 Káku Jesuu ñuú Beleen ntuvi dá inúu rei Heróde ñuú tsikan. Kidāá né, ēka ña e dóo ki'in inī í san ñuú e dóo ikā ne, xée ña ñuú Jerusaleen. 2 Ntátsixe'e ñā:

—¿Mí'i ntu tūví rei iña ñá Israee, ña é dā ve káku san? Iní nti kímī e kéne e tá'xi kuenta iña ñá nte ñuú nti kán. Dukuān é vē'xí nti é kunūu inī nti ña —ka'an ña.

3 Dā téku rei Heródē sán ne, dōo dé kuení ña, ni ūn ntií ntií ña ñuú Jerusaleen. 4 Kāna ña un ntií ntií tó'ō dutú san nī mastrú lei san, tsixe'e ña ñā:

—¿Mí'i ntu káku ñá nanī Cristu, ña táxnuu Xuva kō? —ka'an ña.

5 Ntáka'an ñá ni ñā:

—Ñuú Beleen é kāduku ntée ñuú Judea, tsí kuan ō ka'an ñá ka'án naa Xuva ko kidaā:

6 Divin, ñuú Beleen é tūvín ñuú Judaa, ka'nun vata ntáa é un ntií ntií ñuú na'nu mí ntoo ña ntádē kú've ñuú Judaa.

Ntá tsi dií dií ka kuiko ñu'u ñā'a o, tsí nte ñúu o kan vē'xí uun ña'a, ña kada kú've iña ña'a ko, ñá Israee san. Kuan ō ka'an ña —ka'an ñá'a san.

⁷ Kidáā né, kāna xu'u Heródē ña dóo ki'in iní í san, tsixe'e ña ñā nee ntúvi nti'xe é kii díto kímī san. ⁸ Kidáā né, taxnūu ña ña ñuú Beleén san, kaka'an ña:

—Kue'ēn ntó, nantuku vā'á nto i'xá san. Te nāni'i nto í ne, taxnūu nto tú'ūn vata koo é kikunúu ini kó i di —ka'an ña.

⁹ Dā téku ña é kāka'án reí san ne, kué'ēn ká ña. Iní ña tsí diví kímī e ini ña ñuú ña kān né, odo nūu nuu ña, kué'ēn da nté xee mí tuví i'xá san. ¹⁰ Dā ini ña kímī sán ne, ñā tē nté kaa diní ña. ¹¹ Dá kūkí'vi ña má vi'i kān né, iní ña i'xá san ni di'i i Mārīā ne, ínchiti ñā mí tuví ne, ínūu iní ña i. Nākaán ña etun ñá ne, xé'e ña i'xá san doméni e kúvi oro, ni kūtú, nī cho'o vîdin e dóo nuu á'vi. ¹² Kidáā ne, xé'e Xuva ko ūun xénī é kāka'an é ña ku ntiko koó ña mí tuví Heródē. Dukuān ne, tuku itsi kunú'u ña.

Dá kué'en Jéssu ñuú Egító

¹³ Dā kunú'u ña ne, iní Josee ánje Xuva kō ñuu éni kān. Ka'an ánje san:

—Nakuntísin, ki'in i'xá san ni di'i i né, kue'en náne'en ñuú Egító. Ikan kuntōo nto da nté kā'án u ni ō. Tsí ki'xi rei Heródē é nantuku ña i'xá san é ka'nī ñā i —ka'an ña.

¹⁴ Nákuntísi ña ne, kī'i ña i'xá san ni di'i i, kue'en ní'i ña ña ñuú Egító, kuān te niñu. ¹⁵ Ikān tsi kantóo ña dā nté xi'i Heródē san. Sá'ā kúvi vata koo é kūntaa é kāka'an ñá'a, ña é ka'án naa Xuva ko nte kídaā: “Nté ñuu Egító nákaná u i'xá ko”, ka'an ña.

Dā táxnuu Heródē é kūví nti'i i'xa tii san

¹⁶ Dā kútuni Heródē tsí ña ni de ntāa ña dóo ki'in iní í san ne, kūdiin kué'en ña. Taxnūu ña sntadun é ka'nī ñā un ntí ntí i'xa tii é ntoo ñuú Beleén, ni ñūu é ntoo etsin ikān, i'xa é íó uvi kuia í, ō é dií ka kuetsī, vata ō ita ntí'xin ntuvi é ka'an ña dóo ki'in

inī í san. ¹⁷ Kidáā né, kūntaá vata ō ka'an ña é ka'án naa Xuva ko nte éma tsi, ñá nani Jerēmia:

¹⁸ Dító un tsi nte ñuú Ramaa ntákachu'u ntáa ña, ntaéku ña.

Un ntíí ntíí ñadíí Israeé ne, ntaéku nteé ña i'xá ña.

Ña ni ntío ña ntuka'nu iní ña,

tsí é xi'i ntí'i i'xá ña,

ka'an ña.

¹⁹ Ntá tsi dā xi'i Heródē ne, kēni Josee é xee uun ánje Xuva kō, kaka'an ña:

²⁰ —Nakuntísin, ki'in i'xá san ni di'i í, kunú'u nto ñuú Israee, tsí e xí'i ña é ncho ka'ní i'xá san —ka'an ña.

²¹ Nákuntísi ña ne, kī'i ña i'xá san ni di'i í ne, dá kunú'u ña ñuú Israee. ²² Ntá tsi dā téku ña é divi tsi i'xá Heródē, ñá nani Arquēlau, nakunúu ña naa ñá ne, ú'vī ña é ntiko koō ña. Kūtuni ña ñuu éni kán ne, da díta ña itsi ñuú Galilea. ²³ Kué'en ña, kūkuntóo ña ñuu é nani Nazāree. Dukuan ō kúntaa é kaka'an ña é ka'án naa Xuva ko kídaā: “Ka'an ñá'a san tsí nazarenu ña”, ka'an ña.

3

Dá kaka'an ntódo Juaan Bautista ñuu itsi kán

(Mr. 1:1-8; Lc. 3:1-9, 15-17; Jn. 1:19-28)

¹ Ntuvi tsikán ne, xée Juaan Baütista ñuu itsi é nani Júdeá, kaka'an ntódo ña, ² kaka'an ña:

—;Natívi iní nto, tsí e xée ētsin ntuvi é ki'xi Xuva ko, kixkadā kú'vē ña! —ka'an ña.

³ Ña é ka'án naa Xuva ko kídaā, ñá nani Isāiá ne, kaka'an ñá iñá Juaán san dá kaka'an ña:

Dító tatsin úun ña'a, ña e dóo ntii kaka'an ñuu itsi kán:

“Nakōo tú'vē ntó itsi Xuva kō;

Ntantaá ntó itsi ña”, ka'an ña,

ka'an Ísaiá san.

⁴ Ínūú Juaán san doo e kúvi idi kameu. Ñií í'xi ña ne, ñií kúvi di. Skuntí ini é'xi ña ne, ini xil'i ñá ntudin ñuñu. ⁵ Un ntíí ntíí ña'a, ña ntoo ñuú Jerusaleén ni ñuú Judeá, ni un ntíí ntíí ñuu é ntoo etsin nú ntute ka'nu é nani Jōrdaán ne, kué'en ñā mí nuu Juaán san. ⁶ Natīvi iní ña kuétsi ñā ne, da ítsi ntute ña nta'a Juaán san nú ntute ka'nu san.

⁷ Ntá tsi dā ini Juaán san tsí tītín ña fariseú san nī ña saduceú san xée ñā é kūtsi ntute ña ne, kaka'an ñā ni ñā:

—¡Ntō'o é tatá koo kúvi nto! ¿Xoó ntu kaka'an íni ntō é kūnu nto é ña ní'i nto é nto'o nto nta'a Xuva kō? ⁸ Vii nto é vā'á vata koo e díto é natīvi iní nti'xe nto. ⁹ Ñā ku ka'ān nto: “Ntí'í ne, Abraan úva ikā ntí”, é kuān o ntáka'an nto. Tsí kaka'án u ni ntō tsí kuvi vií Xuva kō é ntāda ña xuú san i'xá Abraán, tē dí ntio ña. ¹⁰ É iō tu've kaá ntee é nakūn ña utun san. Da nēé ka utun é ña ta'xi kiti va'á ne, nakūn ña ne, dá ka'mi ña. ¹¹ Xu'ú ne, ntute kadá'vi ú nto dá kanakutsi ntute ú nto é natīvi iní nto kuétsi ntō, ntá tsi ña é dā vé vé'xi ne, dií ka ka'nu ña é xu'u. Ntē ña vá'a u é kuidō ú nti'xen ñā. Divi ñā ne, Espiritū Sántū san ni ñu'u dá'vi ña nto. ¹² Ní'i nta'a ña ütun é kākani ña kiti trigú ne, dá nākaxnúu ña é vā'á ne, dá nātsu'un vá'a ña. Ntá tsi e ña kaidiá'vi ne, ka'mi ña me'ñú ñu'u é ña kantá'va —ka'án Juaán san.

Dā ítsi ntute Jesuu

(Mr. 1:9-11; Lc. 3:21-22)

¹³ Kidáā ne, vé'xi Jēsuu nte ñuú Galileá, ne, xée ñā nú ntute ka'nu Jōrdaán san, mí nuu Juaán san, vata koo é kūtsi ntute ña nta'a Juaán san. ¹⁴ Ña ni ntío Juaán san é nakūtsi ntute ña ña, ne, kaka'an ña:

—Xu'u é kantio ko é ðivi nto nakūtsi ntute nto ko. ¿Vá kūvi ntu é xu'ú nakūtsi ntute ú nto? —ka'an ña.

¹⁵ Ntá tsi kaka'an Jéssu ni ña:

—Kuan tsī koo, tsi é vā'á ō é kāda ntaa o é un nti'í é kā'an Xúva kō —ka'an ña.

Kidáā ne, kaka'án Juaán san tsí vií ña. ¹⁶ Dā kúvi ítsi ntute Jesuú ne, ntii ña diñi ntute kán ne, ura dú'va tsi i nákaan e dukún kan ne, íní ña Espíritu Xuva kō, é ínu ña vata kaa paloma, kátavi ntódo ña ña. ¹⁷ Kaka'an tátsin nte e dukún kán:

—Sá'ā é I'xá mii kó e dóo kakuinimá ko. Dōo diní ko ni ñā —ka'an tátsin san.

4

Dā íto nteé tó'ō e ña vā'ā san Jéssu

(Mr. 1:12-13; Lc. 4:1-13)

¹ Kidáā ne, íntēka Espíritū Sántū san Jéssu ñuu itsí kán é kōto nteé tó'ō e ña vā'ā san ñá te kō'xó nteē ña.

² Úvi ðikó ntuvi, úvi ðikó niñu ña ni e'xí ña ne, kidáā né, kákin ña. ³ Kidáā ne, xéē tó'ō e ña vā'ā san ne, kaka'an ni ña:

—Tē nuu é ntaā i é I'xa Xuva ko kúvin ne, ká'an ni xūú san na ntūví tañú'ū —ka'an.

⁴ Ntá tsi kaka'an Jéssu:

—É ūve na'a kaka'an Tú'un Xuva kō: “Ñá te da mii tsī tañú'ū kántio ña'a é nī'i ña ntuvi iña ña, tsí un ntíí ntíí tú'ūn é kaka'an Xúva kō.” Kuān ó uve na'a —ka'an ña.

⁵ Kidáā ne, kue'en ní'i tó'ō e ña vā'ā san ña ñuú Jerusaleen, mí tuvi xúkun Xuva kō. Xntitsí ña mí'í e díí ka dükun rki úkūn sán ne, ⁶ kaka'an ni ña:

—Tē nuu é ntaā i é I'xa Xuva ko kúvin ne, nakō'xon kúñu ō, tsí uve na'a kaka'an Tú'un Xuva kō:

Taxnūu ña ánje ñā é kuēnta víi ña o.
Kurkāa ña o vata koo é ña náki'ín xuu.
Kuān ó uve na'a —ka'an.

⁷ Kaka'an Jésuu ni i:

—Tsí uve na'a xtúku kaka'an Tú'un Xuva kō: “Ñá ku koto ntēen Tó'o o, Xuva ō.” Kuān ó uve na'a —ka'an ña.

⁸ Kuē'en ní'i xtúku tó'ō e ña vá'ā san ña. Kúxēe ña uun xuku mi dóo dūkún ne, náñē'e ña un ntíí ntíí ñuu é íó ñuxiví sa. Ñá tē nté kaa vá'ā o. ⁹ Kaka'an tó'ō e ña vá'ā san ni ña:

—Te nākunchítin nūú ko, te kunuu inī ó ko ne, ta'xi u é kadā kú'ven un ntíí ntíí ñuú san —ka'an.

¹⁰ Kidáā ne, kaka'an Jésuu ni i:

—Kūnun, tó'ō e ña vá'ā, tsí uve na'a kaka'an Tú'un Xuva kō: “Da mii tsi Xuva kō é kunuu inī ó ña, da mii tsi tsiñu ña é vīin.” Kuān ó uve na'a —ka'an ña.

¹¹ Kidáā né, xtūvi mii tó'ō e ña vá'ā san ña ne, xéé ánje Xuva kō é víi ñá ña kuenta.

Dā éni ntū'u Jēsuu dé tsiñu ña ñuú Galilea

(Mr. 1:14-15; Lc. 4:14-15)

¹² Dā téku Jesuu tsí nuu kutū Juaán ne, kué'en ña ñuú Galilea. ¹³ Ntāka ña ñuú Nazaree é tuvi ñuú Galileá ne, kué'en ñā é kutuví ñá ñuú Capernau, é tuví diñi míni ka'nu san, etsin nú rāxa Zabúluun ni nú rāxa Néftalii. ¹⁴ Dukuan ō kúntaa é kākā'an ñá ka'án naa Xuva ko kídaā, ñá nani Isāia:

¹⁵ Ñuú Zabuluún ni ñuú Neftalíi ne, ñuu é ntoo etsin diñi míni ka'nu kán, uun xo diñi ntute ka'nu Jordaán san, ñuú Galilea, mí ntoo ña'a, ña é ña te ña Israeé san.

¹⁶ Ña'a, ña ntoo ikan mí nēé ni kuētsí i ne, iní ña ñu'u é kāxi'í nuu ka'nu. Ña'a, ña ntoo ní ntati dóxi'í ne,

xi'í nuu ka'nu mí ntoo ña.

Kuan ō ka'an Isáia.

¹⁷ Nté ntúvi tsikan éni ntu'u Jēsuu kaka'an ntódo ña:

—Natívi iní nto, tsí dokó sa xee ntúvi é kixkadā kû've Xuva kō —ka'an ña.

Kāna Jesuu kámi ñá'a, ña ntátin tsákā

(Mr. 1:16-20; Lc. 5:1-11)

¹⁸ Dā íka Jesuu úun xo diñi míni Galileá san ne, iní ña Simuun, ña é kāká'an ña é Pedrú, ni ení ñá, Andree. Ntánakuítá nuu ñá xunu ña nú ntute kán, tsí ntátin ña tsákā. ¹⁹ Kaka'an Jēsuu ni ña:

—Kuntikin ntó ko ne, ta'xi ú nto tsiñu é kāna nto ña'a é kuntikin ñá ko —ka'an ña.

²⁰ Ura tsí i xtúvī mii ña xunu ñá ne, íntikin ñá ña.

²¹ Kué'ēn ká ña, ne, iní ña uvi ñá'á ka ña'a, ñá nani Sántiau ni ení ña Juaan. Ntuvi ña é i'xá Zebedeu ña. Ñú'u ña tun ntóo ni uva ñā, ntántavá'a ña xunu ña mí ntátsin. Kāna Jesuu ñá ne, ²² ura tsí i xtúvī mii ña tún ntóo ña ni uva ñā ne, íntikin ñá ña.

Ñá te da dī ña'á nakua'a Jēsuu

(Lc. 6:17-19)

²³ Íka Jesuu kanñi ñūú Galilea, nakuā'a ña ña'a san má ūkún ña Israee. Kaka'an ntódo ña tú'ūn va'á san kuenta iña i é kixkadā kû've Xuva kō, Kantavá'a ña un ntíí ntíí kui'i, un ntíí ntíí nuu i é kākuvī ña'a san. ²⁴ Kūtuni ñá'a iña ñá kanñi ñūú Siria ne, ntēka ña un ntíí ntíí ña nchokuví san, ni ūn ntíí ntíí ña'a, ña e ntákuvī kui'i, o te ū'vī kúñu ñā, o te ñū'u e ña vá'ā nima ñá, o te kaxi'i míi ñā, o tē natín ña ne, ntavá'a ña ña, un ntíí ntíí ña. ²⁵ Ná te da dī ña'a intíkin ñá ña nté ñūú Galilea, nté ñūu é nani Ū'xi Ñúú ne, nté Jerusāleen, nté Jūdea, nté ñūu é ntoo uun xo diñi ntute ka'nu é nani Jōrdaan.

5

Dá kakā'an ntódo Jesuu xúku kãn

¹ Dā íni Jesuu tsí ña te da díi ña'á san ne, kuxée ña dikí ukú san. Dā itúvi ña ne, xéé ña ntántĩkin ña mí tuví ña. ² Eni ntu'u ñā nakua'a ña ña, kaka'an ña:

*Xoo e dóo va'á ni ĭ
(Lc. 6:20-23)*

³ —Nté kuān nte va'á ni ñā'a, ña é kūtuni i tsí ña kúvi vii ña te ña xntii Xuva ko ña, tsí ntáduku ntée ña mí kadē kú've Xuva kō.

⁴ 'Nté kuān nte va'á ni ñā'a, ña nuu nta'xa nima í, tsi náxnuu ka'nu Xuva kō nima ña.

⁵ 'Nté kuān nte va'á ni ñā'a, ña é ña ntáde ka'nu, tsí kanii ñūxiví sa ni'i ña kídaā.

⁶ 'Nté kuān nte va'á ni ñā'a, ña é kanii nima í ncho kutú've i iña Xuva ko, tsí kué'e ña é kūtú've vá'a ña.

⁷ 'Nté kuān nte va'á ni ñā'a, ña é kantuntā'ví ini i ta'an i, tsí ntuntā'ví ini Xuva ko ñā di.

⁸ 'Nté kuān nte va'á ni ñā'a, ña é ntūntoo nima í, tsi kiní ña Xuva kō.

⁹ 'Nté kuān nte va'á ni ñā'a, ña é ntántukū é vā'á koo kúntoo ni tā'an i, tsí ka'an Xúva kō tsí divi ñā é i'xā ñā ña.

¹⁰ 'Nté kuān nte va'á ni ñā'a, ña é ntánto'o i tsí kuínti'xe ña Xuva kō, tsí ntáduku ntée ña mí kadē kú've Xuva kō.

¹¹ 'Nté kuān nte va'á ni ntō dá ntáka'an kīni ña'a san iña nto, dá ntádē xení ña ni ntō, dá ntáka'an ña dovete e ntáde nto é kīni kaa da ntáde nto é ntio ko.

¹² Kūntoo dīnī nto, ñā ku kúntoo nta'xa ntō, tsí ni'i ntó doméni é vā'á kue'en e dukún kãn, tsí kuān o dé xení ña'a san ni ñā ka'án naa Xuva ko, ña intóo kídaā di.

*Vata ntáa ñii ni ñū'u ntáa o ñūxiví a
(Mr. 9:50; Lc. 14:34-35)*

13 'Dívi ntō ne, vata ntáa ñií ntáa nto ñuxiví a. Ntá tsi tē ña tuví ka díkō ñií san ne, ña kúvi ntūvá'a ka. Ñá vādá ka mí kaidiá'vi i. Kate ó ne, kaka nuu ña'a san.

14 'Vata ntáa ñū'u ntáa nto ñuxiví a. Tē uun ñuú tuví díki uku kán ne, ña kúvi kutūvi xu'u. 15 Ntē ña kañíi ña'a san kantílín vata koo é xnuu xu'ū ña má kidi. Tsí xkaa iko dukūn ña vata koo é nāxi'í nuu kanī má vi'i kán. 16 Vata ntáa ñū'u é kaxi'í nuu ntáa nto da ntáde ntō é vā'a. Kuan kōo vií nto é vā'á vata koo é na kīnī ña'a ne, na kā'an ñá tsi dóo ka'nu Xuva kō, ña tuví e dukún kán.

Dá kanakuā'a Jesuu ñá'a san iñá lei

17 'Ñá ku dē kuení nto te vé'xī ú é nakuítá u lei Muíseé san ni tū'un é kā'an ñá'a, ña é ka'án naa Xuva ko kídaā. Ñá te vēxnákuítá u leí san, tsí vé'xī ú é na kūntaa é kākā'an leí san. 18 Tsí nuu é ntaā i é kākā'án u ni ntō tsí da nté ntí'i e dukún kán, da nté ntí'i ñuxiví sa ne, ñá kunāa nté uun letra, nté uun puntu leí san da nté kūntaa ntí'i. 19 Xoó ña'a, ña é ña káde kuenta leí san, kuān te díi ka lú'ntī né, kuān ó kanakuā'a ña tuku ña'a é kuān koo vií ña dí ne, ñá tē neé nuu á'vi ña mí kadē kú've Xuva kō. Ntá tsi xoó ña'a, ña é káde ntaá leí san ne, kuān ó kanakuā'a ña ña'a san é kuān koo vií ña dí ne, dōo ka'nu ña'a ña mí kadē kú've Xuva kō. 20 Kaka'án u ni ntō: ñá kí'in nto mí tuví Xuva ko tē ña díi díi ka vā'a koo vii nto é kā'an Xúva ko vatā ó ntáde ña fariseú san nī mastrú leí san.

Dá kakā'an Jéssuu nté koo vií ō dá kākudiin o (Lc. 12:57-59)

21 'Ini nto tsí kaka'an ñátā san kídaā: “Ñá ka'nī ntó ña'a, tsí xoo é ka'ní i ña'a ne, ní'i ña e dóo nto'o ña”, ka'an ña. 22 Ntá tsi xu'ú kaka'án u ni ntō né, tē xoó kudiin í ni tā'an i ne, ní'i ña é ntō'o ña. Xoo é

kāka'an i é kīni kaa iña ta'an i ne, kué'ē ña tsiñu i é ntō'o ña. Xoo é kāka'an i tsí tuntu tá'an i ne, k'í'in ñā dō'vi kan.

²³ Tē kixtúvī ntó doméni nta'a Xúva kō nú nāa ñā kān ne, kidáa naka'an ntō é iō nuu i é kā'an ntée ta'an nto nto ne, ²⁴ xtuvī mii ntó doméní san nú nāá san ne, kue'ēn nto mí tuví ta'an nto. Di'na ntuvá'a nto ni tā'an nto ne, kidáa kué'é nto doméni nta'a Xúva kō.

²⁵ Te k'í'in ni'i ta'an nto nto nta'a ña tsiñu i ne, ntuvá'a nto ni ña itsi kān, vata koo é ña tsi'i kuétsi ña nto nta'a ña tsiñu i san. Tsí ñi'vi ñā ne, ká'an ña nī mau kui nuu ne, xnuu kutu ña ntō. ²⁶ Tsí nuu é ntaā i é kāka'án u ni ntō tsí ña ntíi nto dā nte ntá'vi ntí'i nto diu'un é katāvi nto.

Dá kakā'an Jéssu dá kaito o tuku ñad'í

²⁷ É ñi'ni nto tsí kaka'án lei Muísee: “Ñá ku kukīdi ni'i nto ñad'í é ña te ñad'í mii ntō”, ka'an. ²⁸ Ntá tsi xu'ú kaka'án u ni ntō: Tē xoó ña'a ntio ña é vii ña é kini kaa ni ñad'í dá kaito ña ña ne, vata te kīdi ni'i ña ña, tsí edé kuení ña é vii ña é kīni kaa san ni ña.

²⁹ Te ntūxnúu kuā'a nto kade i é vii nto é kīni kaa ne, tavá nto, dá nakuitā nto. Díi kaa v'á'ā ó te kūnaá ntuxnūu nto é k'í'in ntó kan'í kúñu ntō dō'vi kan.

³⁰ Te ntā'a kua'a nto kade i é vii nto é kīni kaa ne, ka'nté nto, dá nakuitā nto. Díi ka v'á'ā o é kūnaá nta'a nto é k'í'in ntó kan'í kúñu ntō dō'vi kan.

Nté o kaka'an Jéssu é natsoo mii ta'an ō

(Mt. 19:9; Mr. 10:11-12; Lc. 16:18)

³¹ Kuān ó kaka'an ña intóo kídaā di: “Xoó ñatī é naxtuvī mii ña ñadi'í ña ne, da mii é nakatsin ña tutú ña”, ka'an ña. ³² Ntá tsi xu'ú ne, kaka'án u ni ntō: Tē xoó ñatī xtuvī mii ña ñadi'í ña ne, tē ña ni ide ñadi'í san é kini kaa ni tuku ñatī ne, kaxé'e ñatī san itsi é vii ñadi'í ña é kīni kaa. Tē xoó ña'a

natánta'a ni'i ña ñadř'í san ne, kade ña é kini kaa ni ñā di.

Dá kakā'an Jéssu é ña natekú o Xuva kō

³³ 'É tēkú nto di dá kakā'an ñátā san: “Tē xe'é nto xu'u nto ni Xuva kō né, da mii é kāda ntaa nto”, ka'an ña. ³⁴ Ntá tsi kaka'án u ni ntō, ñá ku dotō tsí kakuni'i nto da neé ka nuu i. Ñá ku dotō tsí kakuni'i ntō e dukún kán, tsi ikan kadē kú've Xuva kō. ³⁵ Ñá ku dotō tsí kakuni'i nto ñūxiví sa, tsí ñuxiví sa nteku nti'i di'in Xuva kō. Ñá ku dotō tsí kakuni'i nto ñūú Jerusaleen, tsí ikān ñuú Rei, ña e dóo ka'nu. ³⁶ Ñá ku dotō tsí kakuni'i nto dīki nto, tsi nté uun idi nto ña kuvi víi nto é ntukuī'xín, o ntuntēe. ³⁷ Dá ntáka'an ntó ne, da mii tsí é kā'an nto tsí kuvi ne, o ña kúvi. Tē nteku é kā'an ntó ne, kade nto é kanañ'e tó'ō e ña vá'ā san nto é vii nto.

*Dá kanañ'e Jéssu kō dá ñū'u iní ta'an kō
(Lc. 6:29-30)*

³⁸ 'É tēkú nto tsí kaka'án lei Muísee: “Tē xoó tavā i ntuxnúū ntó ne, tavá nto ntuxnúú ña di. Tē xoó tavā i nú'u ntō ne, tavá nto nú'u ñā di”, ka'an. ³⁹ Ntá tsi xu'ú ne, kaka'án u ni ntō tsí ña náā ntó nī ña kini ntáa san. Te kuē'é nuu ña vinuu ntó ne, kué'e ntō é na kuē'é nuu ña é uun sán di. ⁴⁰ Tē xoó kaki'ni nteé í nto é kuētsi e kué'e nto ña du'nu ntó ne, kué'e nto ña kutuun ntó di. ⁴¹ Tē kade ña'a é kuētsi kuido nto iña ñá uun sīin né, ikā ká kue'ēn ni'i nto íña ña. ⁴² Te da xōó ka ña'a kaikan ñá nto ne, kué'e ntō nee iña é kaikan ña. Ñá ku dēvíni nto tē xoó ña'a ncho naki'i nteé ña iña nto.

*Kuinima ntó ña kadē xení ni ntó
(Lc. 6:27-28, 32-36)*

⁴³ 'É tēkú nto tsí kaka'an ñá'a: “Kuinima ntó ta'an nto, ne, ña ku kuinima ntó ña kadē xení ni

ntō”, ka'an ña. ⁴⁴ Ntá tsi xu'ú kaka'án u ni ntō e kuinima ntó ña kadē xení ni ntō. Ka'an ntá'vī ntó iña ña é kainúu nti'u nto. ⁴⁵ Kidáā ne, kuvi nti'xe nto i'xá Xuva kō, ña tuví e dukún kán. Tsi kata'xi Xuva kō é dadii tsi kaxi'í nuu ngantií san mí ntoo ña'a, ña é vā'á, nī mí ntoo ña'a, ña é kīni ntáa san, ne, kataxnūu ña é dadii tsi o kakiiin daví san mí ntoo ña'a, ña é vā'á, nī mí ntoo ña'a, ña é kīni ntáa san di. ⁴⁶ Te da mii tsi kuinima ntó ña'a, ña é kakuinima í nto ne, ¿mí'i ntu nī'i nto é vā'á nta'a Xuva kō? Kuān ó de ña ntaído diu'ún san di. ⁴⁷ Te da mii tsi tā'an ntó ka'an ntó ni ñā ntiusí ne, ¿neé ntu é kā'an nto e dóo vá'ā ó kade nto? ¿Ñā ntu te kuán o de ña'ā, ña é ña ntákuinti'xe i Xuva kō di? ⁴⁸ Divi ntō ne, vií nto é vā'á ni ūn ntií ntií ña'a, vatā ó de Xuva kō, ña tuví e dukún kán.

6

Dá kanañe'e Jesúsú núu ī é vā'a

¹ 'Dá kāde nto nuu i é vā'á ne, ña kú de nto nūu ña'a da ti é kā'an ñá tsi dóo va'á ña'a nto. Tsi kidáā ne, ña tá'xi Xuva kō, ña tuví e dukún kán, doméni é kāduku ntée nto. ² Dukuān ne, dá kaxntii nto ña ntā'ví san ne, ñá ku ka'ān ntó ni ūn ntií ntií ña'a vatā ó de ña'a é rki xaa ña ntéku e ntáka'an ñá ni ñā'a má ūkún kán, mé'ñu itsi kán di. Kuān ó de ña vata koo é kā'an ñá'a san tsi dóo va'á ña'a ña. Nuú é ntaā i é káka'án u ni ntō, tsi é divi tsi tsikan doméni é nī'i ña. ³ Ntá tsi dá kaxntii nto ña ntā'ví san ne, nté ña vá'a tiin nī'i ntō ña ku ntáa nto ni ñā. ⁴ Xntii xu'ū ntó ña. Tsi ini Xuva kō neé ntáde xu'ū ntó ne, divi ña ta'xī ña doméni é kāduku ntée nto.

*Dā nañe'e Jesúsú nté koo ka'an ntā'ví ō
(Lc. 11:2-4)*

5 'Dā ntáka'an ntâ'ví nto ne, ñã ku ka'ān ntó vatā ó de ña ntaéni nta'ví san. Tsi dóo ntio ña é kuntitsī ña ka'an ntâ'ví ña má ūkún kân, mé'ñu itsi kân dí, vata koo é kīnī ña'a san ña. Nuú é ntaā i é kākā'án u ni ntō tsi e ðivi tsi tsīkan doméni é nī'i ña. ⁶ Ntá tsi dá kakā'an ntâ'ví nto ne, kukunūu nto mí xoxó ña'a ne, nakadī ntó xi'í nto. Kidáā ne, diin diin tsi ká'an ntâ'ví nto ni Xuva kō. Xuva kō ne, ini ña neé é diin diin tsi kade ntó ne, tá'xi ñã é vā'á iña nto.

7 'Dá kakā'an ntâ'ví nto ne, ñã ku dotō tsi ka'an ntó vatā ó ntáde ña'a, ña é ñã ini Xúva kō. Tsi tē dóo ki'in ito ká'an ña é ðivi ðivi tsi ne, kuétsī é tēkú Xuva ko ñã, kuiní ña. ⁸ Ñã ku kuān xkoó de nto, tsi Xuva kō ne, ini ña nee ntí'i ntí'i kantio nto di'na dá kákan ntó nta'a ña. ⁹ Du'va koo ka'an ntâ'ví nto: Xuvā ntí é tuví nto e dukún kân,

na nakuiko ñu'ū ntí ðivī nto.

¹⁰ Kixkada kú'vē ntó iñá ntí.

Vií nto é ntio nto ñuxiví a, vatā tsi ó de nto e dukún kân.

¹¹ Tā'xi nto ita é ká'xí ntí é vī'a é uten, vatā ó ntántio ntí.

¹² Kada ka'nu iní nto nī ntí kuétsī ntí, vatā ó kade ka'nu iní ntí ni ñã'a, ña e ntáde é kini kaa nī ntí.

¹³ Ñã ku dā vá'a ntō é ntō'lo ntí nta'a tó'ō e ña vā'ā san,

ntá tsi xntii ntō ntí é ña vií ntí é kīni kaa é ntio i é vīi ntí.

Tsi ðivi ntō é kadē kú'vē nto;

ðivi ntō e dóo iō nto é vii ntó ne,

ðivi ntō e dóo ka'nu nto ntii dañu ntūvi.

Kuan tsi koo na kōo.

Kuan kōo ka'an ntó ni Xuva kō.

¹⁴ 'Tsi te káda ka'nu iní nto ni ñã'a dá ntáde ña é kini kaa ni ntō né, kada ka'nu iní Xuva ko ni ntō di.

¹⁵ Ntá tsi tē ña kada ka'nú ini nto ni ñã'a dá ntáde

ña é kini kaa ni ntō ne, ñá kada ka'nū iní Xuva ko ni ntō di.

Dá kakā'an Jéssu nté koo kuntoo ixu ō

¹⁶ 'Dá ntaíntoo ixu ntō ne, ñá kū xkuntóo nta'xa ntó vatā ó de ña ntaéni nta'ví san. Ntánakoto nta'xa ña vata koo é kūtuni ñá'a tsí ña ntaé'xi ña. Nuú é ntaā i é kāká'án u ni ntō tsí e dívi tsi tsikan doméni é nī'i ña. ¹⁷ Ntá tsi dá ntoo ixu ntō né, nekīn ntó diki ntó ne, kiti nto di, ¹⁸ vata koo é ña kutúni ñá'a san é ña ntaé'xi nto. Tsí Xuva kō ne, ini ñá nēe é diin diin tsi ntáde ntó ne, ni'i nto é vā'á nta'a ña.

Dokuika ñña ko é tuví e dukún kán
(Lc. 12:33-34)

¹⁹ 'Ñá ku nātee kuitin nto é vā'á iña nto ñuxiví a, tsí i'a ne, kaduku ti ne, ō kakudu'xe káa nto ne, ō te'ú ne, ō ki'in du'u. ²⁰ Ntá tsi natee kuitin nto é vā'á iña nto e dukún kán. Tsí ikān ne, ña túvi kiti é duku ti iña nto, ntē ña té'u, ntē xoxó ña du'u é ki'i dú'u ña iña nto. ²¹ Tsí dā mí'i ká ñu'u vá'a é vā'á iña ntó ne, ikān tuví nima ntó di.

Ñú'ū é káxi'í nuu kúñu kō
(Lc. 11:34-36)

²² 'Ntuxnúu kō ne, vata kaa ñu'u é káxi'í nuu kúñu ko káa. Te vā'á ntuxnúú nto ne, kanī kúñu nto káxi'í nuu. ²³ Ntá tsi tē ña vá'a ntuxnúú nto ne, kanī kúñu nto ñinēe. Te ñū'ú san kuneé ne, kuneé kue'en. Ñinēé kue'en kúñu ntō.

Xuva kō né, ō diu'ún san
(Lc. 16:13)

²⁴ 'Ña kúvi kada tsiñu o ni ūvi ña'a tó'o kō é uun kaa tsi. Tsí te ntio ko ñá uun ña ne, ñá uun sán ne, ñá ntio ko ña. Tsí uun ña'a ña ne, kuiko ñu'u o ñā; ñá uun sán ne, ñá kuiko ñu'u o ñā. Dukuān ne, ña

kúvi kada tsiñu ō é n̄ kué'en ini ko iña Xuva kó te dad̄i tsi kadā kuení ko nté koo kukuika ō.

Kade Xuva ko kuēnta í'xá ña
(Lc. 12:22-31)

²⁵ Dukuān ne, kaka'án u ni ntō: Ñá ku dē kuení nto ntuvi iña nto, mí'i kī'xi é kō'o é kā'xi nto, mí'i kī'xi doo é kunūu nto. ¿Ñā ntu te dií dií ka nuu á'vi ntuvi iña nto é vata kaa e é kā'xi nto? ¿Ñā ntu te dií dií ka nuu á'vi kúñu ntō é doo san é kunūu nto?

²⁶ Koto nto láa, kití ntaíko e dukún kán. Ñá tē ntaítu ti, ntē ña te ntáta'vi ti. Ña túvi xāka ti mí ñu'u vá'a é kā'xi ti. Ntá tsi kaxé'e Xuva kō, ñá tuví e dukún kán, e ntaé'xi ti. ¿Vá dií ka ntu nuu á'vi a láa san é d̄ivi ntō? ²⁷ ¿Vá kūvi vií ntu nto é kué'nu ká nto te dāva métru, kuān te dóo kutsu'un ntō?

²⁸ ¿Nté kui kuān nte ntádē kuení nto nēe é kunūu nto? Koto nto itá laa san nté ō ntaé'nu má kū'u kan. Ntē ña ntáde tsiñu, ntē ña ntákani. ²⁹ Ntá tsi nté rei Salamuun ña ni xío doo ña e dóo va'á vata kaa laa sán, kuān te dóo kuika ñā. ³⁰ Tē xe'é Xuva kō é kuān nte vá'a ito laa san é kántito vevíí ne, utén koko me'ñú ñu'u kán ne, ¿ñā ntu te dií dií ka ta'xi ña é kunūu nto, nto'o é ña ini kuintí'xe nti'xe nto?

³¹ Dukuān ne, ñá ku kutsu'un ntō, ñá ku ka'ān nto: “¿Mí'i ntu kī'xi é ko'o ō, é kā'xi o? ¿Mí'i ntu kī'xi é kunuu kutāvi o?” Ñá ku kuān xkoó ka'an nto.

³² Tsí ña'a, ña e ñá ini Xúva kō ne, ntánantuku ña ūn ntíí ntíí nuu i sá'a. Ntá tsi ini Xúva kō, ña tuví e dukún kán, tsí ntátaan núu nto un ntíí ntíí nuu i sá'a. ³³ Ntá tsi di'na ntukū nuu iní nto é nantuku ntō é kadē kú've Xuva kō ne, vií nto é vā'a é ntio ña. Kidáā ne, ta'xi ña un ntíí ntíí nuu i é ntátaan núu nto. ³⁴ Dukuān ne, ñá ku ntí'i iní nto nté koo vií nto uten, tsí utén ne, íó ka ntuvi é ntí'i iní nto. Tsí utén uten ne, xée mií é ntí'i iní nto nēe é vií nto.

7

Ña ka'an ntée o tuku ña'a
(Lc. 6:37-38, 41-42)

¹ Ñá ku ká'an ntée nto tuku ña'a, vata koo é ña ka'an ntée ña nto di. ² Tsí vata tsí ó kaka'an ntée nto tuku ña'a ne, kuan kōo ka'an ntée ña nto di. Vatā ó kakii kú'vê ntó ne, kuan koo kuntēkú kū've ntó di. ³ ¿Nté kui kaiton ntun utsi xákā é nuu ntuxnūú ta'an o ne, ñá kaīton ntu'u é nuu ntuxnúu o? ⁴ Te ká'án ni tā'an o: "Tā'xin ntuxnúu o, na nātavá u utsi xákā é nūu san", koo ka'an, ntá tsí ¿mí'i ntu kūvi kinin é natāvan, tsí ntu'u san nūu ntuxnúu o? ⁵ Divīn é kaeni nta'vín, di'na natāván ntu'u é nūu ntuxnúu o ne, kidāa kūvi kinin é natāván utsi xákā san é nuu ntuxnūú ta'an o.

⁶ Ñá ku kué'é nto tīnā sán nuu i e kúviko san. Tē ña'á ne, tīn ti nto. Ntē ña ku xé'e nto kutsín san xo'o kiti e á'vi san, tsí kaka nuu ti. Kidāa né, ntuku kui'i tí nto.

Kakan nto, nantuku ntō né, nake'xen ntō xi'i
(Lc. 11:9-13; 6:31)

⁷ Kákan nto nta'a Xuva kō ne, ní'i ntō. Nantuku ntō né, nani'i nto. Nake'xen ntō xi'í ne, nakaán ña é kī'ví nto. ⁸ Da xōó ka ña'a é kakan ña ne, ní'i ña. Da xōó ka ña'a é nantuku ñā ne, ní'i ñā. Da xōó ka ña'a é nake'xen ñā xi'í san ne, nakaan.

⁹ ¿Vá iō ntú nto, te kaikán i'xá nto tañú'ū ne, vá xūu ntu kué'e nto i? ¹⁰ O te kākán tsákā ne, ¿vá kōo ntu kué'e nto i? ¹¹ Ntō'o é kīni kaa nima ntó ne, kaxé'e nto é vā'á i'xá nto. ¿Ñā ntu te díi díi ka ta'xi Xuva kō, ña tuví e dukún kán, é vā'á, tē xoó kakan í ña?

¹² Da nēé ka nuu i é ntio nto é vīí ña'a ni ntō né, kuan kōo vīí nto ni ñā di. Tsi sá'a kakā'an lei Muísee, ni ña ntáka'án naa Xuva ko kídaā.

Xi'i é ña ni'i
(Lc. 13:24)

¹³ 'Kūki'vi nto xi'i é ña ni'í san. Tsi dóo ni'í xi'i é kañe'e dô'vi kan. Ná tē neé ntii tū'un é kī'in o itsi tsíkan ne, ñá te da dīi ña'a ntáñe'e ña ikān. ¹⁴ Ntá tsi ña te ni'í xi'i mí kuīta ntí'xin ō é ni'i ko ntuví va'á iña ko. Dōó ntii tū'un é kī'in o itsí sá'á ne, ñá tītín ña'a ntánanī'i ña.

Kutuni kó te vā'á utun san te kíi kiti i
(Lc. 6:43-44)

¹⁵ 'Kuenta tsí vii nto ña e ntáka'án naa Xuva ko, ña é ña te nuu é ntaā i ntáka'an. Ntio ña é kadā kueni nto é vāta ntāa le'ntu ntāa ña, ntá tsi nima ñá ne, vata ntāa tina kū'u ntāa. ¹⁶ Kutuni ntó nee ñá'a nti'xe ña tē ini nto nté o de ña. ¿Vá ntákii ntu tinti'o xo'o iñū? ¿Vá ntákii ntu kiti i'gu tun veñuu?
¹⁷ Te vā'á utun sán ne, vá'ā kiti i. Tē ña vá'a utun sán ne, ñá vā'á kiti i dī. ¹⁸ Te vā'á utun sán ne, ña kii kiti é ña vá'ā. Tē ña vá'a utun sán ne, ña kii kiti é vā'a. ¹⁹ Da neé ka utun é ña kakii kiti va'á ne, nakiin ō né, ka'mi ō. ²⁰ Dukuān ne, kutuni ko nté kaa utun san te kii kiti i.

Ñá te un nti'i ña'a é kūvi kī'vi ña mí kadē kú've
Xuva kō
(Lc. 13:25-27)

²¹ 'Kuān te dóo titín ña'a ntáka'an ña e Tó'lo ñā ko, ntá tsi ña te un nti'i ña xēe ñá nta'a Uva kō. Da mii tsī ña e dé ntaa é kāka'an Úvā ko, ñá tuví e dukún kán, é xēe ña. ²² Ntuvi tsikán ne, ñá te da dīi ña'a ká'an ñá ni ko: "Tō'ó nti, nti'i ne, ká'ān nti kuenta iña ntó ne, nakúnū nti é ña vá'a kuēnta iña nto. Nuu i é dóo na'nu é idé nti kuenta iña ntó dī", koo ka'an ña. ²³ Kidāā ne, ká'ān ú ni ñā: "Xu'ú ne, ñá iní u nto. ¡Koo xio nto, tsí ña vá'ā ó ni ide nto!", koo ka'án u ni ñā.

Uvi núu i ētí vi'i

(Lc. 6:47-49; Mr. 1:22)

²⁴ 'Dá xōó ka ña'a é kātekú i é kāka'án u, te kāda ntaa ña tú'ūn é kāka'án u ne, vata kaa ña e dóo ki'in inī í kaa ña, ña é xntītsí vi'i i nú xuú san. ²⁵ Dá kīn davi nu'ú san ne, ē'nu ntute san. Un vá'a tsi ínu tatsín ne, dúku nūu tatsín san nú vi'i ña kān, ntá tsi ña ni kīn vi'í san, tsí ntitsi kutu nú xūú san. ²⁶ Dá xōó ka ña'a, ña é kātekú i é kāka'án u ne, ntá tsi ña káde ntaa ña tú'ūn kó ne, vata ntáa ña tuntu ntáa ña, ña é xntītsí vi'i i nú ñuti. ²⁷ Dā kīn davi nu'ú san ne, ē'nu ntute. Un vá'a tsi ínu tatsín ne, dúku nūu tatsín san nú vi'i ña kān ne, uun ito tsī kīn. Kūnaá kue'en vi'i ña —ka'an Jéssu.

²⁸ Dā kúvi ka'an Jéssu sá'ā ne, koó dā kúdu'va ña'a san é kuan ō nakua'a ña ña, ²⁹ tsí nakua'a ña ña vatā ó kanakuā'a ña'a, ña e dóo ki'in inī i. Nā te ni nakua'a ña ña vatā ó de mastrú leí san.

8

Dā ntavá'a Jesuu ñá kanakó'xo kúñu ī

(Mr. 1:40-45; Lc. 5:12-16)

¹ Dá kūntíi Jesuu xúku san ne, ñá te da dīi ña'a intíkin ñá ña. ² Xée ūun ña'a, ña kanakó'xo kúñu ī, mí tuví ña ne, ínchiti ña nūu ñá, kaka'an ña:

—Tō'ó, tē ntio nto ne, kuvi ntavá'a nto ko —ka'an ña.

³ Nákāa Jesuu nta'a ñá ne, tīin nta'a ña ñā ne, dá kakā'an ña:

—Ntio kō. ¡Ntuvá'an! —ka'an ña.

Ura tsí i ntuvá'a ña ne, ntī'i kui'í san. ⁴ Kaka'an Jéssu ni ña:

—Kuenta tsí viin. Nā ku kā'an ni ña'a nté o kuvi o, ntá tsi kuē'en mí tuví dutú san, nañē'en ña kúñu ō. Da kidáa kuē'én doméni iña Xuva ko é kāka'an

lei Muísee, vata koo é kūtuni ñá'a san tsi é ntuvá'an
—ka'an ña.

*Dā ntavá'a Jesuu ñá kade tsiñu iña tó'ō sntadun
(Lc. 7:1-10)*

⁵ Dā xee ñá ñuú Capernaú ne, xéē tó'ō é uun
sientu sntadún san mí tuví ña ne, ⁶ kaka'an ñá ni
ñā:

—Tō'ó, tuví ña kade tsiñu iñá ko nú vi'i kó kán
ne, nautun ña. Ñá tē nté kaa kanto'o ña —ka'an ña.

⁷ Kidáā ne, kaka'an Jéssuu ni ña:

—Kí'ín u, dá ntavá'ā ú ña —ka'an ña.

⁸ Ntá tsi kaka'an tó'ō sntadún san ni ñā:

—Tō'ó, ñá tē neé nuu á'vī u é kí'ín nto nú vi'i kó
kán. Te da mii tsī é ka'an ntó ne, ntuvá'a ña. ⁹ Xu'ú
ne, iō ña kade kú've iña kó ne, kade ú tó'ō sntadún
san di. Te ká'án u ni ūun ña'a é na kí'ín ñá ne, kí'ín
ntí'xe ña. Te ká'án u ni tūku ña'a é kí'xi ña ne, kí'xi
ntí'xe ña. Te ká'án u ni ña kade tsiñu iñá ko é vii ñá
tsiñu tsikán ne, kada ntaa ña —ka'an ña.

¹⁰ Da kúdu'va Jesuú da téku ña é káka'an tó'ō
sntadún san ne, kaka'an ñá ni ña ntántikin ña:

—Nuu é ntaā i é káka'án u ni ntō. Váta kí'ín u uun
ñá'a, ña e dóo kakuintí'xe i, nté ña ñuú Israee. ¹¹ Ne,
ka'án u ni ntō tsí títín ña'a kí'xi ña da mí'i ká ñuú
ñuxiví san é kuntoo ña, ka'xí dadii ña ni ñata ika ko
Ábraan ni Ísaa ni Jácoo nú mēsa mí kadē kú've Xuva
kō. ¹² Ntá tsi ña'a, ñá kuini i é duku ntée ña kuntōo
ñá mí kadē kú've Xuva kō ne, nakuítá nuu Xuva
ko ñá mí dii ka ikā, mí dóo nee. Ikān e kueku ña ne,
naka'xí ka'ñi ña nú'u ñā —ka'an ña.

¹³ Kidáā ne, kaka'an Jéssuu ni tó'ō sntadún san:

—Kunú'un. Kuan koo na kūví vata tsī o kuínti'xe
o —ka'an ña.

Ura dú'va tsi i ntuvá'a ña kade tsiñu iña ña.

Dā ntavá'a Jesuu ñunt# Pedru

(Mr. 1:29-31; Lc. 4:38-39)

¹⁴ Dā kūkí'vi ña má vi'í Pedru kán ne, íní Jesuu é tuví ntaa ñunt# Pedrú san e dóo kaxé'e ña ka'ni.

¹⁵ Kidáa né, tiin nta'a Jēsuu ntá'a ña ne, ura dú'va tsi i ntikó ña ka'ni sán ne, dā nakuntísi ña, de vá'a ña é kā'xi ña.

Ñá te da dī ña nchokuvi ntavá'a Jesuu

(Mr. 1:32-34; Lc. 4:40-41)

¹⁶ Dā kuáa va'á ne, xée ñā'a san mí tuví Jesuu. Dóo titín ña'a ntánteka ña ña é ñū'u é ña vá'ā nima í. Jesuú ne, uun tsi tú'un ñā nakuíta ña é ña vá'ā san ne, ntāvá'a ña ña nchokuví san di. ¹⁷ Kuan ō kúvī vata koo é kūntaa é kāka'an Ísaia, ña é ka'án naa Xuva ko kídāa: “Mii ñā é ntā'a ña kui'i ko ne, mii ñā ído ñā nuu i é ntánto'o kō”, ka'an ña.

Ña é ntio i kuntikín Jēsuu

(Lc. 9:57-62)

¹⁸ Dā íni Jesuu tsí ña te nté kaa ña'a ntátavi núu ña ña ne, kaka'an ña tsí kí'in ña, kuita ntí'xin ña uun xo diñi míní san. ¹⁹ Xée ūun mastrú leí san, ne, kaka'an ñá ni ñā:

—Mastrú, kuntikín u nto dā mí'í ka mí kí'in nto —ka'an ña.

²⁰ Kaka'an Jēsuu ni ña:

—Xtéé san ne, íó mâvi ti mí kaintoo vá'a ti. Lāá, kiti ntaíko e dukún kán né, íó taka ti mí kañu'u vá'a ti di. Ntá tsi xu'ú é vēxkúvī ú ñatí ne, ña túvī mí kutúvī da'na dikí ko —ka'an ña.

²¹ Tuku ña ntini'i ñā né, kaka'an ñá ni ñā:

—Tō'ó nti, ta'xi nto é di'na kiku'xí u uvā kó ne, da kidáa kuntikín u nto —ka'an ña.

²² Ntá tsi kaka'an Jēsuu ni ña:

—Kuntikín ko. Xtuvīn miin ñá ntīxí san, na kū'xí ta'an ña ña ntīxí ni'i ñā —ka'an ña.

Dā teé kadin Jesuu tátsin ni ntūte mīnī san
(Mr. 4:35-41; Lc. 8:22-25)

²³ Kidáā ne, ñú'u ña tun ntōó san nī ña ntántīkin ña. ²⁴ Un vá'a tsi ínu tatsín san kídaa, dā nté kūkí'vi ntute san iní tun ntōó san. Ntá tsi kakidi Jésuu. ²⁵ Kué'ēn ña ntántīkin ñá ne, nantóto ña ñā, ntáka'an ña:

—ǀNakakū ntó nti, Tó'ō nti, tsí doko sa téni ō! —ka'an ña.

²⁶ Kaka'an Jésuu ni ña:

—ǀNté kui ntaú'vī ntú nto? ǀNté kui ña kue'e ntu ntákuinti'xe nto? —ka'an ña.

Kidáā ne, nákontītsí ña, kaka'an ñá ni tātsín san ni ntūte sán ne, kūkadin. ²⁷ Koó dā kúdu'va ña ñu'u tun ntōó san, ntátsixe'e tā'an ña:

—ǀNeé ntu ña'a ña sá'a? Tsí un tsi nte tátsín san ni ntūte san kade ntaa é káka'an ña —ka'an ña.

Ntuvi ñátí, ña ntoo ñuú Gadara, ñá ñu'u é ña vá'ā nima i
(Mr. 5:1-20; Lc. 8:26-39)

²⁸ Dā xee ñá uun xo diñi ntute san mí tuví ñuu é nani Gādará ne, úvi ñatī ntí ña nú ñaña kapūsantu kán ne, xée ētsin ña mí tuví Jesuu. Nū'ū é ña vá'ā san nima ñá ntuvi ñá ne, dōo diin ña. Ntaú'vī ña'a san é kuíta ntí'xin ña mí ntoo ña. ²⁹ Ntáka'chu'u ntáa ñatī san, ntáka'an ña:

—ǀNtē ntú koo víi nto nī ntí, I'xá Xuva kō? ǀVēxnánto'o ntu nto ntí di'na dá xēe ntúvi ī é ntō'o ntí? —ka'an ña.

³⁰ Da'a sán ne, ñu'u kutsin, ntaé'xi tí. ³¹ Ntaíkan é ña vá'ā san da xe'e nta'a Jésuu:

—Te nakuitā ntó nti ne, ta'xī nto é k'í'ví nti nima kútsín san —ka'an.

³² Kaka'an Jéssuu:

—Kuē'en —ka'an ña.

Ne, ntíí é ña vá'ā san nima ñátíí san, kú'k'í'ví nima kútsín san. Un ntíí ntíí kútsín san ínu tì, kue'en tí xi'nti kán, ne, ná'kō'xó nuu tì kúñu tī nu míní san. Ikān téní ntíí ntíí tì.

³³ Ínu ña ntáde kuenta kútsín san, kunú'u ñā ñuú ña kán ne, ka'an ntáa ñá ni ñā'a san un ntíí e kúvi, nté ō kúvi ni ñā'a, ña é ñū'u é ña vá'ā san nima í.

³⁴ Un ntíí ntíí ña ñuú í sán ne, xée ñā mí tuví Jéssuu. Dā íni ña ña ne, ntáka'an ñā'a san ni Jéssuu, na vií ñá da xe'e, na ntáka ña ñuú tsikan.

9

*Dā ntavá'a Jéssuu úun ña'a, ñá xi'i dáva kúñu í
(Mr. 2:1-12; Lc. 5:17-26)*

¹ Kidáā ne, ínūu Jéssuu tún ntóo ne, ítā nti'xin ña míní sán ne, náxee ña ñuú mií ña. ² Kidáā ne, xee ní'i ñā'a san uun ña'a, ñá xi'i dáva kúñu í, ntekú ña chidō. Dā íni Jéssuu tsi dóo ntákuinti'xe ña vexní'i ña sán ne, kaka'an ñá nī ñá xi'i dáva kúñu í san:

—Ō dá', naxnuu ini o, tsí e dé ka'nu iní u ni ō kuétsi ō —ka'an ña.

³ Ntá tsi mastrú leí san ne, dē kuení mii ñā: “É kuān ó kaka'an ñá sá'á ne, dotō tsí kaka'an ña tú'ūn é da mii tsi Xuva ko kúvi ka'an ña”, dé kuení ña.

⁴ Ntá tsi ini Jéssuu neé ntádē kuení ña, ne, kaka'an ña:

—¿Nté kui dóo kīni o ntádē kuení ntu nto? ⁵ ¿Nee iña é díí ka ña ntii tu'un é ká'án u, te kuiní ntó, ō é ká'án u: “Kada ntaa ka'nu iní u kuétsi ō”, ō é ká'án u: “Nakuntísin ne, kakan ve”? ⁶ Ntá tsi ntio ko é

kūtuni nto tsí kuvi vií u, xu'u é vēxkúvi ú ñatī, é kāda ka'nu iní u kuétsi ntō ñuxiví a —ka'an ña.

Kidáa ne, kaka'an ñá nī ñá xi'i dáva kúñu ī san:

—¡Nakuntísin ne, naki'in chido o né, kúnú'un nú vi'i o kán! —ka'an ña.

⁷ Kidáa ne, nákuntísi ña, kunú'u ña nú vi'i ña.

⁸ Dā iní ña'a san sá'ā né, dōo u'ví ña. Ntáka'an ña tsi dóo ka'nu Xuva kō é xē'é ña é kúvi vií ña'a san vatā o dé Jesuu.

Dā kána Jesuu Máteu

(Mr. 2:13-17; Lc. 5:27-32)

⁹ Dā ntáka Jesuu íkán ne, kué'en ká ña. Iní ña uun ñatī, ñá nani Máteu. Tuví ña mí kaido ña diu'un xōo san iña ñá ñuú Roma. Kaka'an ñá ni ñā:

—Kuntikín ko —ka'an ña.

Nákuntísi Mateú san ne, kué'en ña kúntikin ñá ña.

¹⁰ Uun ito ne, dá tuví Jesuu má vi'i kán ne, ñá te da dī ña ntaído diu'un xōo san xee ña, ni tuku ña'a, ña kini ntáa di. Dadíi tsi intóo ña nú mēsa ni Jéssu ni ña ntántikin ña. ¹¹ Dā iní ña fariseú san ne, tsixe'e ñā ña ntántikin Jéssu:

—¿Nté kui ntaé'xi dadíi ntú mastru ntó san nī ña ntaído diu'un xōo san ni ña iō kuetsí i san? —ka'an ña.

¹² Dā téku Jesuú ne, kaka'an ñá ni ñā:

—Ñā é vā'á o ni ī ne, ña ntántio ña medíkū; mii tsī ña ntánchokuví san. ¹³ Kue'en ntó ne, nakuā'a nto tú'ūn sa'a, vata koo é kūtuni nto nee iñá ncho ka'an sá'ā: “Ñá tē doméni é ntio ko, tsi é ntio kó ne, na ntūnta'ví iní nto ta'an nto.” Kuan o ka'an Xúva kō. Tsí xu'ú ne, ñá te ña'a é vā'a véxnantuku ú, tsí ña'a é iō kuetsí i —ka'an ña.

Dā tsixe'e ña Jēsuu nté koo víi ña da ntaíntóo ixu ñā
(Mr. 2:18-22; Lc. 5:33-39)

¹⁴ Kidáā ne, xéē ña ntántikín Juaán san mí tuví Jesuú ne, tsixe'e ña ñā:

—¿Nté kui ntí'í nī ña fariseú san ne, ntaíntóo ixū ntí, ntá tsi ña ntántikín ntó ne, ña ntáde ña? —ka'an ña.

¹⁵ Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ñá ni ñā:

—¿Vá kuntuo nta'xa ntu ña kaxee viko mí tánta'a ña'a dá tuví dukuān ña tánta'a san ni ñā? Tsi xéē ūra i é ntāka ña tánta'a san mí ntōo ña ne, kidáā né, kuntuo ixu ñā.

¹⁶ Te nāteé nuu ō doo tsudé ne, ñá nāxnteé nuu o doo é vāta natixī du'nu áta kō mí ntátsin, tsí ntatsin xtuku te natixī doo xéé sán ne, díí díí ka kukue'e ntatsin. ¹⁷ Ntē ña tsu'un o ntute tínti'o xee ini tsá'a atā e kúvi ñīi, tsí ntatsin ñīi sán ne, katí ntí'í ntute tí. Nté ñīi san ña kaidiá'vi ká i di. Tsí tsu'un o ntūte tínti'o xee ini tsá'a ñīi xéé, vata koo é xntii ntuvi nuu i —ka'an ña.

Íñā diókō Jairu ni ñādī'í, ña tñn nta'a dōo Jesuu
(Mr. 5:21-43; Lc. 8:40-56)

¹⁸ Da ñīi kāká'an Jésuu ni ñá ne, xéē ūun ña'a ña tsiñu i, inchíti ña nūu Jēsuú ne, kaka'an ña:

—Dā ve xí'i a diókō ko. Ntá tsi te kí'xi nto ne, te tñn nta'a nto ī né, ntoto —ka'an ña.

¹⁹ Nákuntítsi Jesuú ne, kué'en ñā kántikín ñá ña, ni ūn ntí'í ntí'í ña ntántikín ñá di. ²⁰ Kidáā ne, vé'xi uun ñādī'í ata Jesuu. Ñādī'í san ne, é ūxuvi kuía é kaeti niñi ña. Xéé ētsin ña ata Jēsuú ne, tñn nta'a ña ntēte doo ña. ²¹ Tsí dé kuení ña: “Te da mii tsi dū'nu ña tñn ntá'a ú ne, ntuvá'a u”, kuini ña. ²² Xkokōto Jēsuu áta ñā ne, īnī ña ña. Kaka'an ñá ni ñā:

—Ō dá', naxnuu ini o, tsi é ntuvá'an, tsi kuínti'xe o ko —ka'an ña.

Ne, ura dú'va tsi i ntuvá'a ña.

²³ Dā xee Jésuu nú vi'i ña tsiñu i sán ne, ñi ña ña ntánakueku san; tēkú ña é kō da ntákachu'u ntáa ña'a san ntaéku ña ne, ²⁴ kaka'an ñá ni ña:

—Koo xio nto. Ñá te ni xī'í tun; kūdii kakidí tun —ka'an ña.

Da xkuntée ña'a san Jesuu. ²⁵ Ntá tsi dā kíñu'u ña ña'a san kí'i kán ne, kúkí'ví ña má vi'i kán ne, írkāa ña nta'a tún ne, nákuntĩsí tun. ²⁶ Kidáā né, kūtuní un ntí ntí ña ñuú i é ntoo etsin nté ō kúvi.

Dā ntavá'a Jesuu uvi ñá'a, ña kuāa

²⁷ Dā ntáka Jesuu íkán ne, uvi ñá'a, ña kuāá, kuntĩkin ñá ña, ntákana ña ña:

—¡Ntūnta'ví ini nto ntí, I'xá ika Dāvii! —ka'an ña.

²⁸ Dā ita ntí'xin Jesuú san má vi'i kán ne, xée etsin ña kuāá san mí tuví ña. Kaka'an Jésuu ni ña:

—¿Ntákuinti'xe ntu nto e kuvi vií u sá'ā? —ka'an ña.

—Ntákuinti'xe ntí nto, Tó'ō nti —ka'an ña.

²⁹ Kidáā ne, tñn nta'a ña ntuxnūu ñá, kaka'an ña:

—Na kūví vata tsí ó ntákuinti'xe nto —ka'an ña.

³⁰ Kidáā né, nāxi'i ntuxnúu ña. Dōó ka'an Jésuu ni ña:

—Kuenta tsí vií nto vata koo é ña kutúni ñá'a san —ka'an ña.

³¹ Ntá tsi ura tsí i dá kunú'u ña ne, eni ntu'u ñā ntáka'an ñá ni ūn ntí ntí ña ñuú tsikan nté ō dé Jesuu ni ña.

Dā ntavá'a Jesuu úun ña ñi'í

³² Dā ve tsi ntáka Jesuu ni ña ntántĩkin ñá ne, xee ní'i ña'a san uun ña ñi'í, ña nuu é ña vá'ā nima i.

³³ Dā nakuíta Jesuu é ña vá'ā san ne, nāka'an ñá ñi'í san. Koó dā kúdu'va ña'a sán ne, ntáka'an ña:

—¡Nté uun ito vata káni o é kuan koo kūvi ñuú Israee! —ka'an ña.

³⁴ Ntá tsi ña fariseú san ne, ntáka'an ña:

—Kūdii tó'ō e ña vá'ā san kaxe'e é kūvi vii ña sá'á nakuitā ñá é ña vá'ā san —ka'an ñá iña Jesús.

Dā ntúnta'ví ini Jesuu ñá'a san

³⁵ Īka Jesuu un ntíí ntíí ñuú kuetsi ni ūn ntíí ntíí ñuú na'nu, kanakuā'a ña má vi'í mi ntánataká nuu ña Israee san, kaka'an ntódo ña tú'ūn é vā'á san iña mí kadē kú've Xuva kō. Kantavá'a ña da nēé ka nuu i kuí'í e ntákuví ña'a san. ³⁶ Dā íni ña é ña te da díi ña'á san ne, ntūnta'ví ini ña ña tsi dóo ntánto'ō ña é xoxo káde i ña kuenta. Vata ntáa le'ntu é xoxo páxtu ti ntáa ña. ³⁷ Jesuú ne, kaka'an ñá nī ña ntántikin ña:

—Dōo iō ñá'a é vāta tekú ña tú'un Xuva kō, ntá tsi ña titín ña'a ña ntáka'an ntódo san. Vata ntáa matu e dóo kuáan ne, xōxó kue'e ñá'a é ta'vi ña.

³⁸ Dukuān ne, kákan ntō Tó'ō itú san na taxnúu ña ña'a, ña ntáde tsiñu, e kitá'vi ña itú san —ka'an ña.

10

Dā náka'xnuu Jesuu úxuví pustru ña

(Mr. 3:13-19; Lc. 6:12-16)

¹ Kāna Jesuu úxuví ñá'a, ña é víi pustru ñá ne, xé'e ñá é kuví nakuitā ña é ña vá'ā san, é kūvi ntavá'a ña ña'a san un ntíí ntíí nuu i é ntákuví ña.

² Du'va nanī pustru, ña é uxuví san: ña é kuví ūun ne, Simuun ña (Pedru nani ñá di), ni enī ñá, Andree; ni Sāntiaú, ni enī ñá, Juaan, ntuví í'xá Zebedeu; ³ Felipe, ni Bártulu, ni Tūmaá, ni Māteu, ñá kaido diu'un xōo; ni Sāntiau, i'xá Alfeú, ni Tādeú,

⁴ ni Sīmuun, ñá kaduku ntée ña uve ta'an Zelote, ni Júda Iscāriote, ña é dīko Jésuu.

*Taxnūu Jesuú pustru ña é na kika'an ntódo ña
(Mr. 6:7-13; Lc. 9:1-6)*

⁵ Taxnūu Jesuu ña é uxuvi ñá'a san ne, kaka'an ñá ni ñā:

—Ñá ku ñe'e nto mi ña ntákuinti'xe ña Xuva kō; ntē ña ku ñe'é nto mí ntoo ña Samariá san di. ⁶ Ntá tsi kue'ēn nto mí ntoo ña Israee, ña é vāta ntāa a le'ntu é kunaa ntāa ña. ⁷ Da ñī ntaíka nto ne, ká'an ntódó nto tsí é xee étsin ntuvi dá kani nt'u Xuva ko kadā kú'vē ña. ⁸ Ntavá'a nto ña nchokuvi; nantōto nto ña xi'i; ntavá'a nto ña é ntee kui'i é kānakó'xo kúñu ī; nakūnu nto é ña vāā san. Dómēni ní'i nto é kūvi vií nto sá'ā. Dukuān ne, ña kí'i nto xā'ví i nee é viī nto.

⁹ Ña kuído nto ōro, nté diu'un kui'xin, nté diu'un kuaan, ¹⁰ nté it̄n nto é kū'un iña ntó itsi kán. Nté ña kuni'i nto uun na'a dú'nu nto, nté nti'xen nto é nādama nto, nté tatun ntō, tsí ña ntáde tsiñu ne, da miī é nī'i ña é ka'xī ña.

¹¹ Da nēé ka ñuú, tē lú'nti te ká'nu, mí xēe ntó ne, ntuku ntō xoó ña'a, ña é vā'á ne, kuntōo nto ni ña dā nté ntāka nto ñuú tsikan. ¹² Te kūkí'vi ntō má vi'i kán ne, ká'an nto ni ñā Ntiusi. ¹³ Te vā'á nti'xe ña'a sán ne, ká'an nto, na kuē'é Xuva kō é kūntōo vā'a ña. Tē ña vā'a ña'a ña ne, ñá kuntōo vā'a ña. ¹⁴ Tē ña ta'xi ña é kuntōo nto ne, o ña kuintí'xe ña é ntáka'an ntó ne, nakidi nto nti'xen nto xákā ñuú san te ntaka nto ikán. ¹⁵ Nuú é ntaā i é kākā'án u ni ntō tsí dií ka vā'a kōo iña ñuú Sodoma ni ñuú Gomora é kōo iña ñuú tsikan ntuvi tē xe'é Xuva kō é ntō'o ña.

Nuu i é nto'o kō

¹⁶ 'jKoto nto! Kataxnūu ú nto é kī'in ntó vatā ó kañe'e a lé'ntu mé'ñū tína kū'ú san. Kantio e dóo

ntító víi nto vatā ó de koó san, ntá tsi víi nto vata kaa paloma, é ña te díin ti. ¹⁷ Kuenta tsí víi nto, tsí ña'a sán ne, ki'in ní'i ña nto nūu ña tsiñu i sán ne, kani ña nto ntuku iní vi'i mi ntánataká nuu ña Israeé san. ¹⁸ Ntada ña nto kuenta ntá'a ña tsiñu na'nu i san ni ntā'a reí san kuenta iñá ko vata koo é kā'an ntó kuenta iñá ko ni ña, ni ñā'a, ña e ñá ini Xúva kō. ¹⁹ Ntá tsi te ntāda ña nto kuenta ntá'a ña tsiñu i sán ne, ñá ku itsu'un ntō nee é kā'an nto. Tsi ta'xi Xuva kō nté koo ka'an ntó ura tsíkan. ²⁰ Ña te míi ntō é kā'an nto kídaā, tsi Espíritū Sántū san ta'xi ña tú'ūn é kā'an nto.

²¹ 'Ñatíi san ne, ntada ña kuenta éni ña nta'a ña'a e ka'ní ña ña ne, uva i'xá san ne, kuan kōo víi ña ni i'xā ñá di; i'xá san ne, ki'i nchu'vi ñá uva ñā ne, ka'ní ña ña. ²² 'Ñá ntōo kue'en ña'a san nto kuenta iñá ko. Ntá tsi xoó ña'a kutíi ña dā nté nainu xtuku ú ne, nakáku ña. ²³ Dā ntádē xení ña ni nto ūun ñuú ne, kunu nto kue'ēn ntó tuku ñuu. Tsi nuu é ntaā i é kākā'án u ni ntō, ñá kunē'é nto xee nto un ntíi ntíi ñuu é ntōo ñuú Israee dí'na dá nainu xtúku ú, xu'u é vēxkúvi ú ñatíi.

²⁴ 'Nté uun ña kanakuā'a san é díi ka ka'nu ña'a ña é mastru ñá ne, nté uun ña kade tsiñu san é díi ka ka'nu ña'a ña e tó'o ñā. ²⁵ Vata ō kúvi mastrú san ne, kuan kōo kuví ña ntántikin ñá di. Vata ō kúvi tó'o ñā ne, kuan kōo kuví ña kade tsiñu iña ñá di. Tē ntáka'an ñá'a tsí xu'ú e tó'o e ña vá'a sán u ne, kuan tsi kōo ka'an ñá iña ntó di.

Xoo é u'vī ko
(Lc. 12:2-7)

²⁶ 'Ñá ku u'vī ntó ña'a. Tsi ña tuví nee iña é tuví xu'ú vevii é ña tuví díto rkontúvi; ña tuví nee é ntáde xu'u o vevii é ña kutúni ña'a san. ²⁷ Nēe é kākā'án u ni ntō dá nēe ne, ká'an nto ni ñā'a sán

ntuvi a. Nēe é tekú nto é kākā'an xú'u ú ni ntō ne, kachu'u ntó nte ðiki vi'i nto kan. ²⁸ Ñá ku u'vī ntó ña'a, ña é kūvi ka'ní da miī kúñu kō, ntá tsi ña kuvi ka'ní ña nima ko. Xuva kō é u'vī ntó ña, tsí ðivi ñā é kuvi nantī'i ña nima kó nī kúñu kō dô'vi kan.

²⁹ 'Kūdii uun séntavu ntádiko ña uvi a lāā skuaán san. Ntá tsi nté uun ti ña kuví ti, te Xuva kō ña ntío ña. ³⁰ Ntō'ó ne, un tsi nté idi ðiki nto ntánté'vi. ³¹ Dukuān ne, ñá ku u'vī nto, tsí ðíi ðíi ka nuu á'vi nto é vāta ntáa a lāā sán, kuān te titín ti.

*Ña ntáka'an é ini Jesuu
(Lc. 12:8-9)*

³² 'Un ntíi ntíi ña'a, ña ntáka'an nuu ña'a san e ini ña kó ne, ká'ān ú ni Uvā kó, ña tuví e dukún kán, tsí ini ú ña ði. ³³ Ntá tsi tē xoó ña'a kaka'an ñá ni ñā'a san e ñá ini ñá ko ne, ká'ān ú ni Uvā kó, ña tuví e dukún kán, tsi ñá ini ú ña ði.

*Ntánāa ña'a kuenta iña Jesús
(Lc. 12:51-53; 14:26-27)*

³⁴ 'Tē kuiní nto ne, vé'xī u é kūntoo vá'a ña'a ñuxiví a. Ñá te vé'xī u é kūntoo vá'a ña, tsi vé'xī u é na nāa núu ña. ³⁵ Tsi vé'xī u é na nāa núu i'xá ni uva ī, é nāa núu dióko ña ni ði'ī ña, é nāa núu énu ña ni ñuntíi ñā. ³⁶ Ki'i nchu'vi ña ñavi'i miī ñā.

³⁷ 'Tē xoó ña'a é ðíi ka ntio ña ði'ī ña ni uva ñā é xū'ú ne, ñá tē neé nuu á'vi ña é kuntikin ñá ko. Ne, tē xoó ña'a é ðíi ka ntio ña i'xá ña ō dióko ñā é xū'ú ne, ñá tē neé nuu á'vi ña é kuntikin ñá ko. ³⁸ Tē xoó ña'a ña ntío ña kuví ña kuenta iñá ko dá kantikin ñá ko ne, ñá tē neé nuu á'vi ña é kuntikin ñá ko. ³⁹ Tē xoó ña'a dóo ntio ña é koo é vā'á ntuvi iña ña ñuxiví a ne, ñá nī'i ña é vā'á e dukún kán. Ntá tsi tē xoó ña'a nakunáa ña ntuvi iña ña ñuxiví a kuenta iñá ko ne, ní'i ña ntuvi vā'á iña ña e dukún kán.

*Dómēni é duku ntée o
(Mr. 9:41)*

⁴⁰ Tē xoó ña'a kade ña ni ntō é vā'á ne, ðivī ú kade ña nī ko é vā'á ði. Tē xoó ña'a e vā'á ó de ña nī kó ne, vā'á ó de ña nī ña táxnūu kó ði. ⁴¹ Tē xoó ña'a e vā'á ó de ña ni ūun ña'a kuenta iña i é kākā'an ñá naa Xuva kó ne, ní'i ña é vā'á vata kaa doméni é kāduku ntée ña ntáka'án naa Xuva ko. Tē xoó ña'a e vā'á ó de ña ni ūun ña'a, tsi dóo va'á ña'a ña ne, ní'i ña é vā'á vata kaa doméni é kāduku ntée ña é vā'á ña'a san. ⁴² Tē xoó ña'a kué'e ña uun e'xin ntute vī'xin é kō'o uun á na kuetsi, na kantikín ko ne, nuu é ntaā i é kākā'án u ni ntō tsi ní'i nti'xe ña doméni —ka'an Jéssuu.

11

*Dā táxnūu Juaan Bautista ña ntántikín ña mí tuví
Jesuu*

(Lc. 7:18-35)

¹ Dā kúvi teé tsiñu Jesuu úxuvi ñá'a pustru ñá ne, ntaka ña ikan, kūka'an ntódo ña ta'án ñuu ta'án ñuuú, kanakuā'a ña ña'a san.

² Da ñi nuu kutū Juaán ne, kūtuni ña un nti'í nuu i é kade Cristú ne, taxnūu ña ña ntántikín ña ³ é tsixe'e ña Jéssuu té ðivī nti'xe ña é kā'an ñátā san kídaā tsi kí'xi ña, o te kuntetū ká ña tuku ña'a.

⁴ Kaka'an Jéssuu ni ña:

—Kue'ēn nto mí tuví Juaán ne, ká'an nto ni ñā nuu i é ntátekú nto ni nūu i é ntaíni nto. ⁵ Ká'an ntō tsi náxi'í ntuxnūú ña kuāá, tsi nákaa ña xné'e, tsi ntuvá'a ñá kanakó'xo kúñu ī, tsi nátekú ña lo'ō, tsi ntóto ña xi'i, tsi kaka'an ntódo u tú'ūn va'á iña Xuva ko ni ñá ntā'ví san. ⁶ ¡Nté kuān nte vā'á ó ni ña'a, ña é ña kákuka'an núu i ko! —ka'an ña.

⁷ Dā kunú'u ña ntántikín Juaán san ne, eni ntu'u Jēsuu kaka'an ñá nī ñā'a, ña e dóo titín, ña ntántoo san, kuenta iñá Juaan:

—¿Nee iñá ntu ixkoto nto má kū'u kan? ¿Vá ixkoto ntú nto choo é kākantá nuu da kainu tatsín san? ⁸ ¿Nté kui ñe'e ntu nto? ¿Ō é kōto ntu nto uun ña kuika, ña é nuu doo e dóo va'a? Ña kuān ntáa sán ne, nú vi'í reí san ntoo ña. ⁹ ¿Nté kui ñe'e ntu nto? ¿Ō é kīni ntó uun ña'a, ña kaka'án naa Xuva ko? Juaán ne, kaka'an ntí'xe ña naa Xuva ko ne, dií ka ka'nu ña'a ña é da xōó ka ña'a, ña e ntáka'án naa Xuva ko. ¹⁰ Tsí uve na'a tú'un Xuva ko, kāka'an iña ña:

I'a taxnūu ú maú ko é kodo nuū ña, é nakōo tú've ña itsi mí kí'in, ka'an. ¹¹ Nuú é ntaā i é kāka'án u ni ntō tsí xoxó ña'a, ña e káku ñuxiví a, e dií ka ka'nu ña'a ña é Juaan Bautista. Ntá tsi xoo ña'a é dií ka lú'nti ñá mí kadē kú've Xuva kō ne, dií ka ka'nu ña'a ña é Juaán san.

¹² Nté ntūvi dá eni ntu'ū Juaan kaka'an ntódo ña ne, un tsi da nté vevii ne, ncho vií ña'a san dú'xen ni ñā'a, ña ntáduku ntée Xuva kō. Ña ntákudiin san ne, ncho nantí'i ña ña. ¹³ Un tsi da nté xeé Juaán san ne, un ntí' ntí' ña ntáka'án naa Xuva ko kídaa, nī lei Muísee ne, ntáka'an ñá nté koo kuvi ntuvi dá kixkadā kú've Xuva kō. ¹⁴ Tē ntio nto é kuínti'xe nto ne, tsí Juaán san ne, ñi ñā é Elia ña. ¹⁵ Xoo é kātekú i ne, na kīni ña.

¹⁶ ¿Nee iñá ntu é natee ta'an o ña'a san, ña ntántoo vevii, ña é ñá ncho tekú i? Vata ntáa i'xá e ntánadiki nu â'ví kán ntáa ña, i'xa é ntáka'an ní'i tā'an i: ¹⁷ “Nakuékū nti choo iña viko ña tánta'a san ne, ñá ni ite'e ntō; ita nta'xa ntí vatā ó kaita ña da

kaíntu'xi ña'a ne, ña ni éku ntō”, ka'an na. ¹⁸ Tsí ki'xi Juaán san ne, ntē ñá ini xi'i ñá ne, ntē ñá ini e'xi ñá ne, ntáka'an ña'a san tsí nuu é ña vá'ā nima ña. ¹⁹ Vevíi ne, xéē ú, xu'u é vëxkúvi ú ñatíi ne, kae'xí u ne, kaxi'i ú ne, ntáka'an ña tsi dóo ini e'xí u, dóo ini xi'i ú di ne, ntáka'an ña tsí xu'ú ne, dōo vá'a tiin ú nī ña ntaído diu'un xōo san nī ña kini ntáa san. Ntá tsi kutuni ko tsi dóo ki'in iní nti'xe Xuva kō da ntaíni o nté o de ña ntántīkin ña —ka'an Jésuu.

*Ñuu mí ña ni kuintí'xe ña'a san
(Lc. 10:13-15)*

²⁰ Kidáā né, eni ntu'u Jēsuu kade tíi ña nī ña ñuú i san, mí dóo ki'in itó ede ña nuu i é dóo na'nu, tsí ña ni nátiivi Iní ña kuétsi ña. Kaka'an ña:

²¹ —¡Ña ntá'vi ide ntu nto, ña ñuú Coraziin! ¡Ña ntá'vi ide ntu nto, ña ñuú Betsaida! Tē dí ni Iní ña ñuú Tiru ni ñá ñuú Siduun núu i e dóo na'nu é Iní nto ne, nté emá tsi é nátiivi iní kue'en ñá ne, ínū ña doo lakí ne, dá'vi ña diki ña xáā vātā xkoó ini ña dá ntoo nta'xa ña. ²² Ntá tsi kaka'án u ni nto, tē xee ntúvī é xntékú kú'vé Xuva kō ne, ní'i ntō e díi díi ka nto'o nto é vāta káa ñuú Tiru ni Síduun, tsí ña ni kuintí'xe nto ko. ²³ Divi ntō, ña ñuú Capernaú ne, dōo kuika ntō né, dōo ntáde na'nu ña'a nto. Ntá tsi nakuítá nuu ña nto dô'vi kan, tsí ña ni kuintí'xe nto ko. Tē dí ni Iní ña ñuú Sodoma núu i e dóo na'nu é Iní ntó ne, tuví dukuan ñuú tsikan nté vevii. ²⁴ Ntá tsi kaka'án u ni ntō tsí díi ka donchu'vi koo nto'o nto, é vatā o kúvi ñuú Sodomá tē xee ntúvī é xntékú kú'vé Xuva kō —ka'an Jésuu.

*Ki'xi nto nī kó ne, ní'i nto dā'na
(Lc. 10:21-22)*

²⁵ Kidáā ne, kaka'an Jésuu:

—Ntadiá'vi nto, Xuvā ko, Tó'ō e dukún kán ni ñūxívi a di, tsí xnuu xu'ū ntó nuu i é nuu é ntaā í san é ña kiní ña dóo ki'in inī í san nī ña dóo tu've í sán di ne, nañē'e ntó ña ntā'ví san. ²⁶ Kuán ō dé nto, tsí kuan ō ntío nto é vii nto —ka'an ñá ni Xuva kō.

²⁷ Kaka'an xtúku Jesuu:

—É ta'xi Xuva kō é un ntí'i nuu i ntā'a ko. Xōxó ña'a é ini ntí'xe ña xoo é I'xá Xuva ko, da mii Uvā kó ini ña. Xōxó ini i xoo é Xuva kō, da mii tsi I'xā ñá, ni da xōo ka ña'a é ntio I'xá ña é kūtuni ña. ²⁸ Ki'xi nto, un ntí' ntí' nto e ntákuitā nto kuenta iña tsiñu e ntáde nto, ni kuēnta iña i e ntánto'o nto ne, ta'xi u é kūntoo da'na nto. ²⁹ Kuntikín ntó ko ne, nakuā'a ú nto. Tsí ña te díin u, ñá te ka'nu ñā'a ú ne, ní'i nto dā'na. ³⁰ Ñá ví'xín kaa itsi ko, ntē ña ntii tu'ún tsiñu é tā'xi ú nto di —ka'an ña.

12

Dā tñn pustrú san xoko trigu ntúvi dá iō dá'na

(Mr. 2:23-28; Lc. 6:1-5)

¹ Kidáa ne, itā nti'xin Jesuu má trigu kán ntuvi dá iō dá'na. Ntáka'kin ña ntántikín ñá ne, tñn ña xoko trigú san ne, da é'xi ña. ² Ntá tsi dá ini ña fariseú san ne, ntáka'an ñá ni Jēsuu:

—Uun ō ntáde ña ntántikín nto é dóo xíi kaa é vii o ntuvi dá iō dá'na —ka'an ña.

³ Kaka'an Jēsuu ni ña:

—¿Vāta nakua'a ntu nto nte o dé Davii da kákin ña kídaa, ni ña ntini'i ñā? ⁴ Kúk'í'ví ña má vi'i Xuva kō né, e'xí ña tañú'u kuiko e dóo xíi kaa é ka'xí ña, tsí da mii tsi dūtú san ntaé'xí ña tañú'u tsikan. ⁵ ¿Ō vata nakua'a ntu nto mí uve na'a kaka'an léi Muísee? É dūtú san ntáde tsiñu ña ini ukún ka'nu kán ntuvi dá iō dá'na ne, ña túvi nēe nuu i é kīni kaa ntáde ña. ⁶ Kaka'án u ni ntō tsí i'a tuví e díi ka ka'nu

é xukún ka'nu san. ⁷ Ñá ñni nto neé ncho ka'an Xúva kō dá kakā'an ña sá'ā: “Ñá tē doméni é ntio ko, tsi é ntio kó ne, na ntūnta'ví ini nto ta'an nto”, ka'an ña. Tē dí ni ñe'e dikí ntí'xe nto sá'ā ne, ñá ni kā'an ntée nto ña'a, ña é ña tuvi kuétsi ī. ⁸ Tsí xu'u é vēxkúvi ú ñatíí ne, xu'u é kadē kû've u ntuvi dá iō dá'na di —ka'an ña.

Ñatíí, ña é itsi ntá'a i
(Mr. 3:1-6; Lc. 6:6-11)

⁹ Ntāka Jesuu ikān ne, kúkí'ví ña iní vi'ī mí ntánataká nuu ña Israee. ¹⁰ Ikān tuví uun ñatíí, ña é itsi ntá'a i. Tsixe'e ñā'a san Jesús:

—¿Ña xíi kaa ntu é ntavá'a o ña'a ntuvi dá iō dá'na? —ka'an ña.

Kuan ō ka'an ñá vata koo é nī'i ña é tsi'i kuétsi ña ña.

¹¹ Kaka'an Jesuu ni ña:

—Xoó ña'a nto, te ūun kudii á le'ntu nto iō tī ne, te kō'xó nuu tī xavi ntuvi dá iō dá'na ne, ¿ñā ntu natavá nto tī? ¹² ¿Ñā ntu te dií ka nuu á'vi ña'a san é a le'ntu? Dukuān ne, ñá te xīi kaa é vīi o é vā'á ntuvi dá iō dá'na —ka'an ña.

¹³ Kidáā ne, kaka'an ñá ni ñatíí san:

—Nakaan nta'a o —ka'an ña.

Nákaa ntí'xe ña nta'a ña ne, ntuvá'a vata tsi kaa nta'a ña é uun san. ¹⁴ Kidáā ne, ntíi ña fariseú san ne, natíin ña nté koo ka'ní ña Jesuu.

É kā'an Ísaia iña Jesuu

¹⁵ Kūtuni Jesuu nté ō dé ña fariseú san. Ntāka ña ikān ne, ñá te da dīi ña'a intíkīn ñá ña ne, ntavá'a ña un ntíí ntíí ña nchokuví san. ¹⁶ Kaka'an ñá ni ñā'a san é ña ká'an ña nte o dé ña. ¹⁷ Kuan ō ka'an ñá vata koo é kūntaa é kaka'an ñá ka'án naa Xuva ko kídaā, ñá nani Isāia:

18 I'a tuví ña kade tsiñu iñá ko, ña e nákañú u, ña e dío ntio ko, e dío diní ko ni ña. Taxnū u Espiritū Sántū kó ni ña ne, ka'an ntódo ña dá kanii ñuxiví san nté koo ni'i ña é vā'á nta'a Xuva kō.

19 Ñá nāa núu ña, ntē ña káchu'ū ña.

Ntē xoxo tekú i tátsin ña itsi kán.

20 Ntē ña ká'nu ka ña choo é tā'nu, ntē ña nantá'va ña metsa é dā vé kakene u'me un tsi da nté kūvi vií ña é kōo é vā'a.

21 Kuenta iña ñá ne, kuntetu dá kanii ñuxiví san é ni'i i é vā'á nta'a Xuva kō,

ka'an Ísaia.

Dā ntáka'an ñá'a san é nuu é ña vā'ā san nima Jesús

(Mr. 3:19-30; Lc. 11:14-23; 12:10)

22 Xee ní'i ña uun ñatī mí tuví Jesuu. Ñatī san ne, skuaa ña ne, ñi'i ña ña ña, tsí nuu é ña vā'ā nima ña. Ntavá'a Jesuu ñá ne, naka'an ñá ne, nākoto ña.

23 Koó dā kúdu'va un ntíí ntíí ña'a san, ntáka'an ña: —¿Vá ña sá'á ntu é i'xá ika Dāvii? —ka'an ña.

24 Ntá tsi dā téku ña fariseú san ne, ka'an ña: —Kūdii Belsébuu, tó'ō e ña vā'ā san, kaxé'e é kākuví kade ña kanakunu ña é ña vā'ā san —ka'an ña.

25 Ini Jesús nee é ntádē kuení ña ne, kaka'an ñá ni ña:

—Da neé ka ñuu mi ntánāa míi ña ne, kunaa. Uun ñuú, ō uun ñavi'i é kuví ña uvi dava ña ne, ñá kūtíi ña, tsí kīi nteé xio ta'an mii ña. 26 Te mií tó'ō e ña vā'ā san kanakūnu é ña vā'a ni'i i ne, ntánāa míi i. ¿Nté ntu koo ni'i ntii i é vií í, kuan? 27 Ña ña ña ne, ntáka'an nto é kanakūnu u é ña vā'ā san kuenta iña Belsébuu, tó'ō e ña vā'ā san. ¿Xoó ntu kuenta iña í kanakūnu ña ntántikin nto é ña vā'ā san? Ña

ntántik̄in ntó san ne, ðivi ñā é ini ña tsí ña te kuenta iña tó'ō e ña vá'ā san é kūvi nakunu o é ña vá'ā san. ²⁸ Xu'ú ne, kuenta iña Espiritu Xuva kō san é kanakūnu ú e ña vá'ā san. Dukuān ne, e xée Xuva kō mí ntoo nto é kadē kú'vē ñá iña nto ve.

²⁹ ¿Xoó ntu kuvi kí'vi i má vi'i ña dóo xení i é ki'i dú'u iña ñá tē ña di'na ki'ní ña ña? Kidāa ne, kuvi ntada ixu ña vi'i ña.

³⁰ Xoo é ña kákuini'i i kó ne, ñá kañē'e ñá da xe'é ko. Xoo é ña kánatee kuitin i iñá ko ne, katsoo xaa ña.

³¹ 'Tsíkan é kaka'án u ni ntō tsí kada ka'nu iní Xuva ko ni ñā'a san kuétsi ña, da neé ka nuu i é vii ña, é kā'an ña, ntá tsi te kā'an kīni ña iña Espiritū Sántū sán ne, ñá kada ka'nū iní Xuva ko ni ñā.

³² Xoo é kā'an ntée i ko, xu'u é vēxkúvī ú ñatīí ne, kuvi kada ka'nu iní Xuva ko ni ñā, ntá tsi xoo é kā'an ntée i Espiritū Sántū sán ne, ñá kada ka'nū iní Xuva ko ni ñā nté vevii, nté ntūvi é vē'xi.

*Kutuni ko nté kaa utun san te kīi kīi i
(Lc. 6:43-45)*

³³ Te vā'á utun sán ne, vá'ā kīi i. Tē ña vá'a ūtun sán ne, ña vá'ā kīi i. Kutuni ko nté kaa utun san te kīi kīi i. ³⁴ ¡Tatá koo nto! ¿Nté koo kuvi ka'an nto é vā'a dá ña vá'ā nima nto? Da neé ka é nuu tsitu nima kó ne, ðiví é kaka'an xú'u kō. ³⁵ Ña é vā'á ñā'a ne, vá'ā nima ñá ne, vá'ā ó kaka'an ña. Ña é ña vá'a ñā'a ne, nuu tsitu nima ñá é kīni kaa, ne, kaka'an ñá é kīni kaa. ³⁶ Ntá tsi kaka'án u ni ntō, tsí ðivi ntūvi é ta'xi Xuva kō é ntō'o nto ne, ká'án un ntīí ntīí ñā'a nté kui kuan ō ka'an ñá da neé ka tú'ūn é dotō tsí ka'an ña. ³⁷ Tsi kīdaā ne, ká'an Xuva ko te vā'á nto, o tē ña vá'a nto kuenta iña i é kā'an nto —ka'an Jéssu.

*Ña kini ntáa san ntaíkan ña nuu i é dóo ka'nu
(Mr. 8:12; Lc. 11:29-32)*

³⁸ Kidáa ne, nantíko kōó mastrú leí san nī ña fariseú san, ntáka'an ñá ni Jēsuu:

—Mastrú, ntio nti é vii ntó uun nuu i é dóo ka'nu —ka'an ña.

³⁹ Ntá tsi nantíko koó ña, kaka'an ña:

—Koó da ña kini ntáa san, ña é ña ntákuinti'xe i san, ntio ña nuu i e dóo ka'nu. Ntá tsi ñá kīnī ka ña nuu i e dóo ka'nu, mii tsī nuu i é idé ña ka'án naa Xuva ko kídaa, ñá nani Jōnaa. ⁴⁰ Tsí vata ō kúvi Jonaá san é uni ntúvi, uni níñu inúu ña ini i'xi tsáka ka'nu sán ne, kuan koo kunūu ntú'xi u, xu'u é vēxkúvi ú ñatī. ⁴¹ Vi'i a vé ne, xée ntūvi é kā'an Xúva ko xōo e vá'a i ne, xoo é ña vá'a i, ña ntántoo ntuvi sá'a. Kidáa ne, ña ñuú Nínive san ne, ká'an ntéé ña ña. Tsí ña ñuú Nínive sán ne, nātivi iní ña da téku ña é kākā'an ntódo Jonaa. Vevii ne, i'a xee ú e dií ka ka'nu ña'a u é Jonaa. ⁴² Uun ká tuku ne: Ñadī'i, ñá é idé reina ñuú Sebá ne, nákuñtītsí ña é kā'an ntée ña ña ntántoo vevii. Tsí ña ña é kī'xi ña uun ñuú e dií ka ikā vata koo é tekū ña tú'ūn e dóo ki'in inī i, é kākā'an rei Salamuun. Vevii ne, i'a xee ú e dií ka ka'nu ña'a u é Salamuun.

*É ña vá'ā é kantíko kōo
(Lc. 11:24-26)*

⁴³ Te ntīi uun é ña vá'ā san nima ñá'a ne, dotō tsí kaika ñuú itsi, kanantukū mí'i kūtuví da'na, ntá tsi ña kaní'i. ⁴⁴ Kidáa né, kadē kuení i: “Ntíko kōó u nú vi'ī kó kán mí ntáka u”, dé kuení i. Dā náxéé ne, ixu dukuān. É ntūntoo ne, kaníne ve. ⁴⁵ Kí'ñ né, kunteka ká u'xe é ña vá'ā e dií dií ka kini ntáa é ña. Kí'vī ntī'i nima ñá'a sán ne, ikan kuntōo. Kidáa ne, dií dií ka kini koo kuvi ni ñá'a san é dī'na. Kuan kōo

kuvi ña'a, ña é kīni ntáa, ña ntántoo vevii —ka'an Jesús.

Dì'i Jēsuu ni ení ña

(Mr. 3:31-35; Lc. 8:19-21)

⁴⁶ Kaka'an dúkuan Jesús ni ñá'a sán da xée dì'i ña ni ení ñá ne, ntáñi ña kí'i kán e ncho ka'an ñá ni ñā.

⁴⁷ Uun ña'a ne, kaka'an ñá ni ñā:

—Dì'i nto ni ení ntó ne, ntáñi ntée ña kí'i kán e ncho ka'an ñá ni ntō —ka'an ña.

⁴⁸ Ntá tsi nantíko koō ñá, kaka'an ñá ni ñā:

—¿Xoó ntu é dì'i ko? ¿Xoó ntu é ení ko? —ka'an ña.

⁴⁹ Kāta ntee ña nta'a ña mí ntoo ña ntántikin ñá ne, kaka'an ña:

—Ña sá'a é dì'i kó ni ení ko. ⁵⁰ Tsí da xōó ka ña'a, ña é kade é ntio Uvā kó, ña é tuví e dukún kán né, ña é ení ko, ña é ñā, ña é ñā, ña é ñā, ña é ñā, ña é ñā —ka'an ña.

13

Nteé nteé tsi kaka'an Jesús iña ñá kaeté xaa ntikin

(Mr. 4:1-9; Lc. 8:4-8)

¹ Dìvi tsi ntūvi tsikan kí Jesús nú vi'i sán ne, kué'en ña kukūtúvi ña diñi míní san. ² Un vá'a tsi tītín ña'a náataká nuu ña mí tuví ña. Dukuān ne, ínū ña tun ntōó san ne, ikan tsī itúvi ña. Un ntíi ntíi ña'a san ntáñi ñá diñi ntute san. ³ Ñá te da ña ní i e ntáa ña ni ñā'a san é kanakuā'a ña ña. Kaka'an ña:

—Uun ntuvi ne, uun ña'a kúkáté xaa ña ntikin.

⁴ Da ñā kaeté xaa ña ntikin sán ne, ió ne, kó'xo ití san. Xéé láā sán ne, ē'xí ti. ⁵ Íó ntikin sán ne, kó'xō mí dóo xuu mí ña tuví kué'e nté'u. Vāta tsī e ná'a ne, kēne xuku i, tsí ña tūví mí kí'in xó'o i. ⁶ Ntá tsi da dóo ná'i'ni ne, xi'i díi xuku i. Tsí ña ni nani'i xo'o

i nté'u ne, ítsī. ⁷Íó ntikín sán ne, kó'xō mí kaa xuku íñū. Xí'i nūu xuku vá'ā san, tsí un tavi nuu tsi xuku íñū san da é'nu. ⁸Íó ntikín sán ne, kó'xo ñu'u vā'á ne, kīi kiti i. Íó e kii uun sientu kiti i é uun ditsin í ne, íó ne, kii te ūni díko ne, íó e kii te ōko u'xi. ⁹Xoo e katéku í ne, na kīni —ka'an ña.

Nté kui nteé nteé tsi kaka'an ña
(Mr. 4:10-12; Lc. 8:9-10)

¹⁰Kidáā ne, vé'xī ña ntántikín ñá ne, kaka'an ñá ni ñá:

—¿Nté kui kuān ó kantaa ntu nto ni ñā'a san? —
ka'an ña.

¹¹Kaka'an Jésuu ni ña:

—Ntō'ó ne, ntáduku ntée nto é kūtuni nto nuu i é iō xu'u iña i mí kadē kú've Xuva kō, ntá tsi ña ntáduku ntée tuku ña'a san. ¹²Tsí xoo ñá'a, ña é iō iña í ne, ní'i ká ña ne, kué'ē ká koo iña ña. Ntá tsi xoó ña'a, ña é ña tuvi iña í ne, naki'i ka é iō iña ña. ¹³Dukuān né, kuān ó kantaa ú ni ñā'a san, tsí kuān te ntaíto ña ne, ña ntaíni ña. Kuān te ntátekú ña ne, ña ntaíni ña. Ña ntaéni tú'un ña. ¹⁴É kūntaa ntí'xe vatā ó kaka'an Ísaia, ña é ka'án naa Xuva ko, dá kakā'an ña kidaā:

Kuān te tekú ña, ntá tsi ña kí'in diki ña;

kuān te koto ña, ntá tsi ña kiní ña.

¹⁵Tsí ña sá'á ne, é ntuka'xī nima ñá ne,

vata te neé nuu ntído lo'xo ña ne,

kanti'u núu ña,

vata koo é ña kiní ña,

vata koo é ña tekú ña,

vata koo é ña kani tútun ña,

vata koo é ña ká'án ñá nī ko é ntavá'a ú ña,

kuan ō ka'an Xúva kō,

ka'an Ísaia.

16 'Ntá tsi nto'ó ne, dōo diní nto tsi ntaíní nto ne, ntátekú nto. 17 Nuu é ntaā i é kāká'án u ni ntō tsí ña te da díi ña ntáka'án naa Xuva ko kídaā ne, un vá'a tsi ncho kini ña é ntaíni nto vevii, ntá tsi ña ni iní ña. Ncho tekú ña é ntátekú nto, ntá tsi ña ni tekú ña.

Kaka'an Jesúsú neé kani tú'un ñña ñá kaeté xaa ntikin san

(Mr. 4:13-20; Lc. 8:11-15)

18 'Kini nto sá'a ñña ñá kaeté xaa ntikin san. 19 Te tēkú ña'a tú'un ñña i mí kadē kú've Xuva kō né, tē ña kani tú'un ña ne, ki'xi tó'ō e ña vá'ā san ne, naki'i nuu tú'un é ñnú nima ñá, vatā ó de láā sán ni ntikin é kō'xó itsi san. 20 Divi ntikin é kō'xo mi dóo xuú ne, vata kaa tú'un va'á san kaa, e ntátekú ña'a san ne, ura tsí i xkúntee iní ña. 21 Ntá tsi da ñā ni kuintí'xe vá'a ña ne, ña ná'a tsí kutíi ña. Tē ntáka'an ntée ña'a san ña ne, tē ntáde xení ña ni ñā kuenta ñña i e kuínti'xe ña ne, ura tsí i xtuvī mii ña e kuínti'xe ña. 22 Ntikin é kō'xó nuu mí kaa xuku íñu sán ne, vata kaa da ntátekú ña'a san tú'un va'á san kaa, ntá tsi díi díi ka ntio ña é íó ñuxiví sa. Ntánantuku ñā diu'un é kukuika ñā ne, ntákunáa iní ña tú'un va'á san. Ña kaidiá'vi ká i ñña ña. 23 Ntikin é kō'xó nuu ñu'u vā'á san ne, vata kaa te téku uun ña'a ne, kuintí'xe ña. Kade ña é kāká'án ne, iō ntúvi vā'á ñña ña. Vata kaa dítsin utun vá'ā san kaa, e kíi uun sientu kíti i, o te ūni díko, o te ōko u'xi —ka'an ña.

Ntéé ntéé tsi kaka'an Jesúsú ñña xuku é ña vá'ā má trigu

24 Ntāa xtuku Jesuu nuu i sá'a, kaka'an ñña:

—Mí kadē kú've Xuva kō ne, vata kaa uun ñña'a, ñña e éte xaa ntikin trigu máña ñña kan, kāa. 25 Ntá tsi da ññ ntákidi ñá'a san ne, xée ūun ñña'a, ñña kakune'u iní i ni ñā né, ēté xaa ñña ntikin é ñña vá'ā san má

trīgú san ne, da ínu ña. ²⁶ Dā kéne xuku trigú san ne, nta'á kiti i ne, kéne xuku é ña vá'ā sán di. ²⁷ Xéē ña ntáde tsiñu iña tó'o vī'i sán ne, ntáka'an ñá ni ñā: “¿Ñá te ntikin vā'á ntu éte xaa nto máña nto kán? ¿Mí'i ntu vē'xi xuku é ña vá'ā san?”, ka'an ña.

²⁸ Kaka'an tó'o vī'i sán ni ñā: “Á tē ñá kakune'u iní i nī ko éte xaa ña ntikin é ña vá'ā san”, ka'an ña. Kidáā ne, ntáka'an ñá ntáde tsiñu san ni ñā: “¿Ntio ntu nto é tū'un ntí xuku é ña vá'ā san?”, ka'an ña.

²⁹ Ntá tsi kaka'an tó'o ñā: “Ñá'ā, tsí dā ná tū'un nto xuku trigú san ni xūku é ña vá'ā san. ³⁰ Na kue'nu mī ntuvi nuu i da nté xēe ntúvi é ta'vi ō. Kidáā ne, ká'ān ú ni ña kata'vī sán te dī'na tu'un ña xuku é ña vá'ā sán ne, na ntada ña dōko í dá kāmī ña. Kidáā né, na tsū'un vá'a ña kiti trigú san ini xaká ko”, ka'an ña —kuan ō ka'an Jéssu.

Nteé nteé tsi kantaa Jesuu iña ntikin kúli
(Mr. 4:30-32; Lc. 13:18-19)

³¹ Ntāa xtuku Jesuu úun nuu i, kaka'an ña:

—Mí kadē kú've Xuva kō ne, vata kaa uun ña'a, ña e éte xaa ntikin kuli máña i kan, kaa. ³² Díi ka kuetsi ntikin kúli san é un ntí ntí ntikin, ntá tsi dā kúna'nu ne, díi ka na'nu xuku i; vata ntáa utun ntáa. Ntáxee láā, kiti ntaíko e dukún kán ne, ikán ntáde vá'a ti taka ti má nta'a i kán —ka'an ña.

Nteé nteé tsi kantaa ña iña u'xen íā
(Lc. 13:20-21)

³³ Ntāa xtuku ña uun nuu i, kaka'an ña:

—Mí kadē kú've Xuva kō ne, vata kaa u'xen íā kaa, é kánadaká ñadí'í san uni xku've árina váta koo é nāneñu u'xen san —ka'an ña.

Nté kui kuān ó kantaa Jesuu núu i sá'a
(Mr. 4:33-34)

³⁴ Nteé nteé tsi kaka'an Jésuu ni ún ntíí ntíí ña'a san. Da mij kuē'en tsí nuu i sá'a kantaa ñá ni ñā dá kakā'an ñá ni ñā kuenta iña i mí kadē kû've Xuva kō. ³⁵ Kuān o dé ña vata koo é kũntaa é kaka'an ñá ka'án naa Xuva ko kídaā:

Ntaa ú ni ntō nuu i sá'a,

ká'ān ú nuu i é iō xu'u un tsi nte dá dé kû've Xuva
ko ñūxiví san,

ka'an ña.

*Kaka'an Jésuu nee iñá ncho ka'an iña xuku é ña
vá'ā san é kāa má trigu*

³⁶ Kidáā né, ntāka Jesuu mí dóo ntoo ña'a sán ne, kí'vi ñā má ví'i kán. Xéē ña ntántikin ñá ne, ntaíkan ña é ká'an ñá nee iñá ncho ka'an é ntāa ña iña xuku é ña vá'ā san e é'nu máña ña kán. ³⁷ Kaka'an Jésuu:

—Ña éte xaa ntikin vā'á san ne, vata kaa xu'u é vēxkúvi ú ñatíí kaa ña. ³⁸ Māña ñá kán né, vata kaa kaníi ñūxiví san kaa. Ntikin vā'á san ne, vata ntāa ña ntáduku ntée Xuva kō ntāa. Ntikin é ña vá'ā san ne, vata ntāa ña ntáduku ntée tó'ō e ña vá'ā san ntāa.

³⁹ Ña kakune'u iní i nī kó ne, vata kaa ña éte xaa ntikin é ña vá'ā san kaa ña ne, tō'o é ña vá'ā san ña. Ntuvi é ta'vi ō ne, vata kaa ntuvi tē ntí'i ñūxiví sa kaa. Ña ntáta'vi sán ne, vata ntāa ánje Xuva kō ntāa ña. ⁴⁰ Vata ō ntáda ña dōko i é ña vá'ā sán ne, ē'mi ña né, kuan koo kuvi tē ntí'i ñūxiví sa. ⁴¹ Xu'u é vēxkúvi ú ñatíí ne, taxnūu ú ánje ko mí kadē kû've Xuva kō ne, nakuitā ñá un ntíí ntíí ña'a, ña e ntáde é víi tuku ña'a é kini kaa, nī ña é ntáde mií é kīni kaa san. ⁴² Katé nuu ña ña iní ñu'u dū'xé san. Un vá'a tsi kueku ña'a sán ne, naka'xí ka'ñī ña nú'u ñā. ⁴³ Kidáā ne, xoó ña'a, ña ntáde é ntio Xuva kō ne, xi'í nuu ka'nu ña mí kadē kû've Xuva kō, vatā ó kaxi'í nuu ngántíí san. Xoo é kātekú i ne, na kīni i.

Kantaa Jesuu úun nuu i é vā'a é nuu ntú'xi

⁴⁴ 'Mí kadē kû've Xuva kō ne, vata kaa uun nuu i e dóo va'a é nuu ntú'xi má ñu'u kan kãa. Nāni'i uun ña'a ne, ikan tsī nāxnuu ntú'xi xtuku ña. Nã tē nté kaa diní ña. Kí'in ñā né, nadiko ntí'i ña é ió iña ñá ne, dá kuīin ña ñu'u san.

Kantaa Jesuu iña kití e dóo nuu á'vi i é kaē'nu ini tsí'xi

⁴⁵ 'Mí kadē kû've Xuva kō ne, vata kaa uun ña kadiko kaa, ña é kanantukū kití e dóo nuu á'vi i, e dóo va'a. ⁴⁶ Uun tsi kití e dóo va'a, é nuu á'vi kue'en nāni'i ñá ne, kí'in ñā né, nadiko ntí'i ña é ió iña ñá ne, dá kuīin ña ti.

Kantaa Jesuu iña xunu

⁴⁷ 'Mí kadē kû've Xuva kō ne, vata kaa xunu kaa, é kanakuítá nuu ña'a san ini míni kãn é tavā ñá un ntí' ntí' nuu tsákā san. ⁴⁸ Dā tsítū ne, nantíi ña diñi ntute kãn. Ikãn intóo ña nakaxnúu ña ti. Tsāká vā'á san ne, nātsu'un ña ti ini xiká san. Kití é ña vā'á san ne, ēte ñá ti. ⁴⁹ Kuan koo kuvi tē ntí'i ñuxiví sa di. Kí'xi ánje Xuva kō ne, nakaxnúu ña xoo é vā'á i, xoo é ña vā'a i. ⁵⁰ Nakuitā ñá xoo é ña vā'a i mé'ñu ñū'u du'xé san. Ikãn dóo kueku ña'a san ne, naka'xí ka'ñī ña nú'u ñā —ka'an Jesús.

Núu ī e dóo va'a é xēé nī é ata

⁵¹ —¿Ntáñe'e dikí ntí'i ntu nto un ntí'i nūu i sá'a? —tsixe'e Jesús ña.

—Ntáñe'e dikí nti —ka'an ña.

⁵² Kidáā ne, kaka'an ñá ni ñā:

—Un ntí' ntí' mastrú lei, da ntánakua'a ña iña i mí kadē kû've Xuva kō ne, vata kaa tó'o vī'i san kaa ña. Tsi tó'o vī'i sán ne, kanatava ña é xēé nī é atā san mí ñu'u vā'a iña ña dá ntio ña —ka'an ña.

*Dá tūví Jesuu ñuú Nazaree**(Mr. 6:1-6; Lc. 4:16-30)*

⁵³ Dā kúvi ntáa Jesuu sá'ā né, ntaka ña ikān.
⁵⁴ Kué'en ña ñūu mí ñā ne, nakuá'a ña ña'a má vi'i
 mi ntánataká nuu ña Israeé san. Koó dā kúdu'va
 ña'a sán ne, ntáka'an ña:

—¿Mí'i ntū nakua'a ñá sá'a e dóo ini ña, e dóo
 kade ña nuu i é dóo ka'nu san? ⁵⁵ ¿Ñā ntu te ñā
 ña é i'xá ña kade va'a utun? ¿Ñā te María ntu ñā
 ñā? ¿Ñā ntu te ení ña Santiau ni Jósee ni Símuun ni
 Júdá? ⁵⁶ ¿Ñā te ñā ñā ta'an ña ta'nú ntoo ñuú ko ā ñā?
 ¿Mí'i ntu vē'xi é dóo ki'in íni ña sá'á kuan? —ka'an
 ñá'a san.

⁵⁷ Ncho kudiin ñá'a san ni ñā, ntá tsi kaka'an
 Jéssu ni ña:

—Ñā kaka'án naa Xuva kó ne, ntaíko ñu'u ñā'a
 san ña; ntá tsi ña ñuú mii ña nī ñāvi'i ña ne, ña ntaíko
 ñu'u ña ñā —ka'an ña.

⁵⁸ Ñā kué'e núu i e dóo na'nu ide ña ikān, tsí ña ni
 kuintí'xe ña'a san ña.

14*Dā xi'i Juaán Bautista**(Mr. 6:14-29; Lc. 9:7-9)*

¹ Ntūvi sá'á ne, Heródē, ña é de ku've iña ñuú
 Galileá ne, tēkú ña iña Jéssu. ² Kaka'an ñá nī ña
 ntáde tsiñu iña ña:

—Ñā tsíkán ne, á tē Juaan Bautista ña. Á tē ntóto
 ñā e xi'i ña. Dukuān é kūvi ide ña nuu i e dóo ka'nu
 san —ka'an ña.

³ Tsí Heródē sán ne, tñn ña Juaán ne, kī'ní ña ña
 ne, xnuu kutu ña ñā kuenta iña Heródia, ñādí'í ení
 ña, ñá nani Fēlope. ⁴ Tsí kaka'án Juaan ni Heródē:

—Dōo xii kaa é naki'i nto ñadĩ'í ení nto —ka'an ña.

⁵ Heródē sán ne, ntio ña é kā'ní kue'en ñá Juaán san, ntá tsi u'ví ña ña'a san, tsi dé kuení ña'a san tsí Juaán san ne, ña kaka'án naa Xuva ko. ⁶ Ntá tsi dā xee víko é kaku Heródē ne, ítē'e dióko Herōdia nuu ña'á san, ña vexká'xi viko san. Nǎ tē nté kaa dīnī Heródē san kídaā ne, ⁷ xé'e ña xu'u ña nī dioko Herodia tsí nuu é ntāa ntí'xe i é kuē'é ña tún da nēé ka é kākán tun. ⁸ Tsi'i dī'í tún dikí tun nēe é kākán tun ne, kaka'án tun:

—Tā'xi nto kó dikí Juaan Bautista vevíi. Xntekū nto nú kō'o —ka'án tun ni Hērode.

⁹ Kídaā né, kūnta'xa iní rei Heródē san. Ntá tsi kaka'an ñá te kuan kōo kuvi, tsí mé'ñū ña'á san xe'é ña xu'u ña. ¹⁰ Taxnūu ña é na kā'nté tu'un ña dikí Juaán san viutun kán. ¹¹ Xntekū ñá dikí Juaan nú kō'o ne, xé'e ña tún, dā nakué'ē tún dī'í tun.

¹² Dā xeé ña ntántikín Juaán san ne, nāki'i ña kúñu ña ne, ixkú'xi ña ña. Kídaā ne, kué'en ña kūkoto ñá Jēsuu nté ō kúvi.

Dā xe'é Jesuu é kā'xí u'un míil ñā'a

(Mr. 6:30-44; Lc. 9:10-17; Jn. 6:1-14)

¹³ Dā téku Jesuu nté ō kúvi Juaan Bautistá san ne, ínūu ña tun ntōó ne, kué'en ñā mí xoxó ña'a. Ntá tsi dā kútuni ñá'a sán ne, kué'en ña kūntikín ñá ña. Ntaíka ña dī'in ñā. ¹⁴ Dā ntíi Jesuu tún ntōó san ne, iní ña tsí ña te nté kaa titín ña'a. Ntúntā'ví ini ña ña ne, ntavá'a ña ña nchokuví san, ña é ntēka ña'a san. ¹⁵ Dā kuáa ne, xéé ña ntántikín ñá ne, ntáka'an ña:

—Xoxó kantoo i i'a. É kuáá ve. Taxnūu nto ña'a san é na kī'in ña ñūu kuetsī san vata koo é kuīn ña é kā'xí ña —ka'an ña.

¹⁶ Ntá tsi kaka'an Jēsuu ni ña:

—Ñá kuētsi é kī'in ña. Divi nto kuē'é xnto é kā'xí ña —ka'an Jéssu.

¹⁷ Kidáā ne, nantíko koō ña, ntáka'an ñá ni ñā:

—Ú'un kūdii tañú'u ió ni ūvi kudii a tsákā —ka'an ña.

¹⁸ Kaka'an Jéssu:

—Tā'xi nto —ka'an ña.

¹⁹ Kidáā ne, kaka'an ñá ni ñā'a san é na kuntōo ña nu ité sān. Kí'i ña u'un tañú'ū sán ni ntūvi a tsákā sán ne, ito ña e dukún kán ne, nākué'e ña sintiá'vi nta'a Xuva kō né, kātsin dava ña tañú'ū sán ne, xé'e ñā ña ntántikin ña é na tsī'i ña nta'a ña'a san. ²⁰ E'xí nta'a ña'a san, un ntíí ntíí ña. Kidáā ne, natákā ñá ta'vi ī é ntoó ka ne, natsu'un tsitu ña ūxuví ka xika.

²¹ Ñá te da ū'un míil ñatíí san é'xi ña. É ntē ña ni ka'vi ña ñadi'í san, nté ī'xá san.

Dá ĩka Jesuu nú ntūte kan

(Mr. 6:45-52; Jn. 6:16-21)

²² Kidáā ne, kaka'an Jéssu ni ña ntántikin ña é kū'un ña iní tun ntōó san e kí'in ña uun xo diñi ntute san. Divi ñā ne, ítūví ka ña da nté ntaka ntí'i ña'a san. ²³ Dā nátaxnūu ña ñā'a san kunú'u ñā ne, kúxee ña xuku kán vata koo é da mii tsi ñā ka'an ntā'vi ña. Dā kuáa ne, ínūu mii ña ikān né, ²⁴ dōo kuíka tun ntōó san mé'ñū mínī san. Un vá'a tsi kanaduku ntūte san ata tún ntōó e dōo kainu tatsín san. ²⁵ Dá vē'xi túvi ne, kué'en Jéssu mí ñū'u ña, kaika ña nú ntūte san. ²⁶ Ntá tsi dā ínī ña ntántikin ñá ña tsí kaika ña nú ntūte sán ne, ñá tē nté kaa ntaú'vī ña. Ntáku'u ntaá ña, ntáka'an ña:

—¡Un kaa ña ntíxi! —ka'an ña.

²⁷ Ntá tsi ura tsí i kaka'an ñá ni ñā:

—¡Ñá ku u'vī nto, tsí xu'u! —ka'an ña.

²⁸ Kaka'án Pedru ni ña:

—Te divi nti'xe ntō, Tó'ō, ká'an ntō é na kī'xi u mí kaika nto nú ntūte san —ka'an ña.

²⁹ Kaka'an Jesús:

—Ki'xin ni —ka'an ña.

Pedró ne, ntīi ña tún ntōó san ne, ika ña nú ntūte san é kī'in ña mí ntitsí Jesuu. ³⁰ Ntá tsi dā íni ña tsi dóo kainu tatsín san ne, ú'vī ñá ne, iñi ntu'u kūkií nto'o ña iní ntute san. Un ntīi tsī kána ña:

—¡Xntii ntō ko, Tó'ō! —ka'an ña.

³¹ Ura tsí i nakurkáa Jesuu ntá'a ña ne, nātava ña ña. Kaka'an ñá ni ñā:

—¡Nté ō ntú iña o é ña kákuinti'xe o! ¿Nté kui ña ni kuintí'xe ntu o? —ka'an ña.

³² Dā nakú'un ña ntuvi ñá tun ntōó san ne, kūkadin tatsín san. ³³ Ñá ñu'u iní tun ntōó san ne, nákunchiti ña nūu Jesús, ntáka'an ña:

—¡Nuu é ntaā i tsí I'xá Xuva nti'xe ko ntō! —ka'an ña.

*Dā ntavá'a Jesuu ñá nchokuvi ñuú Genesaree
(Mr. 6:53-56)*

³⁴ Dā kúvi ita ntí'xin ña ntute sán ne, xée ña ñūu é nani Genesāree. ³⁵ Dā íni ña'a san, ña ntántoo ikān, e vé'xi Jesuú ne, taxnūu ña tú'un iña un ntíí ntíí ñuú tsikán ne, ntēka ña'a san ña ntánchokuví san, un ntíí ntíí ña. ³⁶ Íkan ña Jesuu é kuān te ntete dóo ña na tñin ntá'a ñā. Ña é tñin nta'ā sán ne, ntūvá'a ña.

15

*Nee iña é kade i é kānatívi ña'a sán nuu Xuva ko
(Mr. 7:1-23)*

¹ Kidáā ne, xée ña fariseu ní mastrú leí san, ña ntoo ñuú Jerusaleén, nte mí tuví Jesuú ne, ntáka'an ñá ni ñā:

2 —¿Nté kui ña ntáde ntaa ña ntántikin ntó vatā xkoó ini ñáta kō? Tsí ña ntánta'a ña dá ntaé'xi ña —ka'an ña.

3 Kaka'an Jéssu ni ña:

—¿Nté kui ña ña ntáde ntaa nto é kākā'an Xúva kō, é ntio nto kuntikin ntó vatā xkoó ini mí ntō? 4 Tsí kaka'an Xúva kō: “Kuiko ñu'u nto uva nto ni ña'ntō”, ka'an ña. Ká'an xtūku ña ña: “Xoo é kākā'an kīni i ña uva i ni ña ña'ntō í ne, da míi é kūvi i”, ka'an ña. 5 Ntá tsi ntō'ó ne, ntáka'an nto tsí kuvi ka'an ña'a san ni uva ña ni ña'ntō ña: “Ña kúvi xntīi ú nto, tsí ña'ntō ko ne, ña'ntō'ó é ú nta'a Xúva kō.”

6 Te kuan kōo ka'an ña ne, ña kantio é xntii ña uva ña nté ña'ntō ña, ka'an nto. Dukuān ne, ntáde nto vatā xkoó ini ñáta ntō e ntánakuitā nto é kākā'an Xúva kō. 7 Ntáka'an ntó tsi ntáde ntaa nto é kākā'an Xúva kō, ntá tsi ña ntā. Dōo vá'a o ka'an Ísaia kuénta ña ntō dá kākā'an ña naa Xúva ko:

8 Ña sá'a ne, kūdii rki xaa ña ntéku da ntáka'an ña e dōo ntánuu iní ña ko,

ntá tsi ña te ntánii nima ña e ntánuu iní ña ko.

9 E ntaá í e ntánuu iní ña ko,

tsi e ntánakuā'a ña ne, da míi tsi e ntáka'an ña'a san. Kuan o ka'an ña —ka'an Jéssu.

10 Kidáa né, kána ña ña'a sán ne, kaka'an ña ni ña:

—Kini nto né, na kī'in ña'ntō: 11 Ña te ña'ntō é kākā'an iní xú'u ko kán kade i é kakudentū nima ko, ntá tsi nee ña é ntii xu'u kō né, ña'ntō é kade i é kakudentū nima ko —ka'an ña.

12 Kidáa ne, xé ña ntántikin ña mí tuví ña ne, tsixe'e ña ña:

—¿Kútuni ntú nto é kūdii ña fariseú san da téku ña é kākā'an nto? —ka'an ña.

13 Kaka'an Jéssu:

—Da neé ka utun é ña ni í'xi Uvā kó ne, nātu'un ña uun tsi nte xó'o i. 14 Na koo míi nto ña. Vata

ntáa ña kuāa ntáa ña é dotō tsi ntántēka ña ña'a. Te uun ña kuāa nteka ña ña kuāa ni'i ña ne, ntuvi tsí ña kó'xo nuu ña xaví san —ka'an ña.

¹⁵ Kidáa ne, kaka'án Pedru ni ña:

—Ká'an nto nī ntí nee iñá ncho ka'an núu i sá'a —ka'an ña.

¹⁶ Kaka'an Jesús ni ña:

—¿Vāta tekú kue'en xntú nto? ¹⁷ ¿Ñá ini ntú nto tsí da nēé ka é kākí'vi xu'u kō ne, kaita nti'xin i'xí ko kān ne, da kidáa ntī xtuku kúñu kō? ¹⁸ Ntá tsi nēé é kīni kaa é kakii xu'u kō né, ntē nima ko kakéne ne, diví é kade i é kakudentu ō. ¹⁹ Tsi nté nima ko kakéne é kinī ó kadā kuení kō, é kā'ni o ña'a, é kadā xení o ni ñadī'í tuku ña'a, é kadā xení o ni ñadī'í, ña vata tánta'a, e ki'i dú'u ō, é kā'an ó dovete, é kā'an kīni o iña ña'a. ²⁰ Sá'a kade i e ntákudentū ña'a sán nuu Xuva ko. Ntá tsi te ña nta'a o da ka'xi o vata xkoó ini ntó ne, ña te diví i é kade i é kakudentu ō nuu Xuva ko.

Ñadī'í, ña vé'xi tuku ñuu, kuínti'xe ña Jesuu

(Mr. 7:24-30)

²¹ Ntāka Jesuu íkān ne, kué'en ña ētsin ñuú Tiru ni ñuú Siduun. ²² Ikān tuví uun ñadī'í, ña vé'xi ñuú Canaán ne, ñé'e ñā mí tuví Jesuú ne, kaka'an ña:

—¡Ntuntā'ví ini nto ko, Tó'ō, I'xá Davii! ¡Un vá'a tsi kanto'o diókō kó kuenta iña é ña vá'a san é nuu nimá tun! —ka'an ña.

²³ Nté uun tú'ūn ña ni ká'an Jesús ni ña. Kidáa ne, xéē ña ntántikin ñá ne, kaka'an ñá ni ñā é na nakunu ña ñadī'í san. Ka'an ña:

—Nakūnu nto ña, tsi dóo du'xen ka'ān ña é ntikin ñá kō —ka'an ña.

²⁴ Kaka'an Jesús:

—Taxnuu Xuva kō ko é xntiī ú da mii tsī ña kúnaa, ña ntáduku ntée tatá ña Israee —ka'an ña.

25 Ntá tsi xée etsin ñadĩ'í san ne, ínchiti ña nũu ña ne, kaka'an ña:

—¡Vii nto da xe'e, Tó'o, xntii ntō ko! —ka'an ña.

26 Kaka'an Jesúsui ni ña:

—Ñá vā'á ō é naki'i o tañú'ũ é kā'xí i'xá kō dá kuē'é ō tīnā san —ka'an ña.

27 Ñadĩ'í san ne, kaka'an ña:

—Nuu é ntaā i é kākā'an nto, Tó'ō, ntá tsi tīnā sán ne, ntaé'xi ti utsi i é kākō'xo má mēsa tó'o tī —ka'an ña.

28 Kidāā ne, kaka'an Jesúsui ni ña:

—Dōo vā'ā ó kakuinti'xe o. Kuan koo na kuvi vatá ó ntio o —ka'an ña.

Ura dú'va tsi i ntuvá'a dióko ña.

Dōo titín ña nchokuvi ntavá'a Jesuu

29 Ntāka Jesuu íkān ne, kué'en ña dīñi míni Galileá san. Kúxee ña xuku kān né, ikān itúvi ña.

30 Ñá te da dīi da díi ña'a xée ña mí tuví ña ne, ntēka ña ña xné'e, ña ni'i kui'í i, ña kuāá, ña ñi'ĩ, ni tītín ka ña ntánchokuví san. Tsōo ña ña'a san nú dī'ín Jesuú ne, ntavá'a ña ña. 31 Koó dā kúdu'va ña'a san da íni ña e ntáka'an ñá ñi'ĩ san, e ntuvá'a ña ni'i kui'í i san, e nakaka ña xne'é san, e nakiní ña kuāá san. Ntáka'an ña e dōo ka'nu Xuva ña Israeé san.

Dā xe'é Jesuu é kā'xí kimi míl ña'a

(Mr. 8:1-10)

32 Kidāā ne, kāna Jesuu ñá ntántikin ñá ne, kaka'an ñá ni ñá:

—Kantunta'ví ini kó un ntíi ntíi ña'a san tsi é ita ntí'xin unj ntúvi e ntántoo ña i'a nī ko. Ña tívī ka é ka'xí ña. Ná ntio kó nataxnũu ú ña é kuan tsī koo, tsi ntákakin ña, tsí dā ná koo vita ña itsi kān dókō —ka'an Jesúsui.

33 Ntáka'an ñá ntántikin ña:

—¿Mí'i ntu kiki'i o tañú'ū i'a mí xoxo ntoo i? ¿Nté ntu koo xee tá'an é ka'xī ña, é ña te da díi ña'á san? —ka'an ña.

³⁴ Kaka'an Jéssu ni ña:

—¿Titiñ ntú tañú'ū ni'i nto? —ka'an ña.

Nantíko koō ña, ntáka'an ña:

—Ú'xe kūdii tañú'u ni ūvi kudii a tsákā —ka'an ña.

³⁵ Kaka'an Jéssu ni ña'a san é na kuntoo ña ñu'u kán. ³⁶ Kí'i ña e u'xé tañú'ū sán nī tsákā sán ne, nākué'e ña sintiá'vi nta'a Xuva kō. Kidāā ne, ta'vi dāva ñá ne, xé'e ñā ña ntántikin ña é na tsī'i ña nta'a ña'a san. ³⁷ Ē'xí nta'ā ñá, un ntí ntí ña. Dā kúvi ne, natáka ña é ntoó ka ne, ú'xe xīka nátsu'un tsítu ká ña ta'vi i. ³⁸ Ñá te da kīmi míil ñatí san é'xi ña ne, ntē ña ni inté'vi ñadí'í san, nté i'xá san di. ³⁹ Nataxnūu ña ña'a san kidaā ne, nákunūu Jesuu tún ntóo san ne, da kué'en ña ñūú Madala.

16

Dā íkan ña fariseu ni ñá saduceú san uun nuu i e dóo ka'nu

(Mr. 8:11-13; Lc. 12:54-56)

¹ Xéē ña fariseú san nī ña saduceú san é ncho koto nteé ña Jesuu. Ntaíkan ña te nañé'e ña ña uun nuu i e dóo ka'nu é vē'xí e dukún kán. ² Ntá tsi kaka'an Jéssu ni ña:

—Da kakuáā ne, ntáka'an nto: “Vá'a iñī tevāā, tsi dóo dito xntivi e dukún kan”, xkoó ka'an nto.

³ Tévéā ne, ntáka'an nto: “Dōo xóo iñī vevii, tsi dóo ñu'u viko xé'e i kan”, ka'an nto. Te ñni nto nté iñī da ntaíto nto e dukún kán, ¿nté kui ñá ini ntu nto nté koo kuvi ñuxiví sa, da ntaíto nto nté o kakuvi vevii? ⁴ Ña kini ntáa, ña ntáde é kīni kaa sán ne, divi

ñā ntaíkan ña nuu i e dóo ka'nu, ntá tsi ña kué'ē ká Xuva ko nūu i é ntio ña, tsí da mii nūu i váta ō kúvi Jonaá san —ka'an ña.

Kidáā né, ntāka Jesuu íkān né, tsoo mii ña ñā.

U'xen íā iña ñá fariseu

(Mr. 8:14-21)

⁵ Dā xee ñá ntántikin ña uun xo diñi ntute sán ne, kūtuni ña tsí kunánī ña é kuído ña tañú'ū. ⁶ Kaka'an Jesuu ni ña:

—Kini nto ne, kuenta tsí vií nto ni ū'xen íā iña ñá fariseu ni ñá saduceú san —ka'an ña.

⁷ Kidáā ne, ntáka'an ñá ni tā'an ña:

—Kuan ō ka'an ñá, tsi ña ni ído ō tañú'ū san —ka'an ña.

⁸ Īni Jesuu née iña ntádē kuení ña ne, kaka'an ña:

—¡Mpá! ¿Nté kui ña ntákuinti'xe vá'a ntu nto? ¿Nté kui ntaítsu'un ntu nto tē ña ni ido nto tañú'ū san? ⁹ ¿Váta kutúni ntú nto? ¿Ñā ntu naka'an nto tsí u'un tañú'ū san é'xi u'un míil ñā'a sán ne, tītín xiká ka ñu'u ta'vi ī e ntóo ka é nataká nto? ¹⁰ ¿Ntē ña ntu naka'an nto e u'xe tsi tañú'ū san e é'xi kimi míil ñā'a sán ne, tītín xiká ka ñu'u ta'vi ī e ntóo ka é nataká nto? ¹¹ ¿Nté kui ña kañe'e dikí ntu nto e ña te iña tañú'ū ntí'xe san kaka'án u? Kuenta tsí vií nto ni ū'xen íā iña ñá fariseu ni ñá saduceú san —ka'an ña.

¹² Kidáā né, kūtuni ña tsí ña te kaká'an ña iña u'xen íā é kaidáka tañú'ū san, tsí kaka'an ñá iña nuu i é ntánakuā'a ña fariseu ni ñá saduceú san.

Dá kakā'án Pedru tsí Jesuu é Cristu ña

(Mr. 8:27-30; Lc. 9:18-21)

¹³ Dā xee Jesuu ñuú é nani Cesārea Filipú ne, kaka'an ñá ni ña ntántikin ña:

—Xu'u é vēxkúvi ú ñatī ne, ¿neé ntu ña'a ú, te k̄a'an ñá'a san? —ka'an ña.

¹⁴ Nantíko koō ña, ntáka'an ñá:

—Iō ñá ne, ntáka'an ña tsí Juaan Bautista nto. Iō ñá ne, ntáka'an ña tsí Elia nto. Iō xtúku ña ne, ntáka'an ñá tsi Jeremia ntó, ō tuku ña'a ña kaka'án naa Xuva ko nto —ka'an ña.

¹⁵ Kaka'an Jésuu ni ña:

—Ntō'ó ne, ¿xoó ña'a ntu ú, te kuinī nto? —ka'an ña.

¹⁶ Kaka'an Símuun Pedru:

—Cristu ntó, I'xá Xuva kō ña kantíto san nto —ka'an ña.

¹⁷ Kaka'an Jésuu ni ña:

—Nté kuān nte vá'ā ó ni o, Símuun, i'xá Jonaa. Sá'ā ne, ña te ñá'a ni nañē'e ñá o, tsí mii tsi Uvā kó, ña tuví e dukún k̄an. ¹⁸ Kaka'án u ni ō tsí divīn é Pedrú ne, divī ó ne, xúu nchó ka'an. Nú xūu sa'á xntītsí u xúkūn ko. Ña kúvi víí doxi'í san nī ña'a, ña ntákuinti'xe i ko. ¹⁹ Ta'xí u o nta'k̄áá iña i mí kadē k̄u'vé Xuva kō e dukún k̄an. Da xōó ka ña'a, ña é iō kuetsí i ñuxiví a ne, ká'án tsí ña kúvi k'í'vi ña e dukún k̄an. Kuan kōo víí Xuva kō e dukún k̄an di. Da xōó ka ña'a, ña é ntuvá'a ni Xuva ko ñuxiví a ne, ká'án tsí kuví k'í'vi ña e dukún k̄an. Kuan kōo víí Xuva ko ni ñā e dukún k̄an di —ka'an ña.

²⁰ Kidáā ne, kaka'an ñá nī ña ntántikin ña é ña ku ka'án kue'en tsí ña ni da xōó ka ña'a é Cristu ña.

Dá kakā'an Jésuu é kuví ña

(Mr. 8:31-9:1; Lc. 9:22-27)

²¹ Nté ntūvi tsikán ne, eni ntu'u Jésuu kaka'an ñá nī ña ntántikin ña é kantio é k'í'in ñá ñuú Jerusaleen. Ikān ne, ñá te da dīi núu i dóo nto'o ña nta'a ñatā sán nī tó'ō dutú nī mastrú leí san. Ka'ní ña ña ne, te kúvi uni ntúvi ne, ntoto xtuku ña, ka'an

ña. ²² Kidáā ne, kué'en xīo Pedrú san ni ñā né, ikān de tí ña ni Jēsuu, káka'an ña:

—Ñá te sá'á e ntio Xuva ko, Tó'ō. Ñá te kuan kōo kuví nto —ka'an ña.

²³ Ntá tsi xkokoto Jēsuú ne, kaka'an ñá nī Pedru:

—¡Ñá kuān xkoó ka'an, tsí kaka'an vātā ó kaka'an tó'ō e ña vā'ā san! Ñá ku koton ntēén ko. Ñá te vatā ó kade kuení Xuva kō é kadē kuení o, tsí vata tsí ó de ña'a san káden —ka'an ña.

²⁴ Kidáā ne, kaka'an Jēsuu ni ña ntántikin ña:

—Tē xoó ncho kuntikin í ko ne, ñá víi ka ña é ntio mii ña, ntá tsi na kuntikin ñá ko, kuān te na kuví ña.

²⁵ Tē xoó ntio i é nakāku ntuví iña í ne, kunaá ña ntii dañu ntúvi. Ntá tsi tē xoó nakunaa i ntuví iña i kuenta iñá ko ne, ní'i ña ntuví vā'á iña ña ntii dañu ntúvi. ²⁶ ¿Neé ntu ní'i ñatí san te ní'i ña dá kanii ñuxiví sa, te nākunaá ña é tduiña ña? ¿Nté ntu kaa ntá'vi ñatí san é tduiña ña? ²⁷ Tsí xu'u é vēxkúvi ú ñatí ne, kí'xi ú ní'ánjē ko. Dōó ka'nu ña'a ú, vatā ó ka'nu Uva kō. Kidáā ne, ntanáa ú ni ñā'a nee iñá idé ña xé un xé un ñā. ²⁸ Nuu é ntaā i é kākā'án u ni ntō. Iō ñá'a e ntáñi ñá i'a vevii ne, ña kúvi ñá da nté kiní ña é kixkadā kú've u ñuxiví sa —ka'an Jēsuu.

17

Dā nádama kúñu Jēsuu

(Mr. 9:2-13; Lc. 9:28-36)

¹ Dā kúvi iñu ntúvi ne, ntēká Jesuu Pedrú san ni Sāntiau, ni ení ña, ñá nanī Juaan, kue'en ní'i ña ña ūun xuku e dōo dūkún ne, ² nuu tsi ña ne, nadama kúñu Jēsuu. Nuu ña ne, xi'í nuu vatā ó kaxi'í nuu ngántii san ne, dōó é nuu ñā né, ntukui'xīn kue'en.

³ Ura tsíkan ntii dītó Muisee ni Élia, ñá ka'án naa

Xuva ko kídaā ne, ntáka'an ñá ni Jēsuu. ⁴ Kidáā ne, kaka'án Pedru ni Jēsuu:

—Dōo vá'ā o tsí ntoo ntí i'a, Tó'ō. Tē ntio nto ne, xntĩtsí ntí uni á vi'i í'a, uun iña nto, uun iña Muísee ne, uun iña Éliá di —ka'an ña.

⁵ Da nii káka'án Pedrú san ne, xée ūun viko e dóo kaxi'í nuu mí ntoo ña ne, távi nūu ña. Kaka'an tátsin Xúva kō mé'ñū vikó san:

—Ña sá'á ne, I'xá miī kó, ña e dóo ntio ko. Dōo diní ko ni ñā. Kini nto é káka'an ña —ka'an tátsin san.

⁶ Dā téku ña ntántikin ñá san sá'ā ne, nántūvé ña kúñu ña ñu'u kán né, dōo u'vī ña. ⁷ Ntá tsi vé'xi Jēsuú ne, t̃in nta'a ña ñā ne, kaka'an ña:

—¡Nakuntáñi nto! ¡Ñá ku u'vī nto! —ka'an Jēsuu.

⁸ Dā íto ña ne, xōxó ka ña nguii san. Da mii tsi Jēsuu ntĩtsi ña.

⁹ Dá kũntíi ña xuku sán ne, kaka'an Jēsuu ni ña:

—Ñá ku ka'án ntó ni da xōó ka ña'a nee e íni nto da nté nantōto ú rkontūvi é xi'í u, xu'u é vēxkúvi ú ñat̃i —ka'an ña.

¹⁰ Ntátsixe'e ña ntántikin ña:

—¿Nté kui ntáka'án ntu mastrú leí san é di'na Eliá san kí'xi ña? —ka'an ña.

¹¹ Kaka'an Jēsuu ni ña:

—Nuu é ntaā i tsí di'na Elia kí'xi ña ne, xtūvi tu'vē ña é un nt̃i'í. ¹² Ntá tsi kaka'án u ni ntō tsi e kí'xi Elia, ntá tsi ña ni kutúni ñá'a san te divi ñā né, ide ña ni ña da nēé ka é ntio ña. Kuan kōo nto'o kó nta'a ña di, xu'u é vēxkúvi ú ñat̃i —ka'an Jēsuu.

¹³ Kidáā ne, kutuni ña ntántikin ña tsí kaka'an ñá iña Juan Baútista.

*Dā ntavá'a Jesuu úun na kudii, ná kaxi'i mí
(Mr. 9:14-29; Lc. 9:37-43)*

14 Dā xeé ña mi dóo ntoo ña'a ne, vé'xi uun ñatī mí tuví Jesuu. Ínchiti ña nūu ñá ne, kaka'an ña:

15 —Tō'ó, ntuntá'ví ini nto i'xá ko, tsí kaxi'i mí nā ne, xntii nto nā. Dōó kanto'o na. Nuú nuú tsi kantava nuú na nchú'un kān ne, kako'xó nuú na nú ntute kān di. 16 E kixni'i ú na é ntāvá'a ña ntántikin ntó na, ntá tsi ña ni kuvi vií ña —ka'an ña.

17 Kaka'an Jesús:

—¿Nté o ntu! ¿Nté kui ña ntákuinti'xe ña'a sán ko, ña e ntáde é kīni kaa? ¿Tītīn ka ntu ntuvi kutíi ú ni ntó? Kixni'i nto na ī'a —ka'an ña.

18 De tí Jesuu ni é ña vā'ā san ne, ntīi é ña vā'ā san é nuú nima na. Ura dú'va tsi ntuvá'a na.

19 Kidāā ne, xēé ña ntántikin ña mí tuví Jesuu ne, tsixe'e ña ña:

—¿Nté kui ña ni kuvi vií ntu ntī é nakūnu ntī e ña vā'ā san? —ka'an ña.

20 Kaka'an Jesús ni ña:

—Tsí ña te kaniī nima ntó ntákuinti'xe nto. Nuú é ntaā i é kākā'án u ni ntō tsí kuān te un sīn kue'en tsi ntákuinti'xe nto ne, kuān te vata kaa uun kudīi ntīkin kulí san é kuinti'xe nto ne, kuvi ka'an ntó ni xūku san: “Kuē'én ikān”, ne, kí'īn. Ña túvī neé kue'en tsi é ña kuvi vií nto. 21 Ntá tsi e ña vā'a vāta kaa sá'a ne, ña ntīi tē ña kuntóo ixu ō né, tē ña dóo ka'an ntá'ví ō di —ka'an Jesús.

É kūvi uvi íto kaka'an Jesús é kūví ña

(Mr. 9:30-32; Lc. 9:43-45)

22 Dá ntoo ña ñuú Galileá ne, kaka'an Jesús ni ña:

—Xu'u é vēxkúvi ú ñatīí ne, ntuvi ú kuenta ntá'a ña'a san. 23 Ka'ní ña kó ne, te kūvi uni ntúvi ne, ntoto xtuku u —ka'an ña.

Dōo kántoo nta'xa ña ntántikin ña.

Dā ntá'vi Jesuu ni ña ntántikin ña diu'un xôo iña xúkūn

²⁴ Dā xee Jéssuu ñuú Capernau ni ña ntántikin ñá ne, vé'xi ña ntaído diu'un xôo iña xúkūn san mí tuví Pedrú san ne, ntáka'an ña:

—¿Ña kantá'vi ntu mastru ntó diu'un xôo san? —ka'an ña.

²⁵ Kaka'án Pedrú san:

—Kantá'vi ña —ka'an ña.

Dā kí'vi Pedrú san má vi'i kân ne, di'na kaka'an Jéssuu ni ña:

—¿Nté ntu de kuéni o, Simuun? ¿Xoó ntu nta'a i ntaído rei ñúxiví san diu'un xôo ni diū'un iña ñu'ú san? ¿Nta'a ña ñuú mii ñā né, ō nta'a ña tuku ñuú san? —ka'an ña.

²⁶ Kaka'án Pedru:

—Nta'a ña tuku ñuu —ka'an ña.

Kidáā ne, kaka'an Jéssuu ni ña:

—Dukuān ne, ñá kantio é ntá'vi ña ñuú mii ñā.

²⁷ Ntá tsi vata koo é ña kudín ña ne, kue'ēn nu míni kân ne, nakuitan xu've é kantikin kaa xu'u tsákā san. Tavan da nēē ka tsákā, kiti é tiin di'na. Dá ntíkán xu'u ti ne, naní'i o uun diu'un kuetsi. Kí'in ne, da nta'vin diu'un xôo ó ne, íñā kó di —ka'an ña.

18

¿Xoó ntu é dií ka ka'nu i?

(Mr. 9:33-37; Lc. 9:46-48)

¹ Ntuvia tsikán ne, xéē ña ntántikin ña mí tuví Jesuú ne, ntáka'an ña:

—¿Xoó ntu é dií ka ka'nu i mí kadē kû've Xuva kō? —ka'an ña.

² Kāná Jesuu úun i'xá san ne, xtuvī ñá i mé'ñū ña'a san. ³ Kaka'an ñá ni ñā'a san:

—Nuu é ntaā i é kākā'án u ni nto: Tē ña nadáma nto nima nto é kuinti'xe nto vatā ó de a i'xá kuetsi sán ne, ña kúvi kī'ví nto mí kadē kû'vé Xuva kō.
⁴ Xoó ña'a, ña é ña káde ka'nu vata kaa i'xa sa'á ne, ðivi ñā é ðií ka ka'nu ña mí kadē kû'vé Xuva kō.
⁵ Xoó ña'a é ki'i ña uun i'xá vata kaa sá'a kuēnta iñá ko ne, vata te xū'u kí'i ña ko.

Dōo xií kaa é vīi o é kīni kaa
 (Mr. 9:42-48; Lc. 17:1-2)

⁶ Ntá tsi da xōó ka ña'a é kuē'é ña itsi é vīi é kini kaa da nēé ka i'xá san é kakuinti'xe i kó ne, ðií ka vá'ā ó te kunū'ni uun xuu xodo ka'nu dúkun ñá ne, na kunuu nto'o mii ñā má ntute ñu'u kán. ⁷ ;Ntā'vi ide ñá ñuxiví a tē kade ña é vīi tuku ña'a kuétsi! Kuan tsi ió nuu i é kīni kaa, ntá tsi ;ntā'vi ide ña'a san, ña é kaxé'e itsi é vīi ta'an ña é kīni kaa san!

⁸ Te ntā'a nto, o te ðī'in nto kade i é vii nto é kīni kaa san ne, ka'nté nto ne, nakuitā nto. Dií ka vá'ā ó te u'ntu nto xēe ntó e dukún kán, te kākā xné'e nto, é xēe ni'i nto ntuvi ntá'a nto, ntuvi ðī'in ntō dô'vi kan mi dóo kai'xi ñú'ú san. ⁹ Te ntúxnúu nto kade i é vii nto é kīni kaa sán ne, tavá nto ne, nakuitā nto. Dií ka vá'ā ó te xēe ntó e dukún kan ni ūun tsi ntúxnúu nto, é xēe ni'i nto ntuvi ntúxnúu nto dô'vi kan mi dóo kai'xi ñú'ú san.

Kuenta iñā á le'ntu é kúnaa
 (Lc. 15:3-7)

¹⁰ Koto ntó tē ña kadá kuení nto tē ña nuu á'vi i'xá san. Tsí kaka'án u ni ntō tsí e dukún kán ne, ánjē san é kade ña i kuentá ne, utén utén ntoo ña nta'a Xuva kō, ña é tuví e dukún kán. ¹¹ Tsí xu'u é vēxkúvi ú ñatíí ne, vé'xī u é nakākú u ña'a, ña ntákunaá san.

¹² ;Nee iñá ntu ntádē kuení nto? Te ūun ña'a né, ió uun sientu á le'ntu ña ne, uun xti kunaa ti ne,

¿ñā ntu te tsoo mí ña kiti kimi díko xe'un kimí san má kũ'u kan dá k̄'in ña kínantúku ña k̄iti uun, kiti kunaá san? ¹³ Te nāni'i ña tí ne, nuu é ntaā i é kākā'án u ni ntō, tsí dií dií ka diní ña ni k̄iti nāni'i ña san é kiti kimi díko xe'un kimí, kiti ña ni kunáa san. ¹⁴ Kuān ó ni Uva kō, ña tuví e dukún k̄an. Ñá ntío ña é kūnaa nté uun i'xá san.

*Nté koo kada ka'nu iní o ni ta'an kō
(Lc. 17:3)*

¹⁵ Tē kade ta'an nto é kini kaa ni ntō né, kue'ēn ntó mí tuví ña ne, ká'an nto ni ñā nte o dé ña, da mii xnto ni ñā. Te k̄ini ña é kākā'an ntó ne, é ntūvá'a nto ni tā'an nto. ¹⁶ Ntá tsi tē ña kini ña é kākā'an ntó ne, kuntēka nto uun ne, ō uvi ña'á ka ña'a vata koo é k̄ini ña. ¹⁷ Tē ña ntío ña kini ña e ntáka'an ñá tsīkán ne, ká'an nto nī ña ntákuinti'xe i san, ña ntánataká nuu má ūkún k̄an. Tē ña ntío ña kini ña ña ntákuinti'xe i sán ne, ña kú de ká nto ña kuenta. Vii xnto kuenta tsí vata ntáa ña'a, ña é ña ntákuinti'xe i, nī ña ntaído diu'un xōó san.

¹⁸ 'Nuu é ntaā i é kākā'án u ni ntō: Da xōó ka ña'a é kākā'an ntó ni ñā ñuxiví a e ña kuví k̄i'in ña mí tuví Xuva kō ne, kuan tsi kōo ka'an Xúva ko ni ñā e dukún k̄an di. Da xōó ka ña'a é kākā'an ntó ni ñā ñuxiví a é k̄uvi k̄i'in ña mí tuví Xuva kō né, kuan kōo ka'an Xúva ko ni ñā e dukún k̄an di.

¹⁹ 'Sá'a kākā'an xtúku ú ni ntō tsí te ūun tsi ntáde nto nima ntó uvi ñá'a nto da ntaíkan ntó nta'a Xuva kō ne, Xuva kō, ña tuví e dukún k̄an ne, ta'xi ña é ntaíkan nto. ²⁰ Dā mí'i ka mí nataká nuu uvi uni ñá'a kuenta iñá ko ne, ik̄an tuví u mé'ñu ñā di — ka'an Jēsuu.

²¹ Kidáā ne, xēe Pedru, kaká'an ñá ni Jēsuu:

—Tō'ó, ¿ki'in ito ntū kada ka'nu iní u ni tā'an ko dá kadē xení ña nī ko? ¿Vá ū'xe íto ntu? —ka'an ña.

22 Nantíko kōó Jesuu, kaká'an ñá ni ñā:

—Ñá ká'án u ni o te da mii tsí é ū'xe íto, tsí un tsi nté kímí sientu kímí díko u'xi íto.

Kuenta iña ñá kade tsiñu é ña ni ntío ña kada ka'nú ini ña ni tā'an ña

23 'Kuvi ka'an ó tsi mí kadē kú'vé Xuva kō ne, vata kaa uun rei é iō titín ña ntáde tsiñu iña ñá kaa. Ntío ña natava ñá kuenta ñá ntáde tsiñu iña ña. 24 Dā éni ntu'u ña tāvá ña kuenta san ne, xee ní'i ña uun ña'a, ña tanūu diu'un é vāta kaa uvi díko uun kuía xá'vi ñā. 25 Ña ni kúvi ntanáa ña. Dukuān ne, kaka'an tó'lo ñā é díko ña ñā, ni ña dí'í ñá, ni i'xā ñá, ni un ntí'í é iō iña ña, vata koo é na ntūnaa é tanūu ña. 26 Nákunchití ña kade tsiñu san núu ñá ne, íkan ña dā xe'e, kaka'an ña: “Na kūtíi ká nto nī ko, Tó'ō. Ntanáa ntí'i u é tanūu u”, ka'an ña. 27 Ntūnta'ví ini tó'lo ñā ñá ne, nangava ña ñā né, nakadī ñá kuenta ña. 28 Dā ntíi ña kade tsiñu san vi'i tó'lo ñā né, tā'án ña uun ña'a, ña é kade tsiñu dadíi ni ñā. Ña sā'á ne, tanūu ña diu'un ta'an ña é vāta kaa uun sientu ntúvi xá'vi ñā. Ña'a, ña é tanūu ña iña í san ne, írkāa ña dukun ña é nakuē'ne ña ña ne, kaka'an ña: “Ntá'vín ko é tanūun”, ka'an ña. 29 Nákunchití ña tanūu san núu ñá ne, kaikan ña kaka'an ña: “Na kūtíi ká nto nī kó, tsi ntá'vi ntí'í u”, ka'an ña. 30 Ntá tsi ña ni ntío ña tsikán ne, tsi'i kuétsi ña ñā ne, xnuu kutu ña ña dā nte ntá'vi ña é ita nūu ña. 31 Dā íni ña ntáde tsiñu, ña nguii san, nté ō kúvi ne, dōo dé kuení ña. Kué'en ñā ne, ká'an ña nī tó'lo ñā nté ō kúvi. 32 Kidāá né, kāna tó'lo ña ña kuān ó de sán ne, kaka'an ñá ni ñā: “Ñá tē nté kaa kinī ó kaden. Xu'ú ne, nakādí u kuenta ó tsi íkán kó da xe'e. 33 ¿Nté kui ña ni ntunta'ví ini ntu o ta'an o, vatā o dé u ni ō?”, ka'an ña. 34 Kūdiin kué'ēn tó'lo ña ni ñā né, ntāda ña

ña kuenta ntá'a maú san é xnuu kutu ña ña dā nté ntanáa nti'i ña é tanūu ña —ka'an Jéssuu ni ña.

³⁵ Da kidāā ne, kaka'an ña:

—Kuān koo vií Uva kō, ña tuví e dukún kan, ni nto tē ña kada ka'nú ini nto kanñ nima ntó ni tā'an nto di —ka'an Jéssuu.

19

Dá kakā'an Jéssuu ñña ña ntánatsoo mii tā'an

(Mr. 10:1-12; Lc. 16:18)

¹ Dā kúvi ka'an Jéssuu sá'ā né, ntāka ña ñuú Galileá ne, ku'éen ña ñuú Judea é tuví uun xo diñi ntute ka'nu Jordaán san. ² Nñá te da dīi da díi ña'a ntikín ñá ña ne, ikān ntavá'a ña ña.

³ Vé'xī ña fariseú san mí tuví Jéssuu é kōto nteé ña ña ne, tsixe'e ña ña:

—¿Kāka'an ntú lei Muísee é xīi kaa é natsoo mii ntí ñadī'í nti dá neé ka nuu i kúvi? —ka'an ña.

⁴ Kaka'an Jéssuu ni ña:

—¿Vāta nakuá'a ntu nto tú'un Xuva kō mí kāka'an tsí dīvi ña é dēvá'a ña ña'a ne, dē kú'vē ñá ñatīí ni ñadī'í é kuntōo dadīi ña? ⁵ Dukuān né, xtuví mii ñatīí san uva ña ni dī'i ñā é kuntōo dadīi ña ni ñadī'í ña. Uun tsi kúnū kúvi ña ntuví ña. ⁶ Vī'i a vé ne, ñá te ūvi ñá'a ká ña, tsí uun sá ña. Dukuān ne, ña vá'ā o é nantii ntee ta'an ñā'a san neé e teé ta'an Xuva kō —ka'an ña.

⁷ Ntátsixe'e ña Jéssuu:

—¿Nté kui kaka'an ntú Muísee é kúvi natsoo mii ntí ñadī'í nti kuan? —ka'an ña.

⁸ Kaka'an Jéssuu ni ña:

—Dā xe dóo ka'xi nima ntó ne, dukuān e tá'xi Muísee é natsoo mii nto ñadī'í nto, ntá tsi ña te kuán o ni ntio Xuva ko nte ntúvi dí'na. ⁹ Kaka'án u ni ntó tsí da xōó ka ña'a é natsoo mii ña ñadī'í ña, ntá tsi

tē ña te neé ni ide ñadĩ'í san é kini kaa ni tuku ñatĩ san ne, tē natánta'a ñatĩ san ni tuku ñadĩ'í ne, kade ña kuetsi —ka'an ña.

¹⁰ Ntáka'an ña ntántĩkin ña:

—Te kuan kōo kuvi uun ñatĩ ni ñadĩ'ĩ ñá ne, dii ka vá'ā ó ē ña tánta'a ō —ka'an ña.

¹¹ Ntá tsi kaka'an Jéssu ni ña:

—Ñá te ūn ntĩ ntĩ ña'a é kūtĩ ña é nĩ'í ña sá'ā, tsi mii tsi ñá é xe'e Xúva kō é kuan koo kuntōo ña. ¹² Ió ñatĩ é ña kuvi kóo i'xá ña, tsi e dúkuan kāa ña da káku ña. Iō túku ñatĩ ne, ña'a san ide ña e ña kuvi koo i'xá ña. Iō túku ñatĩ ne, ña ntío ña tánta'a ña kuenta iña tsiñu e ntáde ña iña Xuva ko. Xoo kutĩ i e kuĩnti'xe i sá'ā né, na kuĩnti'xe i —ka'an ña.

Dā náxnuu viko Jesuu ún ntĩ'í i'xá san

(Mr. 10:13-16; Lc. 18:15-17)

¹³ Kidáā ne, xee ní'í ña i'xá san mí tuví Jesuu é tĩin nta'a ñá í, é ká'an ntá'ví ña iña i. Ña ntini'í Jēssú san ne, de tí ña ni ñá ntánteka i'xá san, ¹⁴ ntá tsi kaka'an Jéssu:

—Kué'e ntō itsi é na kĩ'xi i'xá san mí tuví u. Ñá ku kādĩ nuu nto i, tsi ña'a é ió nima í vatā ó nima i'xá san ne, divi ñá é káduku ntée ña mí kadē kũ'vé Xuva kō —ka'an ña.

¹⁵ Dā kúvi tĩin nta'a ntĩ'í ña i ne, da kidáā ntáka ña.

Uun ñatĩ kuetsi, ña kuika, kátsixe'e ña Jēssu

(Mr. 10:17-31; Lc. 18:18-30)

¹⁶ Xée uun ñatĩ mí tuví Jēssú ne, tsixe'e ñá:

—Mastrú, ¿neé ntu nuu i é vā'á kantio é víi u vata koo é nĩ'í ko ntuví va'á iñá ko ntii dañu ntũvi? —ka'an ña.

¹⁷ Kaka'an Jéssu ni ña:

—¿Nté kui kátsixe'ēn kó iña é vā'a? Da mii Xuva kō é vā'á ña. Te ntio o ntuvi vā'á iña o ntii dañu

ntúvi ne, kadan ntaan é kākā'an Xúva kō —ka'an ña.

¹⁸ Kidáā ne, kaka'an ña:

—¿Neé ntu é kāda ntaa u? —ka'an ña.

Kaka'an Jéssuu:

—Ñá ku ē'nín ña'a. Ñá ku naki'in ñadī'i ñá'a. Ñá ku kī'in dú'un. Ñá ku kā'án dovete. ¹⁹ Kuikon ñu'un uva o ni dī'i ō. Kuinima ó ta'an o vatā ó kakuinima míi ō kúñu ō —ka'an Jéssuu.

²⁰ Kaka'an ñá ni ñā:

—É un nti'i sá'á kade ntaa ú ntē da ku lú'ntī u. ¿Neé ka ntu é kākunaa? —ka'an ña.

²¹ Kaka'an Jéssuu ni ña:

—Tē ncho viin é un nti'ī é vā'á ne, kuē'én, nadikon iña o ne, kué'én diu'ún san ña ntā'ví san vata koo e ni'i o nuu i é vā'a é dukún kán. Kidáā né, kixntikīn ko —ka'an ña.

²² Dā téku ña é kākā'an Jéssuú ne, kunta'xa iní ña, tsi dóo kuika ña. Kuan tsi ō ntaka ña.

²³ Kaka'an Jéssuu ni ñá ntántikīn ña:

—Nuu é ntaā i é kākā'án u ni ntō. Tsi dóo ntii tu'un é xee ñá kuiká san mí kadē kú've Xuva kō.

²⁴ Kaka'án xtuku ú ni ntō tsí dií ka ña ntii tu'un é kī'ví uun kameu xávī xíkī natee ō san é kī'ví uun ña kuiká san mí kadē kú've Xuva kō —ka'an ña.

²⁵ Dā téku ña ntántikīn ñá sá'ā ne, koó dā kúdu'va ña. Ntáka'an ña:

—¿Xoó ntu kúvi nakáku i kuan? —ka'an ña.

²⁶ Íto Jéssuu ñá ne, kaka'an ñá ni ñā:

—Ña'a sán ne, ña kúvi nakākú mii ña nima ñá, ntá tsi Xuva kō ne, un ntií ntíí kúvi víí ña —ka'an ña.

²⁷ Kidáā ne, kaka'án Pedru:

—Nti'í ne, é xtuvī mii nti'í nti é kuntikīn nti nto. ¿Nee iñá ntu ni'i nti? —ka'an ña.

²⁸ Kaka'an Jéssuu ni ña:

—Nuu é ntaā i é kākalan u ni ntō tsí ikan ñūxiví xēé san ne, kutūví u, xu'u é vēxkúvī ú ñatīi, nú teu ka'nú ko ne, ðivi ntō e ntántikín ntó ko ne, kuntōo nto uxuvi teu na'nú san ði, kadā kú'vē nto iñá uxuvi táta ña Israeé san. ²⁹ Da xōó ka ña'a, ña é xtuvī mii i ví'i i, ō ení ña, ō ta'an ñá, o uva ñā, o ði'í ñā, ō i'xá ña, o ñū'u ña kuenta iñá ko ne, ní'i ña ūun sientu íto ká xtuku. Ní'i ña ntuvi vā'á iñā ña ntii ðañu ntúvi ði. ³⁰ Ntá tsi titín ña'a, ña é odo nūu vevii ne, nte áta i kan kuntōo ña te kúvi ne, ña é ntoo ata i kán vevii ne, kodo nuū ñá kídaā.

20

Kuenta iña ñá ntáde tsiñu

¹ Mí kadē kú'vé Xuva kō ne, vata kaa tó'o vī'í san kaa. Tévváá tsi kañe'e ñá, kaixntuku ñā xoó kada tsiñu i matú ña. ² Kaka'an ñá ni ñā'a san tsi ntá'vi ñi ña ña ntúvi é káda tsiñu ña ne, taxnūu ña ña matú ña. ³ Kaeku ñn teváa ne, íní ña tsi ntāñí ka tuku ña'a nú ā'ví kán é ña te neé ntáde ña. ⁴ Kaka'an ñá ni ñā: “Kūkada tsiñu nto matú ko kán ne, ntá'vi va'a ú nto”, ka'an ña. Ne, ku'éen ña kūkada tsiñu ña. ⁵ Kuan tsí ó de ña dá kii xtúku ña da ká'ñu ntuvi ne, kaeku uni kuáa ði. ⁶ Dā kaéku u'un kuáa ne, kii xtúku ña ne, ní'í ká ña ña'a, ña é ña tuví nee é vii. Kaka'an ñá ni ñā: “¿Nté ntū ó de nto i'a? ¿Nté kui ña ntáde tsiñu nto?””, ka'an ña. ⁷ Ntáka'an ñá ni ñā: “Ñá ni ní'í nti xoó ta'xi i ntí tsiñu”, ka'an ña. Kaka'an tó'o í sán ni ñā: “Kue'ēn ntó matú ko kan kūkada tsiñu nto ði”, ka'an ña. ⁸ Dā kúneé ne, kaka'an tó'o tsíñu sán ni ña odo nūu nuu tsiñú san: “Kūkaná nto ña ntáde tsiñu sán ne, ntá'vi nto ñā, ði'na ña é xēé rkontuvi. Nté ata i na ntii ña xee nte dí'na”, ka'an ña. ⁹ Ña xee kaéku u'un kuáa ne, ní'í ña xā'ví ña é uun ntúvi. ¹⁰ Ña xee dí'na ne, ðíi ka kue'e

ní'i ña, kuíni ña. Ntá tsi kuédadii tsi ni'i ña é un é un ñā. ¹¹ Dā ntuá'vi ña ne, ká'an ntēé ña tó'o tsiñu san, ¹² ntáka'an ña: “Uun ura kúdii dé tsiñu ña'a san, ña xee rkontuvi é nti'í ne, dadii tsi o ntuá'vī ntí ni ñā. Nti'í ne, nii ntuvī dé tsiñu nti. Dōo ntó'o ntí ka'ni san”, ka'an ña. ¹³ Kaka'an tó'o tsiñu san ni ña: “Ñá te kāde u é kini kaa ni ntō. ¿Ñā ni ká'an ntú nto nī ko tsi vá'ā o xa'ví nto dá kākā'án u ni ntō? ¹⁴ Kūni'i nto xá'vi ntō né, kue'ēn nto. Xu'ú ne, ncho vii ú nī ña xee da rkontuví san vatā o dé u ni ntō. ¹⁵ ¿Vá ña kuvi ntu vii u é ntio kó nī diu'ún ko? ¿Ō ntákune'u iní ntu nto tsí ña kade víni u?”, ka'an ña. ¹⁶ Kuan kōo kuvi ni ña vé'xi ata i kán di; di'na ña kodo núu ña ne, ña é odo núu di'na ne, kuntōo ña nte ata i kan. Tsí kuān te titín ña'a kana ú ña ne, ñá titín ña kué'e u é kodo nuū ña —ka'an Jéssu.

É kūvi uni íto kaka'an Jéssu é kuví ña

(Mr. 10:32-34; Lc. 18:31-34)

¹⁷ Dá kuē'en Jéssu itsi Jerusaleén ne, nakana xio ña uxuvi ñá'a ña ntini'i ñā ne, kaka'an ñá ni ñā:

¹⁸ —Kiní nto, tsí ki'in o ñuú Jerusaleen. Ikān ntada ña kó kuenta ntá'a tó'ō dutú san nī mastrú leí san. Ká'an ñā tsí kuví u, xu'u é vēxkúvi ú ñātii. ¹⁹ Ntada ña kó kuenta ntá'a ña tuku ñuú vata koo é kīni díki ña ko ne, natii nuu ña kó xo'o. Xnteē ñá ko ntiká krusi kán di. Ntá tsi ntoto xtuku ú te kuvi ūni ntúvi —ka'an ña.

Dí'i Sāntiau ní Juaán ne, íkan ña da xe'e

(Mr. 10:35-45)

²⁰ Kidáā ne, xée dí'i í'xá Zebedeú san mí tuví Jesuu, xee ní'i ña i'xā ña. Nakunchiti ña núu ña ne, íkan ña da xe'e. ²¹ Kaka'an Jéssu ni ña:

—¿Nee iñá ntu ntio nto? —ka'an ña.

Kaka'an ñá ni ñā:

—Ká'an nto na kadā kú've dadii ntuvi i'xá ko ni ntō mí kadā kú've nto; uun chí ne, diñi kua'a nto ne, uun chí ne, diñi datsin nto —ka'an ña.

²² Ntá tsi kaka'an Jesús ni ña:

—Ñá ini nto nee é kaikan nto. ¿Kütíi ntu ntō é ntō'o nto é vāta koo nto'o ko? —ka'an ña.

Ntuvi ñátíi san ntáka'an ñá ni ñā:

—Kuvi víi nti —ka'an ña.

²³ Kaka'an Jesús ni ña:

—Nto'o nti'xe nto vata koo nto'o ko, ntá tsi ña te xú'ú kaduku ntée u é kuē'é u xoó kutūvi í diñi kua'a kó, ō xoó kutūvi í diñi datsin ko, tsí Xuvā ko e dé ku've ña xoo é kuntoo dadii i nī ko —ka'an ña.

²⁴ Dā kútuni u'xi ñá'a ña nguīi sán ne, kūdiin ñá nī Juaan ni Sántiaú san. ²⁵ Ntá tsi kána Jesús ñá ne, kaka'an ñá ni ñā:

—Ini ntó tsi tó'o ña é ña te ñá Israeé ne, dōo ntáde na'nu ña ni ñā'a ña. Dōo ntii ntádē kú've ña. ²⁶ Ná ku kuān xkoó de nto. Da xōó ka ñá'a nto é ncho víi ka'nu nto ne, xntii nto tā'an nto. ²⁷ Da xōó ka ñá'a nto é ncho kodo nuū ntó ne, xntii nto tā'an ntó, ²⁸ vatā ó de ú, xu'u é vēxkúvi ú ñatīi. Ná te vē'xi u é xntii ñā'a sán ko, tsí vé'xī u é xntīi ú ña ne, é kuē'é u ntuvi iñá ko kuenta iña ña —ka'an ña.

Dā ntavá'a Jesús uvi ñá kuā

(Mr. 10:46-52; Lc. 18:35-43)

²⁹ Dā ntáka ña ñuú Jericoó ne, ñá te da dīi da díi ñá'a ntántikīn ñá Jesús. ³⁰ Uvi ñá kuāa san ntántoo ña diñi itsi san. Dā téku ña tsi kuítā nti'xin Jesús ne, un ntii tsī ntáka'an ña:

—¡Ntuntā'ví ini nto ntí, I'xá ika Dāvii, ña táxnuu Xuva kō é kadā kú've ntó iñá nti! —ka'an ña.

³¹ Ntáde tíi ñá'a san ni ña, ntáka'an ña é diin diin tsi kuntōo ña. Ntá tsi da díi díi ka ntii ntáka'an ña:

—¡Ntuntā'ví ini nto nti, Tó'ō, I'xá ika Dāvii! —
ka'an ña.

³² Íntĩtsí Jesuú ne, kāna ña ña. Kaka'an ña:

—¿Nee iñá ntu é ntio nto é víi u ni ntō? —ka'an
ña.

³³ Ntáka'an ñá ni ñā:

—Nakaán nto ntuxnūú nti, Tó'ō —ka'an ña.

³⁴ Ntuntā'ví ini Jesuu ñá ne, t̃in nta'a ña ntūxnūu
ñā ne, ura tsí i náxi'í ntuxnūú ña. Kidāā ne, íntik̃in
ñá ña.

21

Dā xee Jesúsú ñuú Jerusaleen

(Mr. 11:1-11; Lc. 19:28-40; Jn. 12:12-19)

¹ Dā xee étsin ña ñuú Jerusāleen, dá ntoo ña ñuú
Befagee mí tuví xuku Olivú san ne, taxnūu Jesuu
úvi ña'a ña ntántik̃in ña, ² kaka'an ñá ni ñā:

—Kue'ēn ntó ñuu é tuví da'a san. Ikān ne, nani'i
nto uun búru é ntee t̃in t̃i ni i'xā t̃i. Nantuté nto t̃i
ne, dá kixni'i nto t̃i. ³ Te tsixe'e ñā'a san nto nté kui
kánantute nto t̃i ne, ká'an ntō tsi tó'o nto kántio ña
t̃i. Tē kúvi dé tsiñu ni'i ña t̃i ne, ura tsí i nataxnūu
ña t̃i —ka'an ña.

⁴ Kuan ō kúvi vata koo é kūntaa é kākā'an ña é
ka'án naa Xuva ko kidaā:

⁵ Ká'an nto nī ña ñuú Siuun:

“Koto nto, tsi vé'xi reí nto mí ntoo nto.

Ñá te kā'nu ña'a kade ña;

ntekú ña buru,

uun a búru, kit̃i é vāta xoo kuntéku í t̃i,

i'xá buru ntíi, kit̃i kaido san.”

Kuan kōo ka'an nto,

ka'an ña.

⁶ Kué'ēn ña ntántik̃in ñá ne, de ntaa ña vatā ó
kaka'an Jesúsú. ⁷ Kue'en ní'i ña bŭrú san ni i'xā t̃i

ne, tsodo ña dōo ña áta i'xá ti ne, ikān intéku Jesuu ti. ⁸ Ñá te da dīi ña'a ntáñī ñá ikān né, tsōo ña doo ñá itsi kān. Iō ñá ne, katsin ña ntá'a utun ne, tsoo ña itsi san. ⁹ Ñá te da dīi ña'a odo nuú ña nuu ñá ne, ñá te da dīi ña'a vé'xi ña atā ñá dī. Un ntíí ntíí ña ntáka'an ña:

—¡Dōo vá'a I'xá ika Dāvii, ña táxnuu Xuva kō! ¡Na xnuu viko Xuva ko ñā, ña é vē'xí kuenta iña ña! ¡Dōo ká'nu Xuva kō, ña tuví e dukún kān! —ka'an ña.

¹⁰ Dā xee ñá ñuú Jerusaleén ne, un ntíí ntíí ña ñuú i san ne, itsu'un ñā, ntáka'an ña:

—¿Xoó ña'a ntu ña sā'a? —ka'an ña.

¹¹ Ntáka'an ñá'a san, ña vexní'i ña:

—Ña sā'á ne, ña é kāka'án naa Xuva ko, ñá nani Jēsuu, ñá vē'xi ñuú Nazaree é tuví ñuú Galilea —ka'an ña.

Dā ntántoo Jesuu ini ukún ka'nu

(Mr. 11:15-19; Lc. 19:45-48; Jn. 2:13-22)

¹² Kúkí'ví Jesuu má ūkún Xuva kō ne, nakúnu ña ūn ntíí ntíí ña'a, ña e ntádikō, ña e ntáñii kití é kuē'é ña doméni iña Xuva ko. Ini ukún san ntoo ña. Nantáva Jēsuu mesa ñá'a, ña ntánadama diu'ún san, ni sīa ña ntádiko pāloma. ¹³ Kaka'an ñá ni ñā:

—É ūve na'a tú'un Xuva kō: “Vi'i kó ne, vi'i mí ka'an ntá'ví ña'a”, ka'an. Ntá tsi ntō'ó ne, ntáde nto māvī ñá du'u —ka'an ña.

¹⁴ Dá tūví Jesuu má ūkún kān ne, vé'xi ña kuāá san nī ña xne'é ne, ntāvá'a ña ña. ¹⁵ Ntá tsi kúdiin tó'ō dutú san nī mastrú leí san dā ini ña nté ō dé Jesuu nuu i e dóo na'nu san. Íní ña tsí un ntii tsí ntáka'an i'xá san má ūkún kān: “¡Dōó ka'nu I'xá ika rei Dāvii!” Kuān o ntáka'an i'xá san. ¹⁶ Ntáka'an ñá ni Jēsuu:

—¿Ña katéku ntu nto tsí dovéte ntáka'an i'xá san iña nto? —ka'an mastrú leí san.

Kaka'an Jéssuu ni ña:

—Katekú ko nté o ntáka'an. Vāta kiní ntu nto mí kakā'an tú'un Xuva kō:

I'xá kuetsī sán ni i'xá ikin ne,

xé'e Xuva kō é kāta é vā'á kue'en Xúva kō.

Kuan o ka'an —ka'an Jéssuu.

¹⁷ Kidáā né, ntāka Jéssuu mí ntoo ña ne, kué'en ña ñúú Betania mí itúvi ña uun ñúu.

*Dā kúdiin Jéssuu ni tun ígū é ña ni kii kíti i
(Mr. 11:12-14, 20-26)*

¹⁸ Tévvā, dā ntíko kōo ñá ñúú Jerusaleén ne, kakakin Jéssuu. ¹⁹ Íní ña uun tun ígu diñi itsi san. Kué'en ña mí ntitsí ne, da mii xūku í uve. Kaka'an ña:

—¡Ña kóo ká kíti o! —ka'an ña.

Ura dú'va tsi i itsi útun san. ²⁰ Koó dā kúdu'va ña ntántikin ña da íni ña utun san. Ntáka'an ña:

—¿Nté o ntu é uun da'na tsi itsi tun ígū san? —ka'an ña.

²¹ Kaka'an Jéssuu ni ña:

—Nuu é ntaā i é kākā'án u ni ntō: Te kuinti'xe nto Xuva ko, tē ña kadá kuení nto é ña kuvi vií ña ne, ñá te sá'á tsi é kūvi vií nto, vatā o dé u nī tun ígū san. Tsí kuvi ka'an ntó ni xūku sá'á di: “Kuē'én, kō'xón nuun ntute ñu'u san.” Te kuan kōo ka'an ntó ne, kuan kōo kuvi. ²² Da nēé ka é kakan ntó nta'a Xuva kō dá ntáka'an ntá'ví nto ne, te kanñi inī ntó ne, ní'i ntō —ka'an ña.

*Xoo de kú'vē i é kūvi vií Jéssuu núu i é kade ña
(Mr. 11:27-33; Lc. 20:1-8)*

²³ Dá kūkí'vi Jesuu má ūkún kân ne, vé'xī tó'ō dutú san ni ñatā san mí tuví Jesuu dá kanakuā'a ña ña'a sán ne, ntáka'an ñá ni ñā:

—¿Nté o ntu é kūvi vií nto nuu i é kade nto? ¿Xoó ntu de kú'vē i é vií nto sá'a? —ka'an ña.

²⁴ Kaka'an Jesúsui ni ña:

—Tsixē' é u nto uun nuu í di. Te nantiko koō ntó ne, kidáa kā'án u ni ntō nté ō kúvi é kūvi vií u nuu i sá'a. ²⁵ ¿Xoó ntu de kú'vē i é nakūtsi ntute Juaan ñá'a san? ¿Xuva ntu kō de kú'vē ñá, o kūdii ña'a ntú san de kú'vē ña? —ka'an ña.

Ntáka'an mí tó'ō dutú san ni ñatā san:

—Te kā'an o tsí Xuva kō de kú'vē ñá ne, kidáa ne, tsixe'e ña kō nté kui ña ni kuintí'xe kō Juaan. ²⁶ Ntá tsi te kā'an o tsí kūdii ña'á san de kú'vē ñá ne, u'vī kó te kūdiin ña'á san ni kō tsí ñá ka'án naa Xuva kó Juaan san, kuini ña —kuan ō dé kuení ña.

²⁷ Dukuān ne, ntáka'an ñá ni Jesúsui:

—Ñá iní nti —ka'an ña.

Kaka'an Jesúsui ni ña:

—Ntē ña ka'án u di xoó de kú'vē i é vīí u sá'a —ka'an ña.

Núu i ñña úvi i'xá san

²⁸ Kaka'an Jesúsui:

—¿Nee iñá ntu kadē kuení nto iña nuu i sá'a? Uun ñatíí ne, xío ūvi i'xá ña. Kué'en ñā mí tuví i'xá nuu í san ne, kaka'an ña: “Ō da', kukutun veví”, ka'an ña. ²⁹ Kaka'an na: “Ñá k'ín u”, ka'an na. Ntá tsi dā ku e ví'i ne, nā'ivi iní na ne, kué'en nā. ³⁰ Kidáa ne, kué'en uva nā mí tuví i'xá é kui ūví ne, dadii tsi o kaka'an ñá ni nā. Na sá'a ne, kaka'an na: “K'ín ú, ūva”, ka'an na, ntá tsi ña ni ñé'le na. ³¹ ¿Néé ntu na'a dé ntaa na é ntio uva nā, kuan? —ka'an Jesúsui.

—I'xa nuu í san —ka'an ña.

Kaka'an Jéssu ni ña:

—Nuu é ntaā i é kākā'an u ni ntō, tsí di'na xee ña ntaído diu'un xôó san ni ñadĩ'í kini ntáa san mí kadē kû've Xuva kō é ñivi ntō. ³² Tsi dá kī'xi Juaan Bautistá ne, kaka'an ñá ni ntō nté koo vií nto é vā'a, ntá tsi ña ni kuintí'xe nto ña. Da mii tsī ña ntaído diu'un xôó san ni ñadĩ'í kini kaa san kuintí'xe ña ña. Kuān te íni nto nté ō dé ña kini ntáa san ne, ñá ni nā'ivi iní nto, ntē ña ni kuintí'xe nto é kākā'an Juaán san —ka'an Jéssu—.

Nuu i iña ñá ntáde tsiñu, ña kini ntáa

(Mr. 12:1-12; Lc. 20:9-19)

³³ 'Kini tuku nto nuu i sá'a. Uun tó'o vī'i ne, í'xi ñā xo'o tinti'lo. De vá'a ña xaku diñi i kān. Ēte nuu ña xavi mí kādin ñá tinti'ó san ne, xntitsī ñá uun vi'i dūkun mí kotō dítō ña.

'Kidáā ne, tsu'un nteé ña tuku ña'a é viī ñá kuentá ne, dá kue'en ñá tuku ñuu. ³⁴ Dā xee ntúvi é tñn ña kiti i ne, taxnūu ña ña ntáde tsiñu iña ña e kínakuido ñá vata kaa é kāduku ntée ña mí ñū'u ña ñu'u ntee é tātá san. ³⁵ Ña ñu'u ntee é tātá san ne, tñn ña ña ntáde tsiñu san. Uun ña'a ñā né, nākā'xí va'a ñá ña. Uun ña ne, ē'ní kue'en ñá ña. Uun ña ne, xe'e xúu ña ñā. ³⁶ Taxnūu xtuku tó'o ī sán dií ka titñn ña ntáde tsiñu iña ña e ña táxnūu di'na ña. Kuan tsi ō dé xtuku ña ñu'u nteé xo'o tinti'ó san ni ñā.

³⁷ 'Da rkontúvi ne, taxnūu ña i'xá mii ñā, tsí da miī é kuiko ñū'u ña'a san i'xá mii ña, kuíni ña. ³⁸ Ntá tsi dá íni ña ñu'u ntee xo'o tinti'ó san tsi vé'xi mii i'xa tó'o ña ne, ntáka'an ñá ni tá'an ña: “Na sá'a ne, na ki'i na iña uva na tē xi'i ña. Kí'in ō ne, ka'ní o nā. Kidáā ne, ní'i ko iña uva na”, ka'an ña. ³⁹ Tñn ña na ne, nākuitā ñá na ata ī mí kae'nu xo'o tinti'ó san ne, e'ní ña na —ka'an ña.

⁴⁰ Kidáā né, katsixe'e Jéssu:

—Tē xee mī tó'ō xo'o t̄inti'ó san ne, ¿nté koo vii ntu ña nī ña ñu'u ntee é tatā ña? —ka'an Jesús.

⁴¹ Ntáka'an ñátā san ni tó'ō dutú san:

—Uun ito tsi ka'ní kue'en ña ña ñu'u ntee, ña é k̄ini ntáa san. Kidáa ne, kué'e ñā é tatá san nta'a tuku ña'a, ña é nakué'e i ña k̄iti t̄inti'ó san ntuvi te t̄in ña ti, vata kaa é k̄aduku ntée ña —ka'an ña.

⁴² Kaka'an xtúku Jesuu ni ña:

—Vāta nakua'a ntu nto mí ūve na'a kaka'an tú'un Xuva kō:

Xuu é nakuítā ña ntádamá san ne,

divi k̄uvi xuu ku've etí vi'i san.

Sá'ā né, Xuva kō de kú'vē ñá ne,

íña kō né, dōo vá'ā o dé ña,

ka'an. ⁴³ Dukuān ne, kaka'án u ni ntō tsí naki'i Xuva ko tsiñu nto ne, nakué'e xio ña tuku ña'a, ña é ĩni de ntáa é ntio ña. ⁴⁴ Kuenta íña xuú san ne, da xōo ka ña'a, ña é n̄aki'í xuú san ne, tá'nu kue'en ñā. Ntá tsi da xōo ka ña'a, ña é kō'xó ntōdó xuú san ne, tádin kuē'en ñá di —ka'an Jesús.

⁴⁵ Dā téku tó'ō dutú san nī ña fariseu núu i sá'a ne, kue'en díki ña é k̄aka'an Jesús íña ña. ⁴⁶ Ntá tsi kuān té ncho t̄in ña Jesuú ne, ú'vī ñá un nt̄í nt̄í ña'a san, tsi ntádē kuení ña'a san tsí Jesuú ne, ñá ka'án naa Xuva ko.

22

Núu i íñá viko é k̄atantá'a ña'a

¹ Ntáa xtuku Jesuu núu i sá'a ni ñā. Kaka'an ña:

² —Mí kadē k̄u'vé Xuva kō ne, vata kaa uun rei, ña é dé ka'nu viko dá tánta'a i'xá ña. ³ Taxnūu ña ña ntáde tsiñu íña ña é k̄ana ña ña'a san é k̄a'an ñá ni ña te k̄i'xi ña viko san. Ntá tsi ña ni ntio ña'á san ki'xi ña. ⁴ Taxnūu xtuku ña tuku ña'a, ña ntáde tsiñu íña ñá ne, kaka'an ñá ni ñā: “Kūkaná nto ña'a san,

ña é kã'an ni'í u nte dí'na. Ká'an ntō tsi é iō tu've é kã'xi o. È'ní u duntikí ko ni kī'ti e dóo vá'ā ó ni ī. É iō tu've ntí'í ve. Na kī'xi xña viko e tánta'a i'xá ko”, ka'án reí san. ⁵ Ña ni íde ñã'a san kuéntá ne, xío kuē'en ña. Uun ña ne, kukútu ñã ne, uun ña ne, kudíko ñã. ⁶ Ña nguii sán ne, tñn ña ña ntáde tsiñu iña reí san ne, de xení ña ni ñã né, è'ní ña ña. ⁷ Un vá'a tsī kúdiin reí san ne, taxnūu ña sntadun ña é ka'nī ñá ña é'ni ña ntáde tsiñu iña ñá ne, é na kã'mi ña ñuú ña. ⁸ Kidáã ne, kaka'an ñá nī ña ntáde tsiñu iña ña: “Iō tu've viko e tánta'a i'xá ko, ntá tsi ña e kána ú ne, ñá ni de ntāa ña é kī'xi ña. ⁹ Dukuān né, kue'ēn ntó itsi kãn ne, ká'an nto ni da xōó ka ña'a é nī'i nto é kīxka'xí ña, kuān te titín ña”, ka'án reí san. ¹⁰ Kué'ēn ña ntáde tsiñu iña ñá itsi kãn ne, xee ní'í ña ūn ntí'í ntí'í ña'a, ña é ni'í ña, kuān te vá'a ña'a ña, kuān té ña vá'a ña'a ña. Dã xee un ntí'í ntí'í ña'a sán ne, tsitu kuē'en ñá'a san ví'í mí kãkuví viko san.

¹¹ Ntá tsi dā xee reí san é kōto ña ña xee sán ne, ñi ña é tuví uun ña'a, ña é ña tuví dú'nu vá'a i iña vikó san. ¹² Kaka'an ñá ni ñã: “O dee, ¿nté kui tá'xi ntu ña é kī'ví nto i'a, tsí ña te núu nto doo vá'a nto iña vikó san?”, ka'an ña. Ntá tsi nté uun ña ni ká'an ña. ¹³ Kidáã ne, kaka'an reí san nī ña ntáxntii ñã: “Kí'ní nto nta'a ña sã'á ni dī'ín ña dí ne, nakene iko nto ñã kí'í kãn mi dóo nee. Ikãn dóo kueku ña'a san ne, naka'xí ka'ññ ña nú'u ñã”, ka'án reí san. ¹⁴ Tsí kuān te titín ña'a kana ú ña ne, ñá te titín ñá nakaxnūú ú ña —ka'an Jesús.

Nuu i iña diu'un xōó san
(Mr. 12:13-17; Lc. 20:20-26)

¹⁵ Kidáã né, ntãka ña fariseú san ne, ntántukū nuu iní ña nté koo ví ña é nadãna ña Jesuu núu i é kãka'an ñá ni ñã. ¹⁶ Taxnūu ña ña ntántikin ñá nī ña ntántikín Heródē san mí tuví Jesuu. Ntãka'an ña:

—Mastrú, iní nti tsi nuu é ntaā i é kākā'an nto, tsí kanakuā'a nti'xe nto iña Xuva ko. Ñá kāde nto kuenta nēe iñá ntádē kuení ña'a san. Ntē ña kaú'vī ntó ña, kuān te na'nu ñá'a ña. ¹⁷ Ká'an nto vē, nee iñá kadē kuení nto. ¿Vā'á ntu o é kuē'é o diu'un xóo san nta'a ña tsiñu na'nu i ñuú Romá san ne, o ña'a? —ka'an ña.

¹⁸ Ntá tsi ini Jéssuu tsi dóo kinī o dé kuení ña iña ñá ne, kaka'an ña:

—¿Nté kui ntaíto nteé nto ko, ntō'o e ntaéni nta'ví nto ña'a? ¹⁹ Nañē'e ntó ko diu'un e ntá'ví nto diu'un xóo nto —ka'an ña.

Xé'e ña ña ūun diu'un é kōto nteé ña. ²⁰ Kaka'an Jéssuu ni ña:

—¿Xoó ntu nuu i é ntee í'a? ¿Xoó ntu divī í e ntée na'á san? —ka'an ña.

²¹ Ntáka'an ña:

—Íña ña tsiñu na'nu i ñuú Romá san —ka'an ña. Kidáa ne, kaka'an Jéssuu ni ña:

—Nakué'e nto nta'a ña tsiñu na'nu i san nee é kāduku ntée ña ne, nakué'e nto nta'a Xuva ko nēe é kāduku ntée ña di —ka'an ña.

²² Dā téku ña sá'a ne, koó dā kúdu'va ña. Ntaka ña ikān ne, kúnū'ú ña.

*Ntátsixe'ē ña saduceu te ntoto xtúku o tē xi'i o
(Mr. 12:18-27; Lc. 20:27-40)*

²³ Ntuví tsikán ne, xēē ña saduceú san mí tuví Jesuu. Ña sá'á ne, ña ntóto xtuku o tē xi'i o, kuíni ña. Tsixe'e ña Jéssuu:

²⁴ —Mastrú, ká'an Muísee tsí te kūví uun ñatí ne, ñá ni xío i'xá ña ne, kuétsi e tánta'a ení ña ni ñad'í kií san vaṭa koo é kōo i'xá ña kuenta iña ení ña, ²⁵ Vi'i a vé ne, ña ntoo ni'í ntí ne, xío ū'xe ñá'a ení ña. I'xa nuu í san ne, tánta'a ña, ntá tsi xi'i ñá di'na dá kōo i'xá ña. Kidáa ne, tánta'a xtuku ení ña ni

ñad̄i kií san. ²⁶ Kuan ō kúvi nī ña é kuvi ūví san di, nī ña é kuvi ūnī san, dā nte tánta'a ñad̄i kií san nī ña é kuvi ū'xe san. ²⁷ Dā xi'i nt̄i'í ña ne, kidáā ne, xí'i ñad̄i'í san di. ²⁸ Dukuān né, te ntoto xtuku ō né, ¿Xoó ntu kuvi nti'xe ñad̄i'í i é ū'xe ñá'a san? Tsí un nt̄i'í nt̄i'í ña tánta'a ni'i ña ñā —ka'an ña.

²⁹ Ntá tsi kaka'an Jéssu ni ña:

—Ntádana nto, tsi ñá ini nto nté o kaka'an tú'un Xuva kō, ntē ñá ini nto e dóo ka'nu Xuva kō. ³⁰ Tsí te ntoto xtuku ō ne, ña tánta'a ká ña'a, tē tíí, te ñad̄i. Tsí vata ntáa ánje Xuva kō ntáa ō e dukún kān. ³¹ Kuenta iña í te ntoto xtuku ō né, vāta ntu nakua'a nto mí kaka'an tú'un Xuva kō: ³² “Xu'ú ne, Xuva Ábraan, Xúva Ísaa, Xúva Jācoó san u”, ka'an ña. Xuva kō ne, ñá te Xuvā ñá xi'í san ña, tsí Xuvā ña ntantító san ña —ka'an Jéssu.

³³ Dā téku ña ntāñi íkān ne, koó dā kúdu'va ña nuu i é nañe'e ña ña.

Tū'un é dií ka ka'nu é kā'an Xúva kō é kāda ntaa o (Mr. 12:28-34)

³⁴ Dā téku ña fariseú san tsí ña tuví nee iña é kúvi ka'an ñá saduceú san dá ka'an Jéssu iña ñá ne, náta ká nuu ña fariseú san. ³⁵ Uun ña'a, ñá ini vá'a leí san ne, ito nteé ña Jéssu, kaká'an ña:

³⁶ —Mastrú, ¿neē ntú tu'un e dií ka ka'nu é kā'an Xúva kō? —ka'an ña.

³⁷ Kaka'an Jéssu ni ña:

—“Kuinama nto Tó'o nto Xuva ko kan̄i nima ntó, kan̄i é tduiña nto, kan̄i ū'xen di'ki nto.” Kuan ō ka'an Xúva kō. ³⁸ Sá'ā e tú'ūn e dií ka ka'nu é di'na kada ntaa o. ³⁹ Dókō sá dad̄i ni tū'un é kuvi ūví san. Kaka'an: “Kuinama ntó ta'an nto vatá ó kakuinama míi nto kúñu ntō”, ka'an. ⁴⁰ Te kāda ntaa ntó ntuvi nuu i sá'a ne, kuan kōo kada ntaa nto un nt̄i'í nt̄i'í lei

Muísee ni un ntíí ntíí tú'ūn e ntáka'an ñá ka'án naa Xuva kó san di —ka'an Jéssuu.

¿Xoó ntu i'xá i Cristu?

(Mr. 12:35-37; Lc. 20:41-44)

⁴¹ Dá ntōo ká ña fariseú san ne, ⁴² tsixe'e Jéssuu ña:

—¿Nee iñá ntu ntádē kuení nto iña Cristu, ña táxnuu Xuva kō? ¿Xoó ntu i'xá i ña? —tsixe'e ña.

Nantíko kōó ña fariseú san, kaka'an ña:

—I'xá ika Dávii ña —ka'an ña.

⁴³ Kaka'an Jéssuu ni ña:

—Te i'xá ikā ñá ña ne, ¿nté kui kaka'an ntú Davii é Tó'o ña ña, vata ō xe'e Espíritū Sántū san ña é kā'an ña? Tsí ka'an Dávii kídaā:

⁴⁴ Kaka'an Xúva ko nī Tó'ō ko:

“Kutūvín diñi kua'a ko é xntiīn kó dā nté kūvi vii ú nī ña ntaínchu'vi o.”

Kuan ō ka'an Dávii. ⁴⁵ Te kā'an Dávii tsi Tó'o ña ña ne, ¿nté ntu koo ka'an ña tsí i'xá ña ña di? —ka'an Jéssuu.

⁴⁶ Nté uun ña ña ni kuvi nantiko koó ña nté uun tú'ūn. Nté ntūvi tsikán ne, ña ni ntío ká ña'a san tsixé'e ká ña ña.

23

Dā tsi'i kuétsi Jesuu ña fariseu ni mastrú lei

(Mr. 12:38-40; Lc. 11:37-54; 20:45-47)

¹ Kídaā ne, kaka'an Jéssuu ni un ntíí ntíí ña'a sán, nī ña ntántikīn ña:

² —Mastrú lei san nī ña fariseú san ne, ntánakuā'a ña ntó nēe é ncho ka'án lei Muísee san. ³ Dukuān ne, kini nto é ntáka'an ñá ne, vii nto vatā ó ntáka'an ña, ntá tsi ña vii nto vatā ó de ña, tsí ña ntáde ña vatā ó ntánakuā'a ña nto. ⁴ Dōo ntátee tsiñu ña ña'a núu i e dōo ntii tū'un e ña kutii ña'a san, ntá tsi mii ña ne, ña ntío ña tīn nta'a ña nté

un siin. ⁵ Un nti'ī e ntáde ña ne, ntáde ña vata koo é kīni ña'a san. Ntátsuve ña tūtú e dóo nī'í xteén ña ni ntá'a ña, tutu é ūve na'a tú'un Xuva kō. Ná tē nté kaa nani ntete du'nu ña. ⁶ Ncho kuntōo ña mí'ī e dií ka vá'ā ó vi'i viko sán ne, ncho kuntōo ña sia é ntoo un tsi nte núu i kan ini ukún kán. ⁷ Ntio ña é kā'an ún ntí'í ntí'í ña'a ntiusi ni ña nú ā'ví kán ne, é kā'an ún ntí'í ntí'í ña'a tsí mastru ñá ña.

⁸ 'Ntá tsi ña ku ka'án ña'a tē mastru ñá nto, tsí uun tsi Mastru nto. Un ntí'í ntí'í ntó ne, ta'an nto.

⁹ Ná ku ka'án ntó Uva nto ni da xōó ka ña'a ñuxiví a, tsí uun tsi Uva ntō, ña é tuví e dukún kán. ¹⁰ Ná ku dā vá'a nto é kā'an ñá'a san e tó'o ña ntō, tsí mii tsī ú e Tó'o ntō, xu'u é nāni ú Cristu. ¹¹ Ntō'o é dií ka na'nu ña'a nto ne, kada tsiñu nto iña tá'an nto.

¹² Nto'o e ntáde na'nu ña'a nto ni tā'an nto ne, vií Xuva kō é nainu xuvi ntō. Ntō'o é ña ntáde na'nu ña'a nto ne, Xuva kō ta'xi ña é ntuna'nu ña'a nto.

¹³ 'Ntá tsi 'ntā'vi ide ntó, ña vete, mastrú leí nī ña fariseu!, tsi úvi nuu i é ntáde nto. Tsí ntánakadi núu nto itsi mí kadē kû've Xuva kō. Nté mii ntō ña ntío nto é kuíta ntí'xin nto ne, ntē ña ntaxé'e nto itsi é kuíta ntí'xin tuku ña'a, ña e dóo ncho kuíta nti'xin.

¹⁴ 'Ntā'vi ide ntó, ña vete, mastrú leí nī ña fariseu!, tsi úvi nuu i é ntáde nto. Ntánaki'i nto vi'i ñadī'í kií san ne, dōó na'a ntáka'an ntâ'ví nto vata koo é tēe xu'u nto e ntáde nto. Dukuān ne, dií dií ka ni'i nto é ntō'o nto.

¹⁵ 'Ntā'vi ide ntó, ña vete, mastrú leí nī ña fariseu!, tsi úvi nuu i ntáde nto. Nā tívī mí'ī é ña kí'in nto vata koo é vīi nto é kuinti'xe kuān té uun kúdií ña'a vatā o ntákuinti'xe nto. Kidāā, dá kakuinti'xe ña ne, ntáde nto é kūvi ña é dií dií ka kini kaa é ñivi ntō. Dadīi kí'in ntó ni ñā dô'vi kan.

¹⁶ 'Ntā'vi ide nto! tsí ntō'ó ne, vata ntāa ña kuāa ntāa nto, ña é dotō tsí kanañē'e túku ña'a nté

koo kī'in ña. Ntáka'an nto: “Tē xoó ña'a kakuni'i ñā xūkún sán ne, ñá tē neé kaidiá'vi. Ntá tsi te kakuni'i ña ōro é naxe'e ini ukún san ne, da mií é vií ña é kāka'an ña”, xkoó ka'an nto. ¹⁷ ¡Ñā kuāá tuntu! ¿Nee iñá ntu é dií ka nuu á'vi: ōró san ne, o xūkún san é kāde i e kúviko oro san? ¹⁸ Ntáka'an nto: “Tē xoó ña'a kakuni'i ña nāá san ne, ñá tē neé kaidiá'vi. Ntá tsi te kakuni'i ñā doméní san é ntēku nú nāá san ne, da mií é vií ña é kāka'an ña”, xkoó ka'an nto. ¹⁹ ¡Ñā kuāa! ¿Nee iñá ntu é dií ka nuu á'vi: doméní san ne, ō nú nāá san mí kade i e kúviko doméní san? ²⁰ Xoó ña'a é kakuni'i ña nāá san ne, kakuni'i ña nāá san nī é un ntí'ī é ntekú nuu i kan. ²¹ Xoó ña'a é kakuni'i ña xūkún san ne, kakuni'i ña Xuva kō di, tsí tó'o xūkún san ña. ²² Xoó ña'a é kakuni'i ña é dukún kán ne, kakuni'i ña Xuva kō di, tsí ikán tuví ña, kadē kú'vē ña.

²³ ¡Ntā'vi ide ntó, ña vete, mastrú lei ni ña fariseu!, tsi úvi nuu i é ntáde nto. Tsi ntánakué'e nto nta'a Xuva ko uun ta'vi i é u'xi xuku mínū ngatsí, ni ānī, ni kōminú san, ntá tsi ña ntáde nto kuenta née iñā é dií ka nuu á'vi é kāka'an leí san, mí kāka'an é vīi o é vā'á ni ta'an kō, é ntuntā'ví ini ko ñā, é kuinti'xe ko Xuva kō. Ñā xtúvī mii nto é vií ntó tsikan, ntá tsi kantio é vií nto sá'a di. ²⁴ ¡Vata ntāa ña kuāa ntāa nto é dotō tsi ntánañe'e nto tuku ña'a nté koo kī'in ña! ¡Ntō'ó ne, ntáka'an ntée nto ña'a, ña é ña kué'e nuu i é kīni kaa ntáde, ntá tsi ðivi nto ne, dií dií ka kue'e kuétsi ntó!

²⁵ ¡Ntā'vi ide ntó, ña vete, mastrú lei ni ña fariseu! ¿Nté kui ata tásá xntu san ni ata kó'ó san ntánakate nto? Tsi iní i kán ne, dentu kue'en kuenta iñā í e dóo dú'u nto, e dóo ntio nto é un ntí'ī. ²⁶ ¡Fariseu kuaa! Di'na nakate nuu nto tásá san ni kō'ó san ði ne, kidāā ne, ntoo atá i di.

27 'jNtā'vi ide ntó, ña vete, mastrú lei ni ña fariseu! Vata ntáa nú ñañā é naxe'e dú'xe kuī'xin ata i ntáa nto. Dōo tí ntaa é koto ō ne, ntá tsi iní i kān ne, ñu'u tsitu xiki tē'ú ni nūu i é dentū. 28 Kuān ntáa nto di, tsi dóo va'á nto, kuiní ña'á san, ntá tsi dóo vete nto, tsí ñu'u tsitū nima nto é kīni kaa, e úvi nuu i ntáde nto.

29 'jNtā'vi ide ntó, ña vete, mastrú lei ni ña fariseu! Ntáde vá'a nto ñañā ñá ka'án naa Xuva ko kidaā ne, ntántakutu nto ñañā ñā'a, ña e dóo va'á ñā'a san. 30 Ntáka'an nto: “Tē dí ni kántoo ntí ntuvi dá ntoo uva ikā ntí ne, ña ni xntíi ntí ña é ka'ní ñá ña ntáka'án naa Xuva ko san.” Kuān ó ntáka'an ntó, kuān té ña ntáa. 31 É kuān ó ntáka'an ntó ne, ntáka'an nto tsí i'xá nti'xe nto ña é'ni ña ka'án naa Xuva ko san, tsí dé ñā kue'en ñā'a nto di. 32 Ntō'ó ne, nantí'i ntó nēe e éni ntu'u uva ata ntō.

33 'jNtō'ó ne, vata ntáa i'xá e ña vá'ā ntáa nto, vata ntáa tatá koo ntáa nto! ¿Nté ntu koo nakáku nto te kā'an Xúva kō é kī'in nto dô'vi kan? 34 Dukuān né, taxnūu ú ña ka'án naa ko mí ntoo nto, nī ña e dóo ki'in iní í, nī mastrú san. Iō ñá ne, ka'ní nto ña. Iō ñá ne, xnteē ntó ña ntiká krusi kan. Iō ñá ne, natii nuu nto ña xo'o má vi'i mi ntánataká nuu nto. Iō ñá ne, kadā xení nto ni ñā da mí'i ká ñuú mí kī'in ña. 35 Kaxntēé na'a Xúva ko kuēnta ntó kuenta iña un ntíi ntíi ña é vā'á ña'a, ña é xi'i, uun tsi nté i'xá Adaán san, ñá nani Ábee, ña é ña ni ide núu í é kīni kaa ne, uun tsi da nté Zacaria, í'xá Berequia, ña e é'ni nto mé'ñū má vi'i mí kuviko nī nú nāa Xuva ko. 36 Nuú é ntaā i é kāka'án u ni ntō tsí ni'i ña ntántoo vevii é ntō'lo ña kuenta iña i é un ntí'i nūu i sá'a.

*Dā éku Jesuu kuénta iña ñuú Jerusaleen
(Lc. 13:34-35)*

³⁷ ;Ña ntá'vi ide ntu nto, ñuú Jerusaleen! Kae'ní nto ña ntáka'án naa Xuva ko. Kaxé'e xuu nto ña é taxnuu Xuva kō é kā'an ñá ni ntō. Dōó ki'in itō ntío ko é nātee ta'an ntí'i ú nto vatā ó kanatsi'i tsú'ün san á i'xá ti má ntí'xin ti, ntá tsi ña ni ntío nto. ³⁸ Kiní nto ve, tsí ña kuntóo ká ña'a ñuú nto kãn. ³⁹ Tsí kaka'án u ni ntō tsi nté uun itó ka ña kiní nto kó dā nté kā'an nto: “Dōó ka'nu ña'a, ña é vē'xí naa Xuva ko”, koo ka'an nto —ka'an Jéssuu.

24

Dá kakā'an Jéssuu é nakatsin ña'a úkūn ñá Israeé san

(Mr. 13:1-2; Lc. 21:5-6)

¹ Ntíi Jéssuu má úkūn kãn. Kué'ēn ká ña itsi kãn dá xee ña ntántikin ña, ntáka'án ñá e na kōto ña úkūn sán e dōo vá'ā o. ² Ntá tsi kaka'án Jéssuu ni ña:

—¿Ñā ntu ka'ini nto é un ntí'i sā'a? Nuú é ntaā i é kākā'án u ni ntō, tsí ña tuvi nté uun xuu é odo ntí'i ta'an vevii é ña nakátsin ña'a san rkontúvi —ka'an ña.

¿Nté ntu koo kuvi di'nā dá ntí'i ñuxiví san?

(Mr. 13:3-23; Lc. 21:7-24; 17:22-24)

³ Dá tūví Jéssuu tí'i i é nani Ōlivú ne, xée ētsin ña ntántikin ña, tsíxe'e ña ñā:

—Ká'an nto vē: ¿Amá ntu kuvi sá'ā? ¿Nté ntu koo kuvi te xee ntúvi e nainu nto, te ntí'i ñuxiví sa? —ka'an ña.

⁴ Kaka'án Jéssuu ni ña:

—Kuenta tsí vií nto e ña xoxo kaní nta'ví i nto.

⁵ Tsí dōo titín ña'a ka'an ña é divi ñā é Crístu ña. Ka'an ña: “Xu'u é Crístú u”, koo ka'an ña. Nā te da dīi ña'a kaní nta'ví ña. ⁶ Tekú nto tsi é xio xío kakuví du'xēn. Ntá tsi koto nto tē ña ku'ví nto. Tsí kantio é kuān koo kuvi. Ntá tsi vata xée ntúvi e ntí'i ñuxiví

sa. ⁷ Tsí nāa uun ñuú ni tūku ñuu. Ña tsiñu na'nu i sá'a ne, naa ñá ni tūku ña tsiñu i. Kutamá ne, táan dā mí'i ká ñuu. ⁸ Te kūvi sá'a né, dā ve kaiñi ntu'u é ntō'o ña'a san.

⁹ 'Kidáā ne, ntada ñá nto kuenta ntá'a ña'a, ña é kadā xení ni ntō, é ka'nī ñá nto. Un ntíí ntíí ña'a san kune'u iní ña ni nto kuēnta iñá ko. ¹⁰ Ntuvi tsikán ne, dōó titín ña'a xtuví mii ña e ntákuinti'xe ña ko. Ká'an ntéé ta'an ña. Kune'u iní ña ni tā'an ña. ¹¹ Dōó titín ña'a kí'xi ña é kā'an ñá tsi naa Xuva ko kaka'an ñá ne, ñá te da dīi ña'a kaní nta'ví ña. ¹² Tsi dōo kukue'e é kīni kaa e ntáde ña ne, xtuví mii ña é kākuinima ñá ta'an ña. ¹³ Ntá tsi xoó ña'a é kūtíí ña da nté tē ntí'i ntuvi tsikán ne, nakáku ña. ¹⁴ Tú'ūn va'á iña mí kadē kú've Xuva kō ne, ká'ān ntodó ña'a dá kaníi ñūxiví, vata koo é kīni un ntíí ntíí ña'a. Kidáā ne, ntí'i ñūxiví sa.

¹⁵ 'Uun ntuvi ne, kūví vata ō ka'an Dáníee, ñá ka'án naa Xuva ko kídaā. Kiní nto tsí kuntitsi uun nuu i e dōo kīni kaa, nuu i é ña ntío kue'en Xúva ko, mē'ñú i mí dōo kuikó san. (Xoó ntánakuā'a i né, na kí'in diki ña.) ¹⁶ Kidáā ne, ña ntántoo ñuú Judeá ne, na kūnu ña kí'in ñá nte xúku kán. ¹⁷ Xoó ña'a, ña ntoo da'na diki vi'i i kán ne, ñá kunē'é ña nuu ña má vi'i ña kán é kí'i ña iña ña. ¹⁸ Xoó ña'a, ña é ñu'u mātú i kán ne, ñá kunē'é ña kínaki'í ña kutuun ña. ¹⁹ Ntā'vi ide ñá ñu'u i'xá i ntuvi tsikán, ní ñá e ntánatsitsi i'xá i! ²⁰ Kákan nto nta'a Xuva kō e ña kantío é kūnu nto ntuvi ví'xin, nté ntuvi dá iō dá'na. ²¹ Kidáā ne, un vá'a tsi nto'o ña'a san. Váta kiní ña'a e dōo nto'o ña nuu i é kīni kaa sá'a nte ntúvi é iñi ntu'u ñūxiví sa. Nté uun ito ka ñá kuan kōo kuvi di. ²² Tē ña nanti'i Xuva ko ntuvi tsikán ne, nté uun ña'a ña nakáku ña. Ntá tsi nainu Xúva ko ntūvi tsikan da xe dōo kakuinima ñá ña náakxnúu ña.

²³ Te káka'án uun ña'a ni ntō kídaā: “Koto nto, tsí

i'a tuví Cristu”, o te kākā'an ña: “Ikān tuví ña”, ne, ñá ku kuinti'xe nto ña. ²⁴ Tsí ki'xi ña veté ne, ka'an ña tsí Cristu ña. Tuku ña veté san ne, ka'an ña tsí kaka'an ñá naa Xuva ko. Vií ña nuu i é kīnī ña'a san ne, vií ña nuu i e dóo na'nu é kāni nta'ví ña ña'a san. Tē dí kuví ne, un tsi nte ñá ntákuinti'xe i ko kaní nta'ví ña ña. ²⁵ Koto nto, tsi é di'na kaka'án u ni ntō é kuān koo kuví. ²⁶ Dukuān né, te kākā'an ñá ni ntō: “Koto nto tsí tuví ña má kū'u kan”, ne, ñá ku ñe'ē nto. Te kākā'an ña: “Tuví ña má vi'i kān”, ne, ñá ku kuinti'xe nto. ²⁷ Tsí vatā ó kaxi'í nuu nté uun diñi i e dukún kān un tsi nté tuku diñi i kān né, kuan kōo xi'í nuu ka'nu ú ne, da née inī xnto nainu ú, xu'u é vēxkúvī ú ñatī. ²⁸ Dā mí'ī ká tuví kúñu tē'ú ne, ikān ntáká nuu skuilú san.

Nté koo nainu Jesucristu

(Mr. 13:24-37; Lc. 21:25-33; 17:26-30, 34-36)

²⁹ Ura tsí i tē ntí'i e dóo ntánto'o ña'a ntuví tsikán ne, kuneé ngantií san; ntē ña xi'í nuu ká xoó san. Kó'xō kímī san e dukún kān ne, kantá nuu e dukún kān. ³⁰ Kidáā ne, ntii díto nuu i e dukún kan iña kó, xu'u é vēxkúvī ú ñatī. Kidáā ne, un ntíi ntíi ña'a ñuxiví sa ne, u'vī ña. Kiní ña tsi vé'xī ú, xu'u é vēxkúvī ú ñatī, mé'ñū viko é ñu'u e dukún kān. Kiní ña tsi dóo iō ntii kó, tsi dóo ka'nu u. ³¹ Taxnūu ú ánjē kó e dóo ntii nakuēku ña trunpetá ne, natee ta'an ña ña'a, ña é nakaxnúu ú, dā mí'ī ka mí ntoo ña da kaní ñuxiví sa.

³² Koto nto tun ígū sán ne, kiní nto: Dá dā vé ute nta'a utun san, dá dā vé kakene xuku í ne, ini nto tsí dokó sa xee ntúvi ka'ni. ³³ Kuan kōo kuví dí te inī ntí'i ntó nuu i tsíkan. Kutuní nto tsí é ntísi nteé u xi'í nto. ³⁴ Nuú é ntaā i é kākā'án u ni ntō tsí ña kuví ña'a, ña ntántoo ntuví sá'a, dā nté kuví ntí'i nuu i

sá'a. ³⁵ E dukún kan ni ñūxiví sa ne, kunaa, ntá tsi tú'ūn kó ne, ñá kunāa kue'en.

³⁶ Ntá tsi nté uun ña'a ñá ini ña neé ura kuvi sá'ā, nté ánje Xuva kō, ña ntoo e dukún kán, nté xu'u é I'xā ñá ko ñá ini u. Da mii Uvā kó ini ña.

³⁷ Vata ō kúvi ntuví dá itúvi ña ata ika ko Nōeé ne, kuan kōo kuvi te nainú u di, xu'u é vēxkúvī ú ñatīi.

³⁸ Tsi kidāā ne, ntuví di'na dá nakuntéku ntute ñūxiví san ne, ntaé'xī ña ntáxi'i ña ne, ntatánta'a ña. Kuan ō dé ña da nté xee ntúvi é k'í'vī Noee íni arká san. ³⁹ Ná ni kutūni ña nté koo kuvi ña dā nté xee ntúte san é nataví núu ña un ntíí ntíí ña. Kuan kōo kuvi te nainú u di, xu'u é vēxkúvī ú ñatīi. ⁴⁰ Kidāā ne, uvi ñá'a ñatīi san ne, ntaítu ña. Uun ña kí'in ña nī kó ne, uun ña kutuví mii ña. ⁴¹ Úvi ñadī'í san ne, ntántiko ña. Uun ña kí'in ñá nī kó ne, uun ña kutuví mii ña.

⁴² Koto nto ve, tsi ñá ini ntó nee ntúvi, neé ura nainú u, xu'u é Tó'o ntō ko. ⁴³ Ntá tsi kuenta tsí víi nto. Tē dí ini tó'o vī'i san neé ura kí'xi ña du'ú san niñú a ne, koo tú'vē ñá ne, ñá kué'é ña é kí'i dú'u ña du'ú san iña ña. ⁴⁴ Dukuān ne, koo tú'vē nto ve. Tsí ura dá ña kantétu nto ne, ura í tsikan naínú u.

*Ña é káde tsiñu vá'a nī ña é ña káde tsiñu vá'a
(Lc. 12:41-48)*

⁴⁵ Xoó ña'a, ña kade tsiñu e dóo ini de ntāa ña, ña e dóo kí'in iní i ne, ka'an tó'o ñā é kuvi kodo nuū ñá iña ví'i ña, é kué'é ña é ká'xí ña ntáde tsiñu ni'i ña te xee úra i. ⁴⁶ ¡Nté kuí vá'a nī ña é kade tsiñu te káde ntaa ñá tē xee tó'o ñā! ⁴⁷ Nuū é ntaā i é kaka'án u ni ntō tsi kué'e tó'o ñā é kūnteé nta'a ña un ntíí ntíí iña ña. ⁴⁸ Ntá tsi te ña kade tsiñu san kini kaa ña ne, kadē kuení ña te kukuí ka tó'o ñā ne, ⁴⁹ kade xení ña nī ña ntáde tsiñu ni'i ñā né, da mii kué'en tsi e ntáxi'i ntaé'xi ña nī ña kí'vi ni'i ñá ne, kidāā ne, da

née inī ñá naxee tó'o ña ⁵⁰ ūun ntuvi dá ña kantétu ña. ⁵¹ Kidáā ne, ta'xi tó'o ña ñā. Ká'an ñā tsí ni'i ña é ntō'o ña é kāduku ntée ña vete. Ikān né, dōó kueku ña ne, naka'xí ka'ñī ña nú'u ñā.

25

Kuenta iña ú'xi ñádř'i kuétsī

¹ Mí kadē kû've Xuva kō ne, vata kaa u'xi ñádř'i kuétsī é kuē'en ni'í tun kantílīn tun é kuē'en tun é nāni'i ta'án tun ña da vé tánta'a san. ² Ú'un ñā'a tún ne, ña túvi dīkí tun nté koo vií tun. Ú'un ñā'a tún ne, dōó iō dīkí tun é vií tun. ³ Ta'nu é ña tuvi dīkí í san ne, dā kue'en ni'í tun kantílīn tún ne, ña ni ídō tún asete. ⁴ Ntá tsi ta'nu iō dīkí í ne, odō tún tsá'a āseté tun ni kántílīn tun. ⁵ Da ñi kākukuii ña da vé tánta'a sán ne, kídī tun. ⁶ Dā kú dava ñūu ne, kaka'an ñā'a: “Koto nto tsi vé'xi ña da vé tánta'a san. Kue'ēn ntó te nāni'i ta'an nto ña”, ka'an ña. ⁷ Nákuntāñī tun, un ntí ntí tun, vata koo é tsoo tú've tún kantílīn tun. ⁸ Kidáā ne, ntáka'an tá'nu é ña tuvi dīkí í san ni tā'nu e dōó iō dīkí í san: “Tā'xi kudii nto áseche nto, tsí kanta'va mí kanchílīn ntí”, ka'án tun. ⁹ Ntá tsi nantiko koó ta'nu iō dīkí í san: “Á chē ña xee tá'an iñá ntí che tā'xi ntí nto. Díí ka vá'ā ó che kuē'en ntó, kūkuiín nto iña mií nto nu á'ví kán”, ka'án tun. ¹⁰ Da ñi kuē'en tún kūkuiín tun ne, kidáā xeé ña da vé tánta'a san. Ta'nu é iō tu've i ne, kúkř'ví tun má vi'i kán mí kakūvi viko sán ne, nakāđi tó'o vi'i sán xi'í san. ¹¹ Dā rkontúví ne, xée tā'nú nguii sán ne, ntáka'án tun: “¡Nakaán nto xi'i nto, tó'o vi'i!” , ka'án tun. ¹² Ntá tsi kaka'an tó'o vi'i san: “Nuu é ntaā i é kākā'án u ni ntō, tsí ña iní u nto”, ka'an ña —ka'an Jésuu.

¹³ Kidáā ne, kaka'an Jésuu ni ña:

—Kuntōo tú've ntó ve, tsí ña ini nto nee ntúvi, neé ura é nainú u.

Kuenta iña diú'un

¹⁴ Mí kadē kù've Xuva kō ne, vata kaa uun ña'a kaa, ña é dā ve ki'in túku ñuu. Kāna ña ña ntáde tsiñu iña ñá ne, xé'e ñā é kuēnta víi ña iña ña.

¹⁵ Xé'e ña ūun ña kade tsiñu san u'un míil diu'ún san. Uun ña'a ñā né, uvi míil. Ña kuvi ūnī san ne, xé'e ña ña ūun míil. Xé'e ñā é un é un ña vata tsi kaa kutíi ña kuenta víi ña. Kidāā ne, kué'en ñā. ¹⁶ Ña é ni'i í u'un míil sán ne, ura tsí i kue'en ñá ne, dé tsiñu ni'i ña é u'un míil sán ne, ní'i ka xtúku ña u'un míil ka. ¹⁷ Kuan tsī o dé ña é nī'i i uvi míil sán di. Ní'i ká xtukú ña uvi míil ká di. ¹⁸ Ntá tsi ña é ni'i i uun míil sán ne, ēte ña xavi ne, í'xi ñā diu'un tó'o ñā.

¹⁹ Dā kú na'a ne, nāxee tó'o ña ntáde tsiñu san ne, nadita ñá kuenta. ²⁰ Ña é nī'i i é u'un míil sán ne, nāxee ñá ne, nākué'e ñā tó'o ña ū'un míil ká xtuku é nī'i ña. Kaka'an ñá nī tó'o ñā: “É ū'un míil e tá'xi nto kó ne, i'a ni'i xtuku ká u u'un míil ká iña nto”, ka'an ña. ²¹ Kaka'an tó'o ña ni ñā: “Dōo vá'ā o den, e dén ntaan. Tsí da xe dén ntaan un siin e tá'xī ú o ne, kué'e ká xtuku tá'xī ú o é kadān ku'ven. Ki'xin nī kó, kutūvin dínin nī ko”, ka'an ña. ²² Ña é nī'i i uvi míil sán ne, nāxee ñá di. Kaka'an ñá nī tó'o ñā: “É ūvi míil e tá'xi ntō kó ne, i'a ni'i ká u uvi míil ká xtuku, é nī'í ko”, ka'an ña. ²³ Kaka'an tó'o ña ni ñā: “Dōo vá'ā o dén, e dén ntaan. Tsi dén ntaan é un siin e tá'xī ú o ne, kué'e ká xtuku tá'xī ú o é kadān kú'ven. Ki'xin nī kó, kūtūvin dínin nī ko”, ka'an ña.

²⁴ Ña é nī'i i uun míil sán ne, xée ñā di. Kaka'an ñá ni tō'ó ña: “Iní u tsi dóo diin nto. Katava nto mí ña ni í'xi nto ne, kata'vi nto mí ña ni itu nto.

²⁵ Dukuān ne, û'ví ko ne, ixkú'xī ú diu'un nto. U'un nto diu'un nto”, ka'an ña. ²⁶ Ntá tsi kaka'an tó'o ña

ni ñā: “Dìvīn né, dōo kini iden, dōo du'xen ō. Inin tsí katāvá u mí ña ni í'xī ú ne, kata'vī ú mí ña ni itú u. ²⁷ ¿Nté kui ña ni xtuvín ntun diu'ún ko mí kue'nu í'xá í, vata koo é te ntiko kōó u ne, nani'í ko diu'ún ko ni í'xa í?”, ka'an ña. ²⁸ Kidáā ne, kaka'an ñá ni ña ntoo ikān: “Naki'i nto é uun míil é nī'i ñá ne, ku'é e nto ñā é nī'i i u'xi míil san. ²⁹ Tsí da xōó ka ña'a é ío iña ñá ne, ní'í ká ña; kukuika ñā. Ntá tsi ña é ña ku'é e ío iña í ne, naki'i ká ña é ío iña ña. ³⁰ Ña é ña vá'ā ó kade tsiñu sán ne, kiñu'u nto ña kí'i kán mí dóo nee. Ikān né, dōo kueku ña ne, ka'xí ka'ñī ña nú'u ñā”, ka'an ña.

Nté koo xntēkú kū've Xuva kō iña ña'a dá kanñi ñūxiví sa

³¹ Tē naínú u, xu'u é vēxkúvī ú ñatīí ne, dōo ka'nu ña'a u. Kí'xi ú ni ūn ntíí ntíí ánjē kó ne, kutūvī u nú tēú kō e dóo ka'nu u. ³² Nataká nuu un ntíí ntíí ña ñūxiví san nuú ko ne, tsoo xio ú ña, é un é un ña, vatā ó katsoo xio paxtú san ndi'u ñá ni lē'ntu ña. ³³ A le'ntú san ne, tsoo ú ti diñi kua'a kó ne, ndi'u sán ne, tsoo ú ti diñi datsin ko. ³⁴ Kidáā ne, xu'u é Rei ú ka'án u nī ña ntoo diñi kua'a ko: “Kí'xi nto, tsi dóo ntio Uva kó nto. Kuntōo nto mí kadē kū've Xuva kō tsi é ío tu've iña nto un tsi nte dí'na dá de kú've ñá ñūxiví san. ³⁵ Tsí dā kákīn kó ne, ta'xī nto é kā'xí u. Dā itsí ko ne, ta'xī nto é kō'o u. Kuān te xio ñuú vé'xī ú ne, dōo diní nto é kutūvī u ni ntō. ³⁶ Dá kantíí u ne, ta'xī nto doo é kunūu u. Dá nchokuví u ne, íxkoto ni'ni nto ko. Dá inuu kutu ú ne, íxkoto ni'ni nto ko”, koo ka'án u. ³⁷ Kidáā ne, ká'ān ña é vā'á ña'a san ní ko: “¿Amá ntu ini ntí e kákīn ntō ne, tā'xí ntí é kā'xi nto? ¿Amá ntu ini ntí e itsi ntó ne, tā'xí ntí é kō'o nto? ³⁸ ¿Amá ntu ini ntí e xio ñuú ve'xi nto ne, tā'xí ntí mí kutuví nto? ¿Amá ntu ini ntí e kantíí nto ne, tā'xí ntí doo

é kunūu nto? ³⁹ ¿Amá ntu íni ntí é nchokuví nto, o nuu kutu ntō ne, ixkóto nī'ni ntí nto?”, koo ka'an ña. ⁴⁰ Kidáā ne, xu'u é Reí u ne, ká'ān ú ni ñā: “Nuu é ntaā i é kākā'án u ni ntō, tsí da kuān ó de nto ni tā'an nto, ña é dií ka dutsi ne, vata te xū'u kuán o de nto nī ko”, koo ka'án u.

⁴¹ 'Kidáā ne, xu'u é Reí u ne, ká'ān ú nī ña ntoo diñi datsin kó: “Kunu nto nuú ko, ña kini ntáa. Kue'en nto mí kai'xi ñú'u ntii dañu ntūvi, é de kú've u iña tó'ō e ña vá'ā san nī ánje ī. ⁴² Tsí dā kákin kó ne, ña ni tá'xi ntō é ká'xí u. Dā itsí ko ne, ña ni tá'xi ntō é kō'o u. ⁴³ É xīo ñuú vé'xí ú ne, ña ni tá'xi ntō mí kutūví u. Íntí u ne, ña ni tá'xi nto dōo é kunūu u. Nchokuví u ne, ínuu kutū ú ne, ña ni íxkoto ní'ni nto ko”, koo ka'án u. ⁴⁴ Kidáā né, tsixe'e ñā'a sán ko: “¿Amá ntu kákin ntō? ¿Amá ntu itsi nto? ¿Mí'i ntū é xio ñuú ve'xi nto? ¿Amá ntu kantíi nto, ó é nchokuví nto, o inuu kutu ntō ne, ña ni xntíi ntí nto?”, koo ka'an ña. ⁴⁵ Kidáā ne, ká'ān ú ni ñā: “Nuu é ntaā i é kākā'án u ni ntō, tsí te ña ni xntii nto ta'án nto, ña é dií ka ntā'ví san ne, ña ni xntíi nto kó dí”, koo ka'án u. ⁴⁶ Kidáā ne, kí'in ñā mí nī'i ña é nto'o ña ntii dañu ntūvi. Ntá tsi ña é vā'á san ne, kuntoo ña ni Xuva ko ntii dañu ntūvi —ka'an ña.

26

*Dā ntúkū nuu íni ña nté koo tññ ña Jesuu
(Mr. 14:1-2; Lc. 22:1-2; Jn. 11:45-53)*

¹ Dā kúvi ká'an Jéssu sá'ā ne, kaka'an ñā nī ña ntántíkin ña:

² —Íni nto tsí uvi ntūvi ve xee viko dá nātavá Xuva kō ña Israee ñuú Egítō. Kidáā ne, xu'u é vēxkúvī ú ñatíi ne, ntada ñā ko kuenta ntá'a ña'a san é naxnteē ñā ko ntiká krusi kan —ka'an ña.

³ Ntuvi tsikán ne, nataká nuu tó'ō dutú san ni ñatā san má vi'i kā'nu dutu ñá odo nūu, ñá nani Caífaa. ⁴ Nātīn ña ni tā'an ña nté koo tīn xu'ū ñá Jesuu é kā'ní ña ña. ⁵ Ntá tsi ntáka'an ña:

—Ñá vīi o mé'ñū vikó san vata koo é ña kudīn ña'á san ni kō —ka'an ña.

Dā da'ví ñadī'í san cho'o vīdin dīki Jēsuu
(Mr. 14:3-9; Jn. 12:1-8)

⁶ Dá tūví Jesuu ñuú Betania, má vi'i Sīmuun (ña é kānakó'xo kúñu ī kidaā) ne, ⁷ xée uun ñadī'í mí tuví ña, ni'i nta'a ña ūun xuxu cho'o vīdin e dóo nuu á'vi. Dá'vi ña dīki Jēsuu chó'o vīdin san da tūvi ña nú mēsa kan. ⁸ Ntá tsi kudiin ña ntántīkin ña da íni ña ne, kaka'an ña:

—¿Nté kui doto xntu kanatīvi ñá cho'o vīdín san? ⁹ Tē dí ni diko ñā né, dōo kue'é diu'un ní'i ña. Kidāā ne, kuvi kué'e ña diu'ún san ñá ntā'vi —ka'an ña.

¹⁰ Ntá tsi tēkú Jesuu nee iña ntádē kuení ña ne, kaka'an ñá ni ñā:

—Ñá ku natēku du'xen ntó ña, tsí nuu i é vā'á kade ña nī ko. ¹¹ Ña tūvī nté uun ntuvi é ña kuntóo ña ntā'ví san ni ntō, ntá tsi xu'ú ne, ñá nā'á ka kutuví u ni ntō. ¹² Dā da'ví ña kúñū kó cho'o vīdín san ne, kaxtūví tu've ñá ko é kuntū'xí u. ¹³ Nuú é ntaā i é kāka'án u ni ntō tsí dā mí'í ká e ntáka'an ntódo ña tú'ūn va'á san kuenta iñá ko kanñi ñūxivi sa ne, ká'an ñā'a nté ō dé ñadī'í sa'á ne, naka'an ña ñā —ka'an Jēsuu.

Dā diko Júda Jēsuu
(Mr. 14:10-11; Lc. 22:3-6)

¹⁴ Kidāā ne, uun ña'a ñā é uxuvi ñá'a san, ñá nanī Júda Iscārioté ne, kué'en ñā mí ntoo tó'ō dutú san, ¹⁵ kaka'an ñá ni ñā:

—¿Nté ntu kaa ta'xi nto kó te ntāda ú kuenta Jésuu ntá'a nto? —ka'an ña.

Xé'e ña ña ōko u'xí diu'un kui'xín ne, ¹⁶ nté ūra tsikan ntúkū nuu iní ña nté koo ntada ña kuenta Jésuu.

Dā é'xi dad# Jesuu ni ñá ntántikín ña

(Mr. 14:12-25; Lc. 22:7-23; Jn. 13:21-30; 1 Co. 11:23-26)

¹⁷ Dā kíi ūun viko da nátava Xuva kō ña Israee ñuú Egítō sán ne, xéē ña ntántikín ña mí tuví Jesuú ne, ntáka'an ña:

—¿Mí'í ntū ntio nto é xtūví tu've ntí é kā'xi ntó iña vikó sá'a? —ka'an ña.

¹⁸ Kaka'an Jésuu ni ña:

—Kue'ēn ntó ñuú Jerusaleen, nú vi'í ña tsikán ne, ká'an nto ni ña: “Kaka'an Mástrú san: É dokó sa xee ura iñá ko. I'a nú vi'í nto kán ka'xí u iña vikó san nī ña ntántikín ko”, koo ka'an nto —ka'an Jésuu.

¹⁹ Kuan ō dé ña ntántikín ñá vata ō ka'an ñá ne, ikan xtūví tu've ña é kā'xi ñá iña vikó san.

²⁰ Dā kuáa ne, íntōo dad# Jesuu ní uxuvi ñá'a, ña ntántikín ña. ²¹ Da ntaé'xi ña ne, kaka'an Jésuu ni ña:

—Nuu é ntaā i é kaka'án u ni ntō, tsí uun nto ne, díko ntō ko —ka'an ña.

²² Ñá tē nté kaa íntoo nta'xa ña ne, é un é un ña ntátsixe'e ña ña:

—¿Vá divi ntū u, Tó'ō? —ka'an ña.

²³ Kaka'an Jésuu ni ña:

—Ña é dad# tsi xnuu ntó'o tañú'u i ini ko'ó san nī kó ne, divi ña e díko ñá ko. ²⁴ Xu'u é vēxkúvī ú ñatíí ne, kuví u vatā ó uve na'a tú'un Xuva kō, ntá tsi ntā'vi ide ña é díkó ko. Díí ka vá'a ó tē dí ña ni kaku ña —ka'an ña.

²⁵ Júdá, ña é dikō ñá ne, tsixe'e ña:

—¿Vá xū'ú ntu, Tó'ō? —ka'an ña.

Kaka'an Jésuu ni ña:

—Kuān ó kaka'an —ka'an ña.

²⁶ Da ñi ntaé'xī ñá ne, kī'i Jesuu tañú'ū sán ne, nākué'e ña sintiá'vi nta'a Xuva kō ne, kátsin dava ña ne, xé'e ña ña ntántikin ñá, kaka'an ña:

—Kī'i ntó, ka'xí nto. Sá'ā ne, kúñū kó —ka'an ña.

²⁷ Kī'i ña e'xin sán ne, nākué'e ña sintiá'vi nta'a Xuva kō ne, xé'e ña ña, kaka'an ña:

—Ko'o nto, un ntíí ntíí ntó, ²⁸ tsi sá'ā ne, níñi ko é xē'é u xu'u kó é kātí ú kuenta iña dóo títin ña'a san vata koo é nakate Xuva kō kuetsí ña. ²⁹ Kaka'án u ni ntó tsi ña ko'ó ka ú ntute tinti'ó sa dā nté ko'ó dadíí ú ni ntó ntute tinti'ó xēé san mí kadē kû've Xuva kō —ka'an Jésuu.

*Dá kakā'an Jésuu tsí ka'an Pedru tsí ña íni ñá ña
(Mr. 14:26-31; Lc. 22:31-34; Jn. 13:36-38)*

³⁰ Dā kúvi íta ña nchu'un iña Xuva kó ne, ntíi ña, kue'en ña xuku Olívu. ³¹ Kidáā ne, kaka'an Jésuu ni ña:

—Un ntíí ntíí nto kunu nto kó niñú ve. Tsí kuān ó uve na'a tú'un Xuva kō é kākā'an: “Ka'ní u paxtú san ne, kaka xaa un ntíí ntíí a le'ntu san”, ka'an tú'un Xuva kō. ³² Ntá tsi te ntoto xtuku ú ne, kí'ín ú, kodo nūú u ñuú Galilea —ka'an ña.

³³ Pedrú ne, kaka'an ñá ni Jésuu

—Kuān té un ntíí ntíí ñá kunu ña nto ne, ñá kuan koo víi u —ka'án Pedru.

³⁴ Jesuú ne, kaka'an ñá ni ñá.

—Nuu é ntaā í kaka'án u ni ō tsí niñú ve ne, di'na dá kāna lí'xī sán ne, é uní ito ka'an tsí ña inín ko —ka'an Jésuu.

³⁵ Kaka'an xtúku Pedru ni ña:

—Kuān te kuví u ni ntó ne, ñá kā'án u e ñá iní u nto —ka'an ña.

Kuan ō ka'an un ntíí ntíí ña ntántikin ñá di.

Dá kūka'an ntâ'ví Jesuu má utun mí é nani Get-semānii

(Mr. 14:32-42; Lc. 22:39-46)

³⁶ Kidáā ne, kue'en ní'i Jēsuu ña mí é nani Get-semānii. Kaka'an ñá nī ña ntántikin ña:

—Kuntōo nto i'a, na kī'ín u da'a san, kika'an ntâ'ví u —ka'an Jēsuu.

³⁷ Ntēka ña ntuvi í'xá Zebedeú san nī Pedru. Dōo kúnta'xa iní ña. Dōo dé kuení ña. ³⁸ Kidáā ne, kaka'an ñá nī ntuni ñá'ā san:

—Dóko sá ña kutíí u e dóo nuu nta'xa nimá ko. Kuntōo nto i'a ne, kuntitō ntó nī ko —ka'an ña.

³⁹ Kué'ēn ká ña un sīin ne, nakani iti ña da nté tantée xteen ña ñu'u kán ne, dá kakā'an ntâ'ví ña, kaka'an ña:

—Ūvá, te kūvi né, tā'xi nto é ña nto'ó ko. Ntá tsi ña te é ntio mii ko, tsí nté koo é ntio nto —ka'an ña.

⁴⁰ Nāxee ña mí ntoo ña ntántikin ñá ne, ntákidi ña. Kaka'an ñá nī Pedru:

—¿Nté uun urá ntu ña ni kutii nto kuntito nto nī ko? ⁴¹ Kuntito nto ne, ka'an ntá'ví ntó vata koo é ña vií nto é kīni kaa. Nima ntó ne, ncho vii é vā'a, ntá tsi kúñu ntó ne, ñá kākutíi i —ka'an ña.

⁴² Dā kúvi uvi íto kue'en ñá kūka'an ntâ'ví ña ne, kaka'an ña:

—Uva, tē ña kuvi kuíta nti'xin sá'ā é ña nto'ó ko ne, na kuān koo kuví vatā ó ntio nto —ka'an ña.

⁴³ Dā náxee xtúku ña ne, ntákidi xtuku ntuni ñá ntántikin ña, tsí kantadí mii ntuxnūú ña ma'na.

⁴⁴ Tsoo mii xtúku ña ña ne, dá kuē'en ñá, kuka'an ntâ'ví xtuku ña é kūvi uní íto. Kuan tsí o kaka'an ntâ'ví xtuku ña. ⁴⁵ Kidáā ne, naxee xtuku ña mí ntoo ña ntántikin ñá ne, kaka'an ñá ni ña:

—¿Ntákidi dúkuan ntu ntó? ¿Nto da'na ntu nto? Koto nto tsi e xée ūra í ve é xu'u é vēxkúvī ú ñatíí

ne, ntada ña ko kuenta ntá'a ña kini ntáa san.
⁴⁶ Nakuntáñi nto, kí'in ō, tsi é xee ña é dikó ko —
 ka'an ña.

Nté ō tñn ña Jesuu

(Mr. 14:43-50; Lc. 22:47-53; Jn. 18:2-11)

⁴⁷ Da nii káka'an dúkuan ñā ne, xēē Júdā, uun ña'a
 ña é uxuvi ñá'a san. Nǎ tē nté kaa ña'a ntéka ña, ña
 odo káa ni ūtun. Vé'xi ña kuēnta iña tó'ō dutú san ni
 ñatā san. ⁴⁸ Ña é diko ñá ne, é ká'an ñá ni ñā'a san:
 —Xoó ña'a, ña é ka'xí u xu'u i ne, ðivi ña tñn nto
 ña —ka'án Júdā.

⁴⁹ Ura tsí i xee ña mí tuví Jesuu, kaká'an ña:

—So'o ntō dá, Mastru —ka'an Júdā.

Ne, ē'xí ña xu'u ña. ⁵⁰ Kaka'an Jésuu ni ña:

—Viín nee iña é vē'xin é vīin —ka'an ña.

Kidáa ne, xēe ña'a sán ne, tñn ña Jesuu é kí'in ni'i
 ña ñá nuu ña tsiñu na'nu i san.

⁵¹ Uun ña'a, ña ntántikin Jésuú ne, tāvá ña káa
 ñā ne, ē'ní ña ña kade tsiñu iña dutu ñá odo nūú
 san. Nákuítá tu'un ña lo'xo ña. ⁵² Kidáa ne, kaka'an
 Jésuu ni ña:

—Nāxnuu vá'an káa o. Xoó ña'a é naā ñá nī káā
 ne, káā kuvi ni'i ñá ði. ⁵³ ¿Vá ña kuvi ntu ká'ān ú ni
 Uvā kó, kuiní nto ne, ura dú'va tsi i táxnūu ña uni
 diko u'xi míil ánje ñā? ⁵⁴ Ntá tsi tē dí kuan kōo ne,
 ¿nté ntu koo kuntaa vatā ó kaka'an tú'un Xuva kō
 é da mií é kuān koo kuvi? —ka'an ña.

⁵⁵ Ura tsíkán ne, kaka'an Jésuu ni ñá'a san:

—¿Vē'xí ntu nto é tñn nto uun ña du'u, é kuan o
 odo ntō káa nto ni ūtun san é vēxtñn nto ko? Utén
 utén tuví u má ūkún nto kán ne, ña ni tñn nto ko.

⁵⁶ Ntá tsi kuan kōo kuví vatā ó kaka'an tú'un Xuva
 kō, vata koo é kūntaa é káka'an ñá ka'án naa Xuva
 ko kídaā —ka'an Jésuu.

Un ntíí ntíí ña ntántĩkin Jėsuú ne, inu ña ne, xtuvĩ mii ña ña.

Dā ntitsí me'ñu Jesuu núu dutu ñá odo nūú san
(Mr. 14:53-65; Lc. 22:54-55, 63-71; Jn. 18:12-14, 19-24)

⁵⁷ Ña e tĩn Jesuú ne, kue'en ní'i ña ña mí tuví dutu ñá odo nūú san, ñá nani Caĩfaa. Ikān ntoo mastrú lei ni ñátā, ña ntádē kũ've san di. ⁵⁸ Ntá tsi ntĩkin ika Pedrú san ña dá ntē xee ña nu kí'i kān nú vi'i dutu ñá odo nūú san. Kúkĩ'ví ña iní i kān né, ikān itúvi ña nĩ sntadún san vata koo é kōto ntodo ña nté koo kuví Jesuu.

⁵⁹ Dutu ñá odo nūú san ni ūn ntíí ntíí ña tsiñu i sán ne, ntuku ñā ña é dā'ví dovete ata Jesuu, vata koo é kā'an ña é na kuví ña. ⁶⁰ Ntá tsi kuān te titĩn ña vete xee ña ne, ñá tē kuédadii ni kā'an ñá vata koo é kué'é ña ña doxi'í san. Kidāā ne, xée ūvi ñá'a ne, ⁶¹ ntáka'an ña:

—Ñatĩ sa'á ne, kaka'an ña: “Kuvi nanūu u xúkun Xuva kō sán ne, úni ntūvi tsí naxntĩtsi xtúku u”, ka'an kú ña —ka'an ñá'a san.

⁶² Nákuntĩtsí dutu ñá odo nūú san ne, kaka'an ña:

—¿Ña tuvi ntu é nantiko koō nto? ¿Nee iñá ntu sá'ā é ntáka'an ñá'a san iña nto? —ka'an dútu ñá odo nūú san ni Jėsuu.

⁶³ Ntá tsi nte un siin ña ni ká'an Jėsuu. Kidāā ne, kaka'an dútu ñá odo nūú san ni Jėsuu:

—Kaka'án u ni ntō nuu Xuva ko, ña kantító san, ka'an ntó nĩ kó tē Cristu ntí'xe nto, te Īxá Xuva ko ntō —ka'an ña.

⁶⁴ Kidāā ne, kaka'an Jėsuu ni ña:

—É kākā'an ntú ku nto. Ntá tsi kaka'án u ni ntō tsí vi'i a vé ne, kiní nto ko, xu'u é vēxkúvĩ ú ñatĩ,

te tuví u diñi kua'a Xuva kō, ña e dóo ntii iní í san. Ki'xi ú mé'ñū viko e dukún kân —ka'an Jéssu.

⁶⁵ Kidáā né, kūdiin dútu ñá odo nūu san ni ñā ne, ntata ña dōo ñá vatā xkoó ini ñá ne, kaka'an ña:

—¡Dóo kiní ó kaka'an ña tsí dadii ña ni Xuva kō!
¿Vá kántio ká ntu ko ñā'a, ña é ntada ntaa? É tekū nto tsi dóo kiní ó kaka'an ñá iña Xuva ko. ⁶⁶ ¿Nté o kadē kuení nto? —ka'an ña.

Nantíko kōó ña nguii san, ntáka'an ña:

—Iō kuetsí ña. Kuetsí é kuví ña —ka'an ña.

⁶⁷ Kidáā né, t'ívi díí na nuu ñá ne, ē'ní ña ña ne, xé'ē nuu na vinuu ña. ⁶⁸ Ntáka'an na:

—Ká'an ntō ve, Cristu: ¿Xoó ntu é'ni i nto? —ka'an na.

Dá kakā'an Pedru e ñá ini ñá Jéssu

(Mr. 14:66-72; Lc. 22:56-62; Jn. 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Kuan tsi ō itúvi Pedrú san nu kí'i kân. Xée ūun ta'nu kade tsiñu nú ví'i dutú san mí tuví ña ne, kaka'án tun:

—Dívi ntō né, dadii tsi kaika nto ni Jéssu, ña vé'xi ñuú Galileá san —ka'án tun.

⁷⁰ Ntá tsi núu un ntíí ntíí ña'a san kaká'an ña:

—Ñá iní u nee é káka'an nto —ka'án Pedru.

⁷¹ Dā ntíi ña xi'i kán ne, é tūku ta'nu kade tsiñu íni tún ña ne, kaka'an tún nī ña ntāñi étsin san:

—Ña sá'á ne, dadii kaika ña ni Jéssu, ña vé'xi ñuú Nazaree —ka'án tun.

⁷² Kaka'an xtúku Pedru e ñá ini ñá ña. Kaka'an ña:

—Ni Úva kō, ñá iní u ña sá'a —ka'an ña.

⁷³ Dā ku e ví'i ne, xéé ña ntāñi san ne, ntáka'an ñá nī Pedru:

—Nuu é ntaa i é nto'o ne, kaduku ntée nto ña tsikan, tsí kaka'an ntó vatā ó kaka'an ña —ka'an ña.

⁷⁴ Kidáā ne, kaka'an ña é na kuē'é Xuva ko ñā é na ntō'o ñá tē ña nuu é ntaā i é kākā'an ña. Kaka'an ña:

—Nuu é ntaā i, ñá ñni ntí'xe ú ña tsīkan —ka'an ña.

Ura dú'va tsi i kána lí'xī san. ⁷⁵ Kidáā né, naka'ān Pedru é kākā'an Jésuu ni ña: “Di'na dá kána lí'xī sán ne, úni ñto ka'an e ñá ñnín ko”, ka'an ña. Kidáa ne, kīi Pedrú ne, ēkú kue'en ña.

27

Dā ntáda ña kuenta Jésuu ntá'a Pílatu (Mr. 15:1; Lc. 23:1-2; Jn. 18:28-32)

¹ Dā tuví ne, un ntíí ntīí tó'ō dutú san ni ñatā sán ne, nātaká nuu ña é kākā'an ña é na kūví Jesuu. ² Kī'ní ña ña ne, kue'en ní'i ña ña nūu Pílatu, ña tsiñu ka'nu i ñna ñnuú Roma.

Dā xi'i Júdā

³ Júdā, ña é diko Jésuu, dā kútuni ña tsí kuví Jesuú ne, nātiví ñni ña ne, ntáda xtuku ña kuenta é ōko u'xí diu'un kui'xín san nta'a tó'ō dutú ni ñatā san.

⁴ Kaka'an ña:

—Édé u kuétsī, tsí ña té nee é kini kaa ni ídé ña é kuví ña —ka'an ña.

Ntá tsi ntáka'an ñá ni ñā:

—Ñá tē nee kuenta ññá ntī. Kuenta ññá míi ō —ka'an ña.

⁵ Été xaa Júdā sán diu'ún san má ūkún kán né, ntīi ña, kue'en ñá ne, nakué'ne mii ñā kúñu ñā.

⁶ Ntá tsi nātaka tó'ō dutú san diu'ún san ne, ntáka'an ña:

—Dōo xií kaa é xnūu o diu'un sá'a ñni etun mí ñnu'u é kāké'e ña'a san doméni ññá Xuva ko, tsí ññi é ñnuu á'vi sá'ā —ka'an ña.

⁷ Edé kuení ña ne, ñii ña ñu'u iña ñá kade vá'a kídí nte'ú san mí kuntū'xí ña vé'xi xio ñuu. ⁸ Dukuān ne, kaka'an ñá Ñu'ú Niñi ñu'ú san un tsi nté vevii. ⁹ Kuan ō kúntaa vata ō ka'an ñá ka'án naa Xuva ko kídaā, ñá nani Jerēmia, dá kā'an ña: “Kí'i ña é oko u'xí diu'un kui'xín san, (dìvi xā'ví e ntáka'an ña Israeé san tsi ntá'vi ña iña ñá ne), ¹⁰ xé'e ña diu'ún san é ñii ña ñu'u ña kade vá'a kídí sán, vata ō ka'an Xúva ko nī ko.” Kuan ō ka'an ña.

Dā kantísi mē'ñú Jesuu nuu Pílatu
(Mr. 15:2-5; Lc. 23:3-5; Jn. 18:33-38)

¹¹ Íntísi me'ñu Jesuu núu ña tsiñu na'nu i ne, tsixe'e ña tsiñu i san ña:

—Dìvi ntō ne, ¿vá Rei iña ñá Israee ntú nto? —ka'an ña.

Kaka'an Jésuu ni ña:

—É kāka'an ntú ku nto —ka'an ña.

¹² Da nī ntátsi'i kuetsi tó'ō dutú san ni ñatā san ñá ne, ñá ni kā'an kué'en tsi ña. ¹³ Kídaā ne, kaka'an Pílatú san ni ña:

—¿Ña katéku ntu nto e dóo titín nuu i ntátsi'i kuetsi ña nto? —ka'an Pílatú san.

¹⁴ Ntá tsi nté uun tú'ún ña ni ká'an ña. Koó dā kúdu'va ña tsiñu na'nu i san.

Dá kakā'an ña tsí kuví Jesuu
(Mr. 15:6-20; Lc. 23:13-25; Jn. 18:38-19:16)

¹⁵ Dá kakuvi viko sá'á ne, kanantíi ña tsiñu na'nu i san da xōo ka ña'a, ña ñu'u kutu san, ña é ntio ña'a san. ¹⁶ Ntuvi tsikán ne, nuu kutu uun ñatīi, ña é Iní un ntíí ntíí ña'a, ñá nani Barābaa. ¹⁷ Dā nátaká nuu ña'a sán ne, kaka'an Pílatú san ni ña:

—¿Xoó ña'a ntu ntio nto é nantīi ú ña: Barabaá san ne, o Jēsuu, ña e ntáka'an ñá'a tsí Cristu ñá, ña vexnákakū nto? —ka'an ña.

18 Tsí ini ña é ña'a sán ne, done'u ini ntáda ña kuenta Jesús.

19 Da nī tuví Pilatu kádē kú'vē ñá ne, taxnuu ñadī ña tú'ūn, kaka'an ña: “Ñá ku ki'nin nūun iña ñá sa'a, ña e dóo va'á ña'a san, tsi dóo kanto'o kó vevii e dóo kinī o kénī kó kuenta iña ña”, ka'an ña.

20 Ntá tsi tó'ō dutú san ni ñatā san tsí'i ña dikí ña'a san é na kākan ña é ntīi Barabaá san ne, na kūví Jesuu. 21 Kaka'an xtúku ña tsiñu na'nu i san ni ñā:

—¿Xoó ntu é ntuvi ñá sa'á ntio nto é nantīi u? — ka'an ña.

Ntáka'an ñá'a san:

—¡Barabaa! —ka'an ña.

22 Kaka'an Pílatú san ni ñā:

—¿Nté ntu koo vií u ni Jesús, ña é ntáka'an nto é Cristu ña? —ka'an ña.

Un ntíí ntíí ña'a san ntáka'an ña:

—¡Naxnteē ntó ña krusi! —ka'an ña.

23 Kaka'an Pílatú san ni ñā'a san:

—¿Nté kui? ¿Neé ntu nuu i é kīni kaa é idé ña? —ka'an ña.

Ntá tsi díí díí ka ntii ntáka'an ña:

—¡Naxnteē ntó ña krusi! —ntákachu'u ña, ntáka'an ña.

24 Dā íni Pilatú san tsí ña kuvi vií ña, tsí e éni ntu'u ñā'a san kudiin ñá ne, kī'i ña ntute né, nta'a ñā nuu ñā'á san. Kaka'an ña:

—Ña túvi kuētsí ko te kūví ñatíí sā'a. Mii nto ini nto nté koo vií nto ni ñā —ka'an ña.

25 Un ntíí ntíí ña'a sán ne, ntáka'an ña:

—Kuenta iña míi ntí é kuví ñá, diví ntí ni í'xá ntí —ka'an ña.

26 Kidāā ne, nantii ña Barābaa, tsí kuan ō ntío ña'a san. Dā kúvi natií nuu ña Jesuu xó'ō ne, da táxnūu ña ña é naxnteē ñá ña ntiká krusi kan.

27 Kidáā ne, sntadun ñá tsiñu na'nu i san ne, kue'en ní'i ña Jēsuu má vi'i mé'ñu kān. Nātaká nuu un ntíí ntíí sntadun, ñá ntoo ikān, mí tuví Jesuu. 28 Nantíí ñá ña ne, xnūu ña ña doo kue'e. 29 Dēvá'a ña le'é iñū né, xntekū ñá diki Jēsuu. Xni'nī ña uun chīn nta'a kua'a ña ne, ínchiti ña nūu ñá ne, da narkínteē ñá ña, ntáka'an ña:

—¡Na kutūví va'ā ntó, Rei iña ñá Israee! —ka'an ña.

30 Tí'vi díí ña nuu ñá ne, kí'í ña chīn é ní'i nta'a ñā ne, da káni ña diki Jēsuu. 31 Dā kúvi narkínteē ñá ña ne, nāki'i ña doo kue'é san ne, naxnūu xtuku ña ña doo mii ña. Kidáā ne, kue'en ní'i ña ñā é naxnteē ñá ña ntiká krusi kan.

Dā naxnteē ñá Jesuu ntiká krusi

(Mr. 15:21-32; Lc. 23:26-43; Jn. 19:17-27)

32 Dá kuē'en ña ítsi kān né, tā'án ña uun ñatīi, ña vé'xi ñuú Cirene, ñá nani Sīmuun. Ēde ña ña kuétsi é kuído ña krusi Jēsuu.

33 Dā xee ña mí nani Gōlgota, é káni tú'un Xiki Diki Ntixi ne, 34 xé'e ña ntute tinti'o é kādaká rkave é kō'o ña. Dā íto nteé ña ne, ña ni ntío ña ko'o ña.

35 Dā kúvi naxnteē ñá ña ntiká krusi kán ne, nādikí sntadún san xoo é ní'i i doo Jēsuu, é un é un ña. Kuan ō dé ña vatā ó uve na'a kaka'an tú'un Xuva kō: “Kātsin dava ña doó ko. Nadiki ña xoo é ní'i i dú'nú ko”, ka'an. 36 Kidáā ne, íntōo ña é kuēnta víi ña ña ikān. 37 Xnteē ñá uun ta'vi rkunu diki krusi kan é kaka'an neé kuetsi é idé ña. Ta'vi rkunū sán ne, kaka'an: “Ña sá'a ne, Jesuu, Rei iña ñá Israee”, ka'an.

38 Xnteē ñá uvi ña'a ña du'ú ntiká krusi kán ni ñā ntuvi tsikán di. Uun ña'a ña ne, díñi kua'a ña ne, uun ña'a ña díñi datsin ña. 39 Da xōo ka ña'a, ña é

īta ntí'xin ne, nārķínteē ñá ña, nakuíko ña dīki ñá ne, ⁴⁰ ntáka'an ña:

—Ntō'o é kānakatsin nto xúkūn sán ne kanaxn-titsi xtúku nto té kuvi ūni ntuvi ne, įnakākú mii nto kúñu nto vē! Te nuu é ntaā i é Ī'xá Xuva nti'xe ko ntō né, įnāntii ntee mii nto kúñu ntō ntiká krusí san! —ka'an ña.

⁴¹ Kuan ō dé tó'ō dutú san, nī mastrú leí san, ni ñatā sán di. Nārķínteē ñá ña, ntáka'an ña:

⁴² —Ña sā'á ne, nakakū ñá tuku ña'a, ntá tsi ña kuvi nakakú mii ñā kúñu ñā. Kaka'an ña tsí Rei iña ñá Israeé san ña. Te ntii ntee mii ña krusí san ve ne, kuinti'xe ntí ña. ⁴³ Kaka'an ñá tsí kakuinti'xe ña Xuva kō. Na nakākú Xuva ko ña ve, tē ntio nti'xe ña ña. Tsí kaka'an ña é Ī'xá Xuva ko ñā —ka'an ñá'a san.

⁴⁴ Ña du'ú san é uve dadii ña ni ñā ntiká krusi kán ne, nārķínteē ñá ña di.

Dā xi'i Jésuu

(Mr. 15:33-41; Lc. 23:44-49; Jn. 19:28-30)

⁴⁵ Kūneé da kañi ñūxivi san da ká'ñu ntuvi un tsi da nté kaeku unī kuáa. ⁴⁶ Ura tsikán ne, doó ntii ka'an Jésuu, kaka'an ña:

—Elii, Elii, ¿lama sabatani? (é kani tú'un: Xuvā kó, Xuvā kó, ¿nté kuī xtúvī mii ntu ntó ko?) —kuan ō ka'an ña.

⁴⁷ Tékú ña ntáñi étsin ne, ntáka'an ña:

—Kakana ña ñá ka'án naa Xuva ko kídaā, ñá nani Ēlia —ka'an ña.

⁴⁸ Ura tsí i kue'en úun ña'a ne, koó da kaīnu ña, kúki'í ña uun doo é xnuu nto'o ña ntidi íā né, xntekū ñá diki chíin sán ne, xé'e ñā é kō'o Jesuu. ⁴⁹ Ntá tsi ña nguiī sán ne, ntáka'an ña:

—Nakoo mii nto ñā. Koto o tē ki'xi Eliá san é nakakū ñá ña —ka'an ña.

⁵⁰ Kidáā ne, kachu'u ntáa Jesuú ne, xí'i ñā. ⁵¹ Ura dú'va tsi í ne, ntáta ntāa dôxi é rkaa iko ini ukun kan, nte diki í un tsi nte xé'e i kán. Táān ne, ntáka xūú san. ⁵² Nakaan ñáña ñā'a sán ne, titín ña kuínti'xe i, ña é xi'i sán ne, ntóto ña. ⁵³ Ntīi ña nú ñaña ñā da ntóto Jesuú ne, kué'en ñā'a san ñuú Jerusaleen. Titín ñā'a ini ña ña.

⁵⁴ Dā ini tó'ō sntadún san ni ña ntoo ni'i ñā, ña ntáde Kuenta Jesús, tsí taán ne, dā ini ña kuán ō kúvi ne, koó dā kúdu'va ña. Ntáka'an ña:

—I'xá Xuva nti'xe ko ña sā'a —ka'an ña.

⁵⁵ Titín ñadīí, ña vé'xī nté ñūú Galilea, ñā ntántikin Jesús é xntii ña ñā ne, ntáñi ika ñā, ntaíto dítō ña. ⁵⁶ Maria Madálena ni María, di'i Sántiau ni Jóseé san, ni di'i i'xá Zebedeú san ne, ntáñi dadī ña ni ñadīí, ñā nguī san.

Dā intú'xi Jesuu

(Mr. 15:42-47; Lc. 23:50-56; Jn. 19:38-42)

⁵⁷ Dā kuáā ne, xée ūun ña kuika, ña ñuú Arimatea, ñā nani Jōsee, ñā kantikin Jesús. ⁵⁸ Kué'en ñā mí tuví Pilatú ne, ntákan ñā kúñu Jēsuu. Kidáā ne, kaka'an Pílatú san é nākué'e ña ña. ⁵⁹ Nāki'i Joséé san kúñu ñā ne, dá xnuu ta'án ña ña doo xee e dóo va'á ne, ⁶⁰ xnuu ñā ña ini ñaña mii ñā é dā ve éte nuu ña ini xuú san. Édí nuu ñā uun xuú ka'nu xi'i ñaña sán ne, dā ntaka ña. ⁶¹ Ntá tsi Maria Madálena ni Maria ñā uun sán ne, ñū'u nteé ña nú ñaña san.

Dā idé sntadún san kuenta nú ñaña Jēsuu

⁶² Tévaá du'va tsi ntuvi dá iō dá'na ne, nātaká nuu tó'ō dutú san nī ña fariseú san mí tuví Pilatú ne, ⁶³ ntáka'an ña:

—Ntánaka'án nti tsí ka'an ñā veté san dá kāntíto dukuan ñā tsí te kuví unī ntúvi ne, ntoto xtuku

ña. ⁶⁴ Dukuān ne, ká'an nto na nākadí va'ā ñá ñañā san da nté tē kúvi uni ntúvi, vata koo é ña kí'in ña ntántikin ñá ne, natava ña kúñu ñā. Kidáā ne, kuvi ka'an ñá ni ñā'a san tsí e ntóto tó'lo ñā é xi'i ña, Díi díi ka kini kaa dovete sá'a é vata kaa dovete é kā'an di'na ña é ntóto ña —ka'an ña.

⁶⁵ Kaka'an Pílatu ni ña:

—Dikan ntāñí sntadun é kuēnta víi ña. Kue'en ntó ni ña, nakadī kutu ntó te kúvi víi nto —ka'an ña.

⁶⁶ Kué'en ñā né, nakadī kutu ñá ñañā san. Ēdí nuu ña xume ntíkō diñi i mí ntee tá'an xuú san ni ñañā san. Nū'u ntee sntadún san é kuēnta víi ña.

28

Dā ntóto Jesuu

(Mr. 16:1-8; Lc. 24:1-12; Jn. 20:1-10)

¹ Dā ita ntí'xin ntuvi dá iō dá'na, dá tuvi é kuvi ūun ntuvi vité san ne, kué'en María Madālena ni María ñá uun san é kūkoto ntodo ñá ñañā san. ² Kidáā ne, un vá'a tsi taan. Tsi ntíi uun ánje Xuva kō nte e dukún kān. Kí'xi ña, náxtixio ña xuú san ne, dā itúvi nti'i ña. ³ Núu ñā ne, vata kaa dá kāxi'i núu kaa ne, kui'xīn kue'en dóo ña vata katsi. ⁴ Ñá tē nté kaa u'ví sntadún san dá ini ña ña. Koó dā ntan'íi ña ne, vata dí tē xi'i ña. ⁵ Ntá tsi kaka'an ánje Xuva ko ni ñadī'í san:

—Ñá ku u'vī nto, tsí iní u e ntánantuku nto Jēsuu, ña intée ntiká krusí san. ⁶ Xóxo ña, tsí e ntóto ña vata ō ka'an ña. Kí'xi nto, koto nto mí'i ínúu ña ne, ⁷ Kué'en náne'e nto, kūkoto ntó ña ntántikin ñá tsi e ntóto ña é xi'i ña. Dí'na ña kí'in ña é ntō'ó ñuú Galilea. Ikan nāni'i ta'an nto ña. Sá'a tsí é kā'an u ni ntō —ka'an ánje san.

⁸ Ura tsí i ntáka ñadĩ'í san nú ñaña kãn. Ú'vī ña, ntá tsi dóo diní ña di. Koó dā ntaĩnu ñā kue'en ña é kã'an ñā nī ña ntántikin Jéssu. ⁹ Da née ini tsí ña nání'i ta'an ña Jesuú ne, kaka'an ñā ntiusi ni ña. Kué'en etsin ñadĩ'í san mí ntitsí Jesuú ne, ínchiti ña nūu ñā ne, tĩn nta'a ña dī'ín ña, da ntáka'an ña e dóo ka'nu ña'a ña. ¹⁰ Kidáā ne, kaka'an Jéssu ni ña:

—Ñá ku u'vī nto. Kue'ēn ntó, kukoto ntó ta'an ko, na kī'in ñā ñuú Galilea ne, ikan kinī ñā ko —ka'an Jéssu.

Dovéte e ntáa sntadún san

¹¹ Da nīi kué'en ñadĩ'í san itsi kãn né, ió sntadún san é kué'en ña ñuú Jerusaleen, kúnakoto ñā tó'ō dutú san un nti'í é kúvi. ¹² Dā xee un ntí'í ntí'í ñatā san e kána ña ne, natíin ña ni ñā. Dōo kue'e diu'un xe'é ña sntadún san ne, ¹³ ntáka'an ña:

—Ká'an nto ni ñā'a san: “Xéē ña ntántikin ña niñú ne, kī'i dú'u ña kúñu ña da nīi ntákidi ntí”, koo ka'an nto. ¹⁴ Te tēkú tó'ō ntō e ntáka'an ntó ne, ká'ān ntí ni ñā vata koo é ña kué'e ña é ntō'ō nto —ka'an ñā nī sntadún san.

¹⁵ Kī'i sntadún san diu'ún san ne, ide ña vata ō ka'an tó'ō dutú san. Kuan tsī ó ntáka'an ñā Israeé san un tsi nté vevii.

Dā teé tsiñu Jesuu ñā ntántikin ña

(*Mr. 16:14-18; Lc. 24:36-49; Jn. 20:19-23*)

¹⁶ Kidáā ne, kué'en ū'xi ĩn pustrú san ñuú Galilea. Kué'en ña xūku mí taxnūu Jéssu ña. ¹⁷ Dā íni ña ña ne, ínūu iní ña ña. Ntá tsi iō ñā e ña ni kuintí'xe ña te divi ntí'xe ña é Jéssu ña. ¹⁸ Xéé Jéssu mí ntoo ña ne, kaka'an ñā ni ñā:

—É ta'xi Xuva kō é kadā kú've u un nti'í é tuví ñuxiví a nī e dukún kãn di. ¹⁹ Dukuān é káka'án u ni ntō é kue'ēn ntó kanīi ñuxiví sa ne, ká'an nto vata

koo é kuīnti'xe ña'a san un ntíí ntíí ñuú san tú'ūn kó ne, nakūtsi ntute nto ña kuenta iña Xuva ko, kuenta iñá ko, xu'u é I'xā ñá, ni kuēnta iña Espíritū Sántū san. ²⁰ Nakuā'a nto ñá na kāda ntaa ña é un ntíí ntíí vatā ó kaka'án u ni ntō. Kunūu me'ñu ú nto ntii dañu ntūví un tsi da nté ntí'í ñuxiví sa. Kuan tsi koo na kōo —ka'an Jesús.

**Tū'ún xuva kō vatā ó ntáka'an ña ñuú
Coatzospan
New Testament in Mixtec, Coatzospan
(MX:miz:Mixtec, Coatzospan)**

copyright © 2003 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mixtec, Coatzospan

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Mixtec, Coatzospan

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022

8f775598-56d9-56fd-966e-15e054d2f275